

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
WIZARA YA MIFUGO NA UVUVI

**HOTUBA YA WAZIRI WA MIFUGO NA UVUVI
MHESHIMIWA MASHIMBA MASHAURI NDAKI (MB),
AKIWASILISHA BUNGENI MPANGO NA MAKADIRIO YA MAPATO
NA MATUMIZI YA FEDHA YA WIZARA YA MIFUGO NA UVUVI
KWA MWAKA 2021/2022**

Waziri wa Mifugo na Uvuvi, Mhe. Mashimba Mashauri Ndaki akikagua mitambo ili-yofungwa katika kiwanda cha kuzalisha chanjo za magonjwa ya mifugo cha Hester Biosciences Africa Limited kinachojengwa Mkoani Pwani

Waziri wa Mifugo na Uvuvi Mhe. Mashimba Ndaki (wa kwanza kushoto), akifuatiwa na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Kilimo, Mifugo na Maji Mhe. Dkt. Christine Ishengoma wakipatiwa maelezo juu ya uzalishaji wa vifaranga vya samaki wakati kamati hiyo ilipotembelea kituo cha ukuzaji viumbe maji Kingolwira, Morogoro

Waziri wa Mifugo na Uvuvi Mhe. Mashimba Ndaki (aliyeshika fimbo) akiwaongoza ng'ombe katika joshu la Kijiji cha Kinango kilichopo Wilaya ya Magu Mkoani Mwanza, wakati wa zoezi la kuogesa mifugo

Mashimba Mashauri Ndaki
Waziri wa Mifugo na Uvuvi

Abdallah Hamis Ulega
Naibu Waziri wa Mifugo na Uvuvi

Prof. Elisante Ole Gabriel
Katibu Mkuu Mifugo

Dkt. Rashid Adam Tamatamah
Katibu Mkuu Uvuvi

YALIYOMO

VIFUPISHO VYA MANENO	vi
A. UTANGULIZI.....	1
B. SEKTA YA MIFUGO (FUNGU 99).....	6
HALI HALISI YA SEKTA YA MIFUGO.....	6
UTEKELEZAJI WA MPANGO NA BAJETI YA MWAKA 2020/2021 NA MPANGO NA BAJETI YA MWAKA 2021 /2022.....	10
Maeneo ya Kipaumbele katika Mwaka 2020/2021.....	10
Makusanyo ya Maduhuli.....	11
Fedha Zilizoidhinishwa kwa Ajili ya Matumizi ya Kawaida na Maendeleo 2020/2021	12
Matumizi ya Bajeti ya Kawaida	12
Matumizi ya Bajeti ya Maendeleo	13
Sera, Sheria na Kanuni Katika Sekta ya Mifugo	13
<i>Sera, Mikakati na Programu</i>	13
<i>Sheria na Kanuni</i>	14
Uzalishaji wa Mifugo na Masoko	16
<i>Huduma ya Uhimilishaji</i>	16
<i>Uzalishaji na Usambazaji wa Mitamba</i>	18
<i>Uzalishaji wa Kuku na Mayai</i>	20
<i>Uzalishaji wa Nguruwe</i>	21
Haki Miliki za Waboresaji Mbari za Wanyama	23
Biashara ya Mifugo na Mazao Yake	24
<i>Biashara ya Mifugo</i>	24
Kodi, Ada na Tozo Katika Sekta ya Mifugo.....	25
Zao la Ngozi	26
Machinjio ya Dodoma.....	28
Rasilimali za Malisho, Vyakula na Maji kwa Mifugo	29
<i>Malisho, Vyakula na Maji kwa Mifugo</i>	29
Ustawi wa Wanyama.....	33
Utatuzi wa Migogoro Baina ya Wafugaji na Watumiaji Wengine wa Ardhi	33
Huduma ya Afya ya Mifugo	34
<i>Magonjwa ya Mifugo</i>	34
Baraza la Veterinari Tanzania	40
Utafiti, Mafunzo na Ugani	42
<i>Uratibu wa Utafiti wa Mifugo</i>	42

Taasisi Zilizochini ya Sekta ya Mifugo	45
<i>Kampuni ya Ranchi za Taifa</i>	45
<i>Bodi ya Nyama Tanzania</i>	46
<i>Bodi ya Maziwa Tanzania</i>	49
<i>Wakala wa Maabara ya Veterinari</i>	53
<i>Taasisi ya Utafiti wa Mifugo (TALIRI)</i>	54
<i>Wakala ya Mafunzo ya Mifugo (LITA)</i>	58
C. SEKTA YA UVUVI (FUNGU 64)	60
HALI YA SEKTA YA UVUVI.....	60
MAPATO NA MATUMIZI YA FEDHA KWA MWAKA 2020/2021	64
Makusanyo ya Maduhuli kwa Mwaka 2020/2021	64
Makadirio ya Ukusanyaji wa Maduhuli kwa Mwaka 2021/2022	66
Matumizi ya Bajeti ya Kawaida.....	67
Matumizi ya Bajeti ya Maendeleo.....	67
UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU KATIKA MWAKA 2020/2021 NA	
MPANGO WA MWAKA WA FEDHA 2021/2022	68
Usimamizi wa Sera na Sheria.....	68
Usimamizi wa Takwimu za Uvuvi.....	72
Usimamizi na Udhhibiti wa Rasilimali za Uvuvi.....	75
Uthibiti wa Ubora na Usalama wa Mazao ya Uvuvi.....	78
Hifadhi za Bahari na Maeneo Tengefu	86
Usimamizi wa Uvuvi katika Bahari Kuu.....	90
Ukuzaji Viumbe Maji	95
Huduma za Ugani wa Uvuvi	104
Wakala wa Elimu na Mafunzo ya Uvuvi - FETA	115
MIRADI YA MAENDELEO YA SEKTA YA UVUVI	121
CHANGAMOTO ZA SEKTA YA UVUVI.....	125
MAENEO YA VIPAUMBELE KATIKA MPANGO NA BAJETI	
YA MWAKA 2021/2022.....	126
D. MASUALA MTAMBUKA KATIKA SEKTA ZA MIFUGO NA	
UVUVI.....	127
Dawati la Sekta Binafsi la Wizara	127
Utawala Bora, Jinsia na UKIMWI	130
Teknolojia ya Habari na Mawasiliano Serikalini.....	131
Mazingira na Mabadiliko ya Tabianchi	134
Ushirikiano wa Kikanda na Kimataifa.....	136
Uwekezaji na Uwezeshaji katika Sekta za Mifugo na Uvuvi	141

Gawio la Serikali katika Sekta ya Mifugo.....	147
Michango katika Shughuli za Kijamii	148
E HITIMISHO.....	148
Shukrani.....	148
F. MUHTASARI WA MAOMBI YA FEDHA KWA MWAKA WA FEDHA 2021/2022	152
Fungu 99: Sekta ya Mifugo	153
Fungu 64: Sekta ya Uvuvi	154
VIAMBATISHO.....	155

ORODHA YA VIAMBATISHO

Kiambatisho Na. 1: Uzalishaji wa Mazao ya Mifugo Kuanzia Mwaka 2014/2015 hadi 2020/2021	155
Kiambatisho Na. 2: Viwanda vya Kusindika Maziwa kwa mwaka 2020/2021.....	155
Kiambatisho Na. 3: Hali ya Uhimilishaji Nchini kwa Mwaka 2019/2020 na mwaka 2020/2021.	168
Kiambatisho Na. 4: Uanzishaji na Uendelezaji Wa Kambi za Uhimilishaji kwa Kipindi cha Kuanzia mwaka 2019/20 hadi Machi, 2020/2021	169
Kiambatisho Na. 5: Uzalishaji wa Mitamba katika Mashamba ya Serikali kuanzia mwaka 2012/2013 hadi 2020/2021.....	170
Kiambatisho Na. 6: Orodha ya Vitotoleshi vya Kuku na Mayai mwaka 2020/2021 .	171
Kiambatisho Na. 7: Orodha ya Mashamba ya Kuku Wazazi mwaka 2020/2021	172
Kiambatisho Na. 8: Maeneo ya Malisho yaliyotengwa kuanzia mwaka 2015-2020 .	173
Kiambatisho Na. 9: Orodha ya Viwanda vya Kuzalishia Vyakula vya Mifugo	190
Kiambatisho Na. 10: Orodha ya Maeneo (Maduka) ya Kuuzia Vyakula vya Mifugo na Rasilimali za Vyakula Vya Mifugo yaliyopo mwaka 2020/2021	197
Kiambatisho Na. 11: Mifugo iliyokamatwa kwenye Hifadhi na Mapori Tengefu mwaka 2020/2021	205
Kiambatisho Na. 12: Aina ya Migogoro Iliyotatuliwa katika mwaka 2020/2021	205
Kiambatisho Na. 13: Idadi ya Michovyo hadi kufikia Aprili 2021.....	206
Kiambatisho Na. 14: Matukio ya Vifo Ugonjwa wa Homa ya Nguruwe mwaka 2020/2021	210
Kiambatisho Na. 15: Viwanda vya Kusindika Ngozi vilivyopo.....	211
Kiambatisho Na. 16: Viwanda Vinavyozalisha Bidhaa za Ngozi vilivyopo	211
Kiambatisho Na. 17: Orodha ya Machinjio zinazofanya Kazi 2020/2021	212
Kiambatisho Na. 18: Orodha ya Viwanda vya Kusindika Nyama Vinavyofanyakazi mwaka 2020/2021	215
Kiambatisho Na. 19: Orodha ya Machinjio Zisizofanya Kazi mwaka 2020/2021	217
Kiambatisho Na. 20: Orodha ya Mchinjio/Viwanda Vinavyoendelea Kujengwa mwaka 2020/2021	218

Kiambatisho Na. 21: Majosho yaliyojengwa na Yanayoendelea Kujengwa katika mwaka 2020/2021	219
Kiambatisho Na.22: Uwingi wa samaki nchini mwaka 2020.....	220
Kiambatisho Na. 23 Nguvu ya uvuvi na uvunaji samaki hadi Aprili 2021	220
Kiambatisho Na. 24: Uzalishaji wa vifaranga vya samaki mwaka 2020/2021.....	221
Kiambatisho Na. 25: Makusanyo ya maduhuli hadi 30 Aprili, 2021	223
Kiambatisho Na. 26: Ufuatiliaji na Tathmini ya Ukusanyaji wa Takwimu za Uvuvi katika Bahari ya Hindi na Bwawa la Nyumba ya Mungu	224
Kiambatisho Na. 27: Uwingi wa samaki nchini mwaka 2020 katika Ziwa Victoria	225
Kiambatisho Na. 28: Matokeo ya kazi ya ulinzi na usimamizi shirikishi wa rasilimali za uvuvi hadi mwezi Aprili, 2021	226
Kiambatisho Na. 29: Mauzo ya samaki na mazao ya uvuvi nje ya nchi kwa kipindi cha Julai 2020 hadi Aprili 2021	228
Kiambatisho Na. 30: Mauzo ya samaki na mazao ya uvuvi nje ya nchi kutoka Ziwa Victoria kwa kipindi cha Julai, 2020 hadi Aprili, 2021	230
Kiambatisho Na. 31: Ulinganifu wa uingizaji wa samaki kutoka nje ya nchi kwa mwaka 2019/2020 na 2020/2021 hadi mwezi Aprili, 2021	232
Kiambatisho Na. 32: Vitotoleshi vya Sekta Binafsi kati ya mwaka 2019/2020 na 2020/2021	232
Kiambatisho Na. 33: Upatikanaji wa chakula cha samaki wa kufugwa nchini 2020/2021	234
Kiambatisho Na. 34: Mikakati ya Utatuzi wa Changamoto.....	235
Kiambatisho Na. 35: Gawio lililotolewa Serikalini kutoka katika Taasisi za Wizara ya Mifugo na Uvuvi mwaka 2020/2021	238

VIFUPISHO VYA MANENO

ACGG	African Chicken Genetic Gains
ADGG	African Dairy Genetic Gains
AFDP	Agriculture and Fisheries Development Programme
AIS	Automatic Identification System
ANSAF	Agriculture non - state Actors Forum
ASARECA	The Association for Strengthening Agricultural Research in Eastern and Central Africa
ASDP	Agricultural Sector Development Programme
ASPIRES	Agriculture Sector Policy and Institutional Reforms Strengthening
AU/IBAR	African Union Inter-African Bureau for Animal Resources
BBSRC	Biotechnology and Biological Sciences Research Council
BMGF	Bill and Melinda Gates Foundation
BMUs	Beach Management Units
BRAC	Building Resources Across Communities
CBPP	Contegous Bovine Pleuropneumonia
CCPP	Contegous Caprine Pleuropneumonia
CFMA	Collaborative Fisheries Management Areas
CIAT	International Center for Tropical Agriculture
COSTECH	Commission for Science and Technology
CSA	Climart Smart Agriculture
DANIDA	Danish International Development Agency
DfID	Department for International Development, UK
DIDES	Dodoma Institute of Development and Entrepreneurship Studies
DSFA	Deep Sea Fishing Authority
e- CAS	Electronic Catch Assessment Survey
EA	Environmental Audit
EAC	East African Community
EADD	East Africa Dairy Development
EBARR	Ecosystem Based Adaptation for Rural Resilience
EEZ	Exclusive Economic Zone
eGA	Electronic Government Authority
EIA	Environmental Impact Assessment
EPA	Economic Partnership Agreement
EPZA	Export Processing Zones Authority

ESDP	Economic and Social Development Programme
EU	European Union
FADs	Fish Aggregating Devices
FAO	Food and Agriculture Organization of United Nation
FETA	Fisheries Education and Training Agency
FIS	Fisheries Information System
GCLA	Government Chemist Laboratory Authority
GIS	Geographical Information System
GN	Government Notice
GTZ	German Technical Cooperation Agency
HCMIS	Human Capital Management Information System
HPT	Heifer Project Tanzania
IAEA	International Atomic Energy Agency
ICT	Information Communication Technology
IFAD	International Fund for Agricultural Development
ILC	International Land Coalition
ILO	International Labor Organization
ILRI	International Livestock Research Institute
IMET	Integrated Management Effectiveness Tool
IMO	International Marine Organization
IOC	Intergovernmental Oceanographic Commission
IORA	Indian Ocean Rim Association
IOTC	Indian Ocean Tuna Commission
IRDP	Intergraded Rural Development Project
ISO/IEC	International Standards Organization/International Electrotechnical Commission
ISS	Institute of Social Studies
IWC	International Whaling Commission
JICA	Japan International Cooperation Agency
JTFCA	Japan Tuna Fisheries Cooperative Association
LGC	Laboratory of Government Chemistry
LITA	Livestock Training Agency
LMU	Livestock Multiplication Unit
LTA	Lake Tanganyika Authority
LVFO	Lake Victoria Fisheries Organization
MATT	Multi - Agency Task Team

MCU	Maziwa Cooperative Union
MIS	Management Information System
MOET	Multiple Ovulation and Embryo Transfer
MOF	Ministry of Ocean and Fisheries - South Korea
MoU	Memorandum of Understanding
MPRU	Marine Park and Reserve Unit
MSC	Marine Stewardship Council
NADSP	National Aquaculture Development Strategic Plan
NAFIRRI	National Fisheries Resource Research Institute - Uganda
NAIC	National Artificial Insemination Center
NARCO	National Ranching Company
NBS	National Bureau of Statistics
NECAI	National EgyptCompany for Africa Investment
NEMC	National Environment Management Council
NIC	National Insurance Corporation
NMATT	National Malt - Agency Task Team
NMB	National Microfinance Bank
NORAD	Norwegian Agency for Development Cooperation
NQCSSES	National Quality Control Sample Exchange Scheme
NSSF	National Social Security Fund
OC	Other Charges
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development
OFCF	Overseas Fisheries Cooperation Foundation of Japan
OFMP	Octopus Fishery Management Plan
OIE	World Organization for Animal Health
OPRAS	Open Performance Review and Appraisal System
OSNP	Operation Save Nile Perch
PAC	Public Accounts Committee
PAID	Private Partnership for Artificial Insemination Delivery Project
PASS	Private Agricultural Sector Support
PE	Personnel Emoluments
PFZs	Potential Fishing Zones
PRM	Participatory Rangeland Management Plan
PTA	Proficiency Testing Australia
RAS	Recirculation Aquaculture System
SACCOS	Savings and Credit Cooperative Societies

SADC	Southern Africa Development Cooperation
SADCAS	Southern Africa Development Community Accreditation Services
SADCMET	Southern Africa Development Cooperation Measurement Traceability
SAGCOT	Southern Agricultural Growth Corridor of Tanzania
SDC	Swiss Agency for Development and Cooperation
SIDA	Swedish International Development Cooperation Agency
SMT	Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania
SMZ	Serikali ya Mapinduzi Zanzibar
SRMP	Sustainable Range Management Project
STCW - F	Standards of Training, Certification, and Watch Keeping for Fishing Vessel
SUA	Sokoine University of Agriculture
SWIOFC	Southwest Indian Ocean Fisheries Commission
SWIOFish	South West Indian Ocean Fisheries Governance and Shared Growth
TADB	Tanzania Agricultural Development Bank
TAEC	Tanzania Atomic Energy Commission
TAFIRI	Tanzania Fisheries Research Institute
TAFICO	Tanzania Fisheries Cooperation
TALIRI	Tanzania Livestock Research Institute
TANROADS	Tanzania National Roads Agency
TAPIFA	Tanzania Association of Pig Farmers
TASAC	Tanzania Shipping Agencies Corporation
TBA	Tanzania Building Agency
TBS	Tanzania Bureau of Standards
TCP	Transmission Control Protocol
TEHAMA	Teknolojia ya Habari na Mawasiliano
TFDA	Tanzania Food and Drugs Authority
TIB	TIB Development Bank
TIC	Tanzania Investment Centre
TLMP	Tanzania Livestock Master Plan
TOT	Training of Trainers
TPB	Tanzania Postal Bank
TPSF	Tanzania Private Sector Foundation
TRA	Tanzania Revenue Authority

TVI	Tanzania Vaccine Institute
TVLA	Tanzania Veterinary Laboratory Agency
UKIMWI	Upungufu wa Kinga Mwilini
UNDP	United Nations Development Programme
UNIDO	United Nations Industrial Development Organization
URT	United Republic of Tanzania
USAID	United States Agency for International Development
VICOBA	Village Community Bank
VMS	Vessel Monitoring System
VVU	Virusi vya Ukimwi
WB	World Bank
WHO	World Health Organization
WIOMSA	Western Indian Ocean Marine Science Association
WSPA	World Society for Protection of Animals
WTO	World Trade Organization
WWF	World Wildlife Fund
ZAFICO	Zanzibar Fisheries Company
ZIPA	Zanzibar Investment Promotion Authority

Baadhi ya wakulima wa mwani wakiwa kwenye shamba la mwani katika Kijiji cha Tawalani, kilichopo Wilaya ya Mkinga, Mkoani Tanga

Waziri wa Mifugo na Uvuvi Mhe. Mashimba Ndaki (aliyesimama katikati) akipata maelezo kuhusu mbuzi wa nyama wanaozalishwa na Taasisi ya Utafiti wa Mifugo Tanzania (TALIRI)

Katibu Mkuu Mifugo Prof. Elisante Ole Gabriel akikagua mifugo ya mmoja wa wawekezaji waliopatiwa vitalu katika Ranchi ya Mzeri iliyopo Wilaya ya Handeni Mkoani Tanga

Katibu Mkuu Uuvi, Dkt Rashid Tamatamah (wa pili kutoka kushoto) akikagua bwawa la samaki katika Kituo cha Ukuzaji Viumbe Maji cha Ruhila, Songea

**HOTUBA YA WAZIRI WA MIFUGO NA UVUVI
MHESHIMIWA MASHIMBA MASHAURI NDAKI
(MB) KUHUSU MAKADIRIO YA MAPATO NA
MATUMIZI YA FEDHA YA WIZARA YA
MIFUGO NA UVUVI KWA
MWAKA 2021/2022**

A. UTANGULIZI

1. *Mheshimiwa Spika*, naomba kutoa hoja kwamba, kutokana na taarifa iliyowasilishwa ndani ya Bunge lako Tukufu na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Bunge inayosimamia Kilimo, Mifugo na Maji iliyochambua Bajeti ya Wizara ya Mifugo na Uvuvi (Fungu 99 – Mifugo na Fungu 64 – Uvuvi) Bunge lako Tukufu sasa lipokee na kujadili Mapitio ya Utekelezaji wa Mpango na Bajeti kwa mwaka 2020/2021. Aidha, naliomba Bunge lako Tukufu likubali kupitisha Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Fedha ya Wizara ya Mifugo na Uvuvi kwa mwaka wa fedha 2021/2022.

2. *Mheshimiwa Spika*, Awali ya yote namshukuru Mwenyezi Mungu kwa kuniwezesha kusimama mbele ya Bunge lako Tukufu kuwasilisha hotuba yangu siku ya leo. Kwa heshima na unyenyekevu mkubwa namshukuru sana **Mhe. Samia Suluhu Hassan**, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa

Tanzania kwa kuniamini kuendelea kushika wadhifa huu. Aidha, Wizara ya Mifugo na Uvuvi ilipokea kwa masikitiko makubwa taarifa ya kifo cha **Mhe. Dkt. John Pombe Joseph Magufuli**, Rais aliyeiongoza nchi yetu kwa uhodari na umahiri mkubwa wakati wa uhai wake tangu alipoingia madarakani. Katika kipindi chake, tumeshuhudia maendeleo makubwa ya kiuchumi na kijamii, tumeuona umahiri na uhodari wake katika kuiongoza nchi yetu ukigusa na kusionua nchi na taasisi za Afrika na hata kimataifa. Hii ndiyo kusema, alikuwa kiongozi wa mfano katika nchi yetu, Afrika na duniani kwa ujumla. Napenda kuchukua nafasi hii, kumuomba kwa Mwenyezi Mungu aiweke roho yake mahali pema peponi, AMINA.

3. *Mheshimiwa Spika*, napenda pia kuchukua nafasi hii kumpongeza **Mhe. Samia Suluhu Hassan** kwa kuapishwa kuwa Rais wa Sita wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Watanzania wana matumaini makubwa na **Mhe. Rais Samia Suluhu Hassan** kwamba ataifanya nchi yetu ipige hatua kubwa za maendeleo ya kiuchumi na kijamii na sisi katika Wizara ya Mifugo na Uvuvi tunaahidi hatutamwangusha katika kufikia matumaini hayo ya Watanzania. Aidha, napenda kumpongeza **Mhe. Dkt. Philip Isdor Mpango** kwa kuteuliwa na

kisha kuthibitishwa na Bunge lako tukufu kuwa Makamu wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania. Nachukua nafasi hii kuwaombea viongozi wetu kwa Mwenyezi Mungu, wawe na afya njema, Mungu awape hekima, busara na ufunuo katika kuiongoza nchi yetu.

4. *Mheshimiwa Spika*, nichukue fursa hii pia, kumpongeza **Mhe. Dkt. Husein Ally Mwinyi**, Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi kwa kuchaguliwa kushika nafasi hiyo. Vile vile nampongeza **Mhe. Kassim Majaliwa Majaliwa**, Mbunge wa Jimbo la Ruangwa kwa kuendelea kuaminiwa na Mheshimiwa Rais kuwa Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.
5. *Mheshimiwa Spika*, aidha, napenda kuchukua fursa hii kumshukuru na kumpongeza, Mhe. Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kuwasilisha hotuba yake iliyotoa mwelekeo wa utendaji wa sekta zote ndani ya Serikali. Pia, nichukue fursa hii kumpongeza **Mhe. Dkt. Mwigulu Lameck Nchemba (Mb)** kwa kuteuliwa kuwa Waziri wa Fedha na Mipango. Aidha, nampongeza pia **Mhe. Mohamed Mchengerwa (Mb)** kwa kuteuliwa kuwa Waziri wa Nchi Ofisi ya Rais Utumishi na Utawala Bora.

6. *Mheshimiwa Spika*, napenda pia kukupongeza wewe binafsi, kwa kuliongoza vizuri Bunge letu Tukufu kwa weledi na umahiri mkubwa. Wewe pamoja na Naibu Spika umewezesha Bunge la **12** kutekeleza majukumu yake kikamilifu kwa kuzingatia Sheria, Kanuni, Taratibu na Miongozo iliyowekwa.

7. *Mheshimiwa Spika*, naomba kuishukuru Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Kilimo, Mifugo na Maji chini ya Mwenyekiti wake **Mhe. Dkt. Christine Ishengoma**, Mbunge wa Viti Maalum na Makamu wake **Mhe. Almasi A. Maige**, Mbunge wa Jimbo la Uyui kwa ushirikiano, maelekezo na ushauri mzuri walioutoa wakati wa kupitia Taarifa ya Utekelezaji wa Mpango na Bajeti ya Wizara kwa mwaka 2020/2021 na Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Fedha kwa mwaka wa fedha 2021/2022. Aidha, napenda kuwapongeza Waheshimiwa Wabunge wote kwa kuchaguliwa kuwawakilisha wananchi katika Bunge lako Tukufu la 12.

8. *Mheshimiwa Spika*, Wizara ilipokea kwa masikitiko makubwa taarifa za kifo cha **Mhe. Maalim Seif Sharif Hamad**, Makamu wa Kwanza wa Rais wa Zanzibar. Nachukua nafasi hii kuwapa pole familia na wananchi wa Zanzibar na Tanzania

kwa ujumla kwa kuondokewa na kiongozi wetu mpendwa. Pia, Wizara yangu ilipokea kwa masikitiko taarifa za vifo vya **Mhe. Atashasta Ndiye**, Mbunge wa Jimbo la Muhambwe na **Mhe. Martha Umbulla**, Mbunge wa Viti Maalum Mkoa wa Manyara; **Mhe. Khatib Said Haji**, Mbunge wa Jimbo la Konde, Naungana na Waheshimiwa Wabunge wenzangu kutoa salaam za pole kwa familia za marehemu, ndugu na wananchi ambao walikuwa wanawatumikia. Mwenyezi Mungu aziweke roho za marehemu mahali pema peponi, AMINA.

9. *Mheshimiwa Spika*, pia nichukue nafasi hii kumpongeza **Mhe. Abdallah Hamis Ulega**, Mbunge wa Mkuranga kwa kuteuliwa kuwa Naibu Waziri wa Mifugo na Uvuvi na nimshukuru kwa kunisaidia kutekeleza majukumu ya Wizara. Aidha, napenda nimshukuru aliyekuwa Naibu Waziri wa Wizara ya Mifugo na Uvuvi **Mhe. Pauline Philip Gekul**, Mbunge wa Jimbo la Babati Mjini kwa jinsi alivyonisaidia katika kuiongoza Wizara hii. Pia, nawashukuru Makatibu Wakuu wa Wizara **Prof. Elisante Ole Gabriel** (Mifugo) na **Dkt. Rashid Adam Tamatamah** (Uvuvi) kwa kuwa kiungo muhimu kati yangu na watumishi na kuwezesha kutekeleza majukumu ya Wizara kwa ufanisi. Aidha, ninawashukuru kwa dhati na

kuwapongeza watumishi wote wa Wizara yangu kwa kazi nzuri wanayofanya.

10. *Mheshimiwa Spika*, naomba kwa mara nyingine tena niwapongeze na kuwashukuru wananchi wa Jimbo ninaloliwakilisha, yaani jimbo la Maswa Magharibi, kwa kunichagua na kwa ushirikiano wanaoendelea kunipa katika kuwawakilisha na kuwatumikia katika Bunge hili Tukufu.

B. SEKTA YA MIFUGO (FUNGU 99)

HALI HALISI YA SEKTA YA MIFUGO

11. *Mheshimiwa Spika*, katika Mwaka 2020/2021 idadi ya mifugo hapa nchini inakadiriwa kuongezeka ikilinganishwa na mwaka 2019/2020 ambapo idadi ya ng'ombe imeongezeka kutoka **milioni 33.4** hadi **milioni 33.9**, mbuzi kutoka **milioni 21.29** hadi **milioni 24.5** na kondoo kutoka **milioni 5.65** hadi **milioni 8.5**. Aidha, kuku wameongezeka kutoka **milioni 83.28** hadi **milioni 87.7** ikiwa kuku wa asili wameongezeka kutoka **milioni 38.77** hadi **milioni 40.36**, kuku wa kisasa wameongezeka kutoka **milioni 44.51** hadi **milioni 47.34** na nguruwe kutoka **milioni 2.14** hadi **milioni 3.2** (Taarifa ya Sensa ya Kilimo, Mifugo na Uvuvi, 2020). Aidha, Sekta ya Mifugo katika mwaka 2020

ilikua kwa asilimia **5.0** na kuchangia asilimia **7.1** katika Pato la Taifa ikilinganishwa na kukua kwa asilimia **5** na kuchangia asilimia **7.4** katika Pato la Taifa mwaka 2019.

12. *Mheshimiwa Spika*, uzalishaji wa maziwa umeongezeka kwa asilimia **3** kutoka lita **bilioni 3.01** mwaka 2019/2020 hadi kufikia lita **bilioni 3.1** mwaka 2020/2021 (Taarifa ya Sensa ya Kilimo, Mifugo na Uvuvi, 2020), ambapo kati ya hizo, lita **bilioni 2.17** zilitokana na ng'ombe wa asili na lita **bilioni 0.93** zilitokana na ng'ombe wa kisasa (Kiambatisho Na. 1). Aidha, kati ya ng'ombe **milioni 33.9** waliopo nchini ng'ombe wa maziwa ni **milioni 1.2** (Taarifa ya Sensa ya Kilimo, Mifugo na Uvuvi, 2020).

13. *Mheshimiwa Spika*, usindikaji wa maziwa umeongezeka kutoka lita **milioni 74.3** mwaka 2019/2020 hadi lita **milioni 75.9** mwaka 2020/2021 sawa na ongezeko la asilimia **2.2**. Ongezeko hili limetokana na viwanda kuongeza usindikaji ambapo sasa usindikaji umeongezeka kutoka asilimia 20 hadi asilimia 30 ya uwezo uliosimikwa (*installed capacity*). Aidha, hadi kufikia tarehe 30 Aprili, 2021 kuna jumla ya viwanda vya kusindika maziwa **99** kati ya hivyo, viwanda **96** vinafanya kazi na viwanda **3** havifanyi kazi kutokana

changamoto mbalimbali ikiwemo ushindani wa kibiashara (**Kiambatisho Na. 2**).

14. *Mheshimiwa Spika*, uzalishaji wa zao la nyama umeongezeka kutoka tani **701,679.1** mwaka 2019/2020 hadi tani **738,166** mwaka 2020/2021 sawa na ongezeko la asilimia **5.2 (Kiambatisho Na. 1)**. Kati ya hizo, tani **508,355.17** ni za nyama ya ng'ombe; tani **102,137.22** za nyama ya mbuzi na kondoo; tani **86,205.78** za nyama ya kuku na tani **41,467.82** za nyama ya nguruwe.
15. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 uzalishaji wa mayai umeongezeka kutoka mayai **bilioni 3.58** mwaka 2019/2020 hadi mayai **bilioni 4.5** mwaka 2020/2021 sawa na ongezeko la asilimia **26 (Kiambatisho Na. 1)**. Ongezeko hilo limesababishwa na kuongezeka kwa vituo vya kutotolesha vifaranga vya kuku kutoka 26 mwaka 2019/2020 hadi 28 mwaka 2020/2021 na wananchi kuhamasika kufuga kuku ili kujikomboa kiuchumi.
16. *Mheshimiwa Spika*, hadi kufikia tarehe 30 Aprili, 2021 vipande vya ngozi milioni **11.77** (ng'ombe milioni **4.17**, mbuzi milioni **5.96** na kondoo milioni **1.64**) vyenye thamani ya shilingi **bilioni 25.93**

vimezalishwa ikilinganishwa na vipande milioni **11.23** (ng'ombe - milioni - **4.03**, mbuzi milioni - **5.6** na kondoo milioni - **1.6** vyenye thamani ya shilingi **bilioni 22.8** vilivyozalishwa mwaka 2019/2020.

17. *Mheshimiwa Spika*, hadi kufikia tarehe 30 Aprili, 2021 jumla ya vipande vya ngozi milioni **1.50** vyenye uzito wa kilo **7,951,004** (ng'ombe kilo **7,250,879**, mbuzi/kondoo kilo **119,654** na punda kilo **580,480**) vyenye thamani ya shilingi bilioni **16.1** viliuzwa nje ya nchi katika nchi za Ghana, Nigeria, Italy, Ethiopia, Indonesia, Vietnam, Kenya na China ikilinganishwa na vipande vya ngozi vyenye uzito wa kilo **6,747,011** (ng'ombe - **5,948,791**; mbuzi/kondoo - **114,904** na punda - **683,317**) vyenye thamani ya shilingi bilioni **12.9** vilivyouzwa nje katika nchi za Ghana, China, Pakistan, Indonesia, Ethiopia, Nigeria na Italy mwaka 2019/2020 kipindi kama hicho. Sababu za kuongezeka kwa mauzo ya ngozi nje ya nchi ni kuongezeka kwa mahitaji ya ngozi katika nchi za Ghana na Nigeria.

UTEKELEZAJI WA MPANGO NA BAJETI YA MWAKA 2020/2021 NA MPANGO NA BAJETI YA MWAKA 2021 /2022

Maeneo ya Kipaumbele katika Mwaka 2020/2021

18. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 maeneo ya kipaumbele katika Mpango na Bajeti ya Wizara kupitia Idara Kuu ya Mifugo (Fungu 99) yaliyotekelezwa ni pamoja na:-

- (i) Kuimarisha afya ya mifugo;
- (ii) Kuwezesha upatikanaji endelevu wa rasilimali za vyakula vya mifugo na maji kwa ajili ya mifugo;
- (iii) Kuboresha kosaafu ya mifugo ili kuongeza tija na uzalishaji;
- (iv) Kuboresha biashara ya mifugo ndani na nje;
- (v) Kuimarisha huduma za utafiti wa mifugo, huduma za ugani na mafunzo kwa wafugaji na maafisa ugani;
- (vi) Kuanzisha na kuimarisha vikundi na vyama vya ushirika vya mazao ya mifugo;
- (vii) Kusimamia na kuratibu shughuli za taasisi zilizo chini ya Wizara;
- (viii) Kuboresha masuala ya rasilimali watu;
- (ix) Kuboresha utekelezaji wa sera, sheria na kanuni katika sekta ya mifugo; na

- (x) Kuimarisha uratibu na usimamizi wa wataalamu wa sekta ya mifugo.

Makusanyo ya Maduhuli

19. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara kupitia Fungu 99 ilitarajia kukusanya kiasi cha shilingi **50,000,000,000.00**. Hadi kufikia tarehe 15 Mei, 2021 kiasi cha shilingi **32,779,275,605.06** kimekusanywa sawa na asilimia **66** ya lengo la makusanyo kwa mwaka 2020/2021. Hata hivyo, makusanyo hayo ni sawa na asilimia **75** ya makusanyo yaliyolengwa kukusanywa ndani ya kipindi cha miezi kumi na nusu (**10.5**) ambayo ni shilingi **bilioni 43.8**. Makusanyo hayo hadi tarehe 15 Mei, 2021 (**32,779,275,605.06**) yamepungua kwa shilingi **7,235,716,790.19** ikilinganishwa na kipindi kama hicho mwaka 2019/2020 ambapo makusanyo yalifikia shilingi **40,014,992,395.25**. Upungufu huu kwa kiasi kikubwa umechangiwa na kupungua kwa biashara ya mifugo na mazao yake nje ya nchi na mwenendo wa biashara ya ngozi. Mathalani katika mwaka wa fedha 2019/2020 hadi 15 Mei, 2020 makusanyo yatokanayo na mauzo ya mazao ya mifugo nje ya nchi yalikuwa shilingi **1,568,282,255.95**, huduma za ukaguzi wa mifugo shilingi **11,055,137,530.56** na Mfuko wa Maendeleo ya Mifugo shilingi **8,656,640,195.00** ikilinganishwa na shilingi **352,534,255.67**; shilingi **9,736,208,360.25**;

na shilingi **7,313,159,738.00** zilizokusanywa hadi tarehe 15 Mei, 2021 mtawalia. Hii ni pungufu ya shilingi **3,629,377,306.92** kutoka katika vyanzo tajwa kutokana na athari za COVID 19.

Fedha Zilizoidhinishwa kwa Ajili ya Matumizi ya Kawaida na Maendeleo 2020/2021

20. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara kupitia Fungu 99 ilitengewa jumla ya shilingi **38,929,091,304.01**. Kati ya Fedha hizo, shilingi **28,587,804,438.76** ni fedha za Matumizi ya Kawaida na shilingi **10,341,286,865.25** ni fedha kwa ajili ya kutekeleza Miradi ya Maendeleo.

Matumizi ya Bajeti ya Kawaida

21. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Fungu 99 lilitengewa jumla ya shilingi **28,587,804,438.76**. Hadi kufikia tarehe 15 Mei, 2021, jumla ya shilingi **23,524,701,194.23** zilikuwa zimetolewa, ambazo ni sawa na asilimia **82** ya bajeti iliyotarajiwa kwa miezi kumi na miwili, ikiwa ni sawa na asilimia **94** ya kipindi cha miezi kumi na nusu (yaani hadi 15 Mei, 2021). Kati ya hizo, shilingi **13,686,921,045.71** ni kwa ajili ya Mishahara ya Watumishi wa Wizara (PE) na shilingi **9,837,780,148.52** ni kwa ajili ya Matumizi Mengineyo (OC).

Matumizi ya Bajeti ya Maendeleo

22. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara kupitia Fungu 99 ilitengewa jumla ya shilingi **10,341,286,865.25** kwa ajili ya Matumizi ya Miradi ya Maendeleo zikiwa ni fedha za ndani ili kutekeleza Programu ya Kuendeleza Sekta ya Kilimo Awamu ya Pili (ASDP II). Hadi kufikia tarehe 30 Aprili, 2021 kiasi cha shilingi **6,902,623,129.68** (sawa na asilimia **67**) kilipokelewa kutoka Wizara ya Fedha na Mipango. Hii ni sawa na asilimia **80** kwa kipindi cha miezi 10.

Sera, Sheria na Kanuni Katika Sekta ya Mifugo

Sera, Mikakati na Programu

23. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara imeendelea kutoa elimu kuhusu Sera ya Taifa ya Mifugo ya mwaka 2006 na Mpango Kabambe wa Kuendeleza Sekta ya Mifugo Tanzania (Tanzania Livestock Master Plan - TLMP). Jumla ya wadau **6,172** walipata elimu hiyo kupitia Maonesho ya Sabasaba, Nanenane na Siku ya Chakula Duniani. Aidha, Wizara imesambaza nakala **120** za Sera ya Taifa ya Mifugo na nakala **80** za Fursa za Uwekezaji kwa wadau katika Sekta ya Mifugo. Pia, Wizara imeanza mapitio ya Sera ya Taifa ya Mifugo ya mwaka 2006 ili kubaini uhitaji wa kuboresha

Sera hiyo. Vilevile, Wizara imefanya mapitio na kuboresha Mpango Mkakati wa Muda wa Kati (Medium Term Strategic Plan - MTSP) ambao ni wa miaka mitano kuanzia 2021/2022 hadi 2025/2026.

24. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022, Wizara itaendelea kutekeleza Programu ya Kuendeleza Sekta ya Kilimo Awamu ya Pili (*Agriculture Sector Development Programme – ASDP II*) na kukamilisha mapitio ya Sera ya Taifa ya Mifugo ya mwaka 2006 na kufanya ufuatiliaji na tathmini ya utekelezaji wa miradi ya mifugo, Wakala, Bodi na Taasisi zilizo chini ya Wizara.

Sheria na Kanuni

25. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imeendelea kupitia Sheria za sekta ya mifugo kwa ajili ya kuboresha mazingira na kuwezesha ukuaji wa sekta ya mifugo ambapo kanuni mpya nne (4) zimeandaliwa na kutangazwa katika Gazeti la Serikali ambazo ni; *Hides, Skin and Leather Trade (Appointment of Inspector) Notice, 2020 GN No.619* chini ya Sheria ya Biashara ya Ngozi SURA 120; *Animal Welfare (Impounded Animal) Regulations, 2020 GN. No.724* chini ya Sheria ya Ustawi wa Wanyama SURA 154; *The Veterinary (Internship for Veterinarians) Regulations, 2020 GN. No.725* na *The*

Veterinary (Internship for paraprofessionals) Regulations, 2020 GN. No.726 Chini ya Sheria ya Veterinari SURA 319.

26. *Mheshimiwa Spika*, jumla ya kanuni sita (6) zimefanyiwa marekebisho Chini ya Sheria ya Tasnia ya Maziwa SURA 262 ambazo ni:-

- (i) *The Dairy Industry (Registration of Dairy Industry Stakeholders) (Amendment), Regulations 2020 GN No.540;*
- (ii) *The Dairy Industry (Raw Milk Transportation) (Amendment) Regulations,2020 GN No.535;*
- (iii) *The Dairy Industry (Treatment and Disposal of Unfit Milk)(Amendment) Regulations,2020 GN No.539;*
- (iv) *The Dairy Industry (Duties and Powers of Inspector and Analysts) (Amendment) Regulations, 2020 GN No.537;*
- (v) *The Dairy Industry (Raw Milk Grading and Minimum Quality and Safety Requirements) (Amendment) Regulations, 2020 GN No.534; na*
- (vi) *The Dairy Industry (Import and Export of Milk and Milk Products (Amendment) Regulations, 2020 GN No.536*

27. *Mheshimiwa Spika*, jumla ya kanuni tatu (3) zimefanyiwa marekebisho Chini ya Sheria ya Tasnia ya Nyama SURA 421 ambazo ni:-

- (i) *The meat industry (registration of meat industry Stakeholders) (amendment) regulations, GN. No. 183;*
- (ii) *The meat industry (inspection of meat industry stakeholders' activities) (amendment) regulations, GN. No. 184; na*
- (iii) *The Meat Industry (Import and Export of Livestock, Meat and Meat Products) (Amendment) Regulations, GN. No.185.*

28. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara imekamilisha Kanuni (3) chini ya Sheria ya Nyanda za Malisho na Rasilimali za Vyakula vya Mifugo ambazo ni:-

- (i) *Import and Export of Animal Feeds Resources;*
- (ii) *Registration and Movement of Animal Feed Resources and Products; na*
- (iii) *Packaging, Branding, Labelling and Sealing.*

29. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022 Wizara itaendelea kuratibu na kuboresha Sheria, Kanuni na Taratibu kuhusu usimamizi na uendelezaji wa sekta ya mifugo nchini

Uzalishaji wa Mifugo na Masoko

Huduma ya Uhimilishaji

30. *Mheshimiwa Spika*, Wizara kupitia Kituo cha Taifa

cha Uhimilishaji (NAIC) kwa kushirikiana na Halmashauri na Sekta Binafsi imeendelea kuwezesha utoaji wa huduma ya uhimilishaji kwa wafugaji hapa nchini ambapo hadi tarehe 30 Aprili, 2021 jumla ya ng'ombe **77,375** wamehimilishwa (Kiambatisho Na.3) ikilinganishwa na ng'ombe **76,612** waliohimilishwa mwaka 2019/2020.

31. *Mheshimiwa Spika*, ili kuboresha mifugo hapa nchini Wizara imeendelea kukiboresha Kituo cha Taifa cha Uhimilishaji (NAIC) kwa kukipatia madume bora nane (8) ya mbegu kutoka nchini Afrika Kusini. Madume yaliyonunuliwa ni Fresian (2), Ayrshire (2), Jersey (1), Simmental (1) na Flckvieh (2). Vilevile, vituo vitatu (3) vya Uhimilishaji vya Kanda ya Mashariki (Kibaha - Pwani), Kanda ya Kati (Dodoma) na Kanda ya Kusini (Lindi) vimeendelea kuwezesha ili kutoa huduma endelevu ya uhimilishaji katika maeneo ya kanda tajwa.

32. *Mheshimiwa Spika*, Wizara kupitia Kituo cha Taifa cha Uhimilishaji (NAIC) kwa kushirikiana na Halmashauri za Wilaya na Sekretarieti za Mikoa imeanzisha na kuendeleza kambi za uhimilishaji katika Mikoa ya Dodoma (Kongwa), Katavi (Sumbawanga), Simiyu (Meatu), Geita (Chato na

Bukombe), Kagera (Misenyi na Kyerwa), Pwani (Mkuranga na Kisarawe), Lindi (Ruangwa), Mara (Butiama, Musoma, Bunda na Serengeti), Morogoro (Kilosa na Mvomero) na Tanga (Muheza, Tanga Jiji na Korogwe). Aidha, hadi Machi, 2021 jumla ya ng'ombe **7,896** wamehimilishwa bure kwa gharama za Serikali kupitia kambi hizo (Kiambatisho Na.4). Vilevile, jumla ya wahimilishaji **118** katika maeneo ya kambi wamejengewa uwezo juu ya utoaji wa huduma ya uhimilishaji kwa vitendo.

33. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022 Wizara itaendelea kuimarisha Kituo cha Taifa cha Uhimilishaji, Vituo saba (7) vya Uhimilishaji vya kanda na kuwezesha uendelezaji na uanzishaji wa kambi za uhimilishaji kwa lengo la kuhimilisha ng'ombe **1,000,000** pamoja na kuwajengea uwezo wahimilishaji **150** katika Halmashauri za Wilaya.

Uzalishaji na Usambazaji wa Mitamba

34. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 jumla ya mitamba **18,012** ya maziwa na nyama imezalishwa na kusambazwa kwa wafugaji. Kati ya hiyo, mitamba **3,460** imezalishwa katika Mashamba ya Serikali (Kiambatisho Na.5) na mitamba **14,562** imezalishwa kutoka katika

mashamba binafsi ikilinganishwa jumla ya mitamba **16,809** iliyosambazwa mwaka 2019/2020 ambapo kutoka katika Mashamba ya Serikali ilikuwa mitamba **2,349** na kutoka kwa wafugaji binafsi ilikuwa mitamba **14,460**.

35. *Mheshimiwa Spika*, ili kuboresha uzalishaji wa mitamba katika mashamba ya Serikali, katika mwaka 2020/2021 Wizara imeliwezesha shamba la mifugo Nangaramo kwa kulipatia mitamba **53** ili kuongeza ng'ombe wazazi (*parent stock*) katika shamba hilo. Uboreshaji kama huo utaendelea kufanyika katika mashamba mengine ya Kitulo, Ngerengere, Mabuki na Sao Hill.
36. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022 Wizara itanunua mitamba bora **300** ya Borani kwa ajili ya mashamba **4** ya kuzalisha mifugo ya Serikali ili kuboresha uzalishaji wa mitamba katika mashamba hayo. Pia, Wizara itasambaza mitamba **1,000** kwa bei ya ruzuku kutoka katika mashamba matano (5) ya Serikali. Aidha, Wizara inatoa wito kwa wadau binafsi kuendelea kuwekeza katika tasnia ya uzalishaji wa Mitamba bora ya Maziwa na Nyama kutokana na fursa kubwa iliyopo katika eneo hili inayosababishwa na uhitaji mkubwa wa mitamba bora hapa nchini.

Uzalishaji wa Kuku na Mayai

37. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, vituo vya kutotolesha vifaranga vimeongezeka kutoka vituo **26** mwaka 2019/2020 hadi kufikia vituo **28 (Kiambatisho Na.6)**. Vituo hivyo vipo katika mikoa ya Dar es Salaam (9), Iringa (2), Njombe (1), Pwani (11), Kilimanjaro (2), Arusha (1), Mbeya (1) na Mwanza (1). Aidha, mashamba ya kuku wazazi nchini yameongezeka kutoka 20 hadi 22 (**Kiambatisho Na.7**) katika kipindi hicho yenye uwezo wa kutunza zaidi ya kuku wazazi 1,300,000.
38. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka **2020/2021**, jumla ya vifaranga **88,348,000** vimezalishwa na kusambazwa nchini. Kati ya hivyo, vifaranga **52,000,000** ni wa nyama, vifaranga **28,964,000** ni vya kuku chotara ambapo Sasso ni **15,600,000** na Kroiler **13,364,000** na vifaranga **7,384,000** ni wa kuku wa mayai ikilinganishwa na vifaranga **70,323,000** vilivyozalishwa mwaka 2019/2020.
39. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022 Wizara itaendelea kushirikiana na wazalishaji wa vifaranga vya kuku ili kuhakikisha wafugaji wanapata vifaranga bora katika ukuaji na ustahilivu wa magonjwa ili kujikomboa kiuchumi.

Aidha, Wizara kupitia Taasisi ya Utafiti wa Mifugo (TALIRI) itaendeleza tafiti za uzalishaji wa kuku wa kienyeji (*dual purpose*) aina ya Horasi kwa wafugaji nchini. Matoke tarajiwa ya mradi huu wa kuku wa asili aina ya horasi ni:-

- i. Kuwezesha Tanzania kuwa na aina yake ya kuku wa asili wazazi;
- ii. Kuwezesha nchi kujitegemea katika tasnia ya kuku kwa kuwa na mashamba ya kuku wa asili wazazi;
- iii. Upatikanaji wa kuku wa asili mwenye uzito mkubwa kutoka gramu 500 -750 kwa sasa hadi kufikia kilogramu 1.5 akiwa na umri wa miezi 4.
- iv. Kuongeza umbo na uzito wa yai la kuku wa asili kutoka gramu 25-45 ya sasa hadi kufikia gramu 50-60.
- v. Kuongeza kiwango cha utagaji wa mayai toka 40-60 ilivyo sasa hadi kufikia 150-200 kwa kuku kwa mwaka

Uzalishaji wa Nguruwe

40. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/201 Wizara kwa kushirikiana na Chama cha Wafugaji wa Nguruwe Tanzania (TAPIFA) imeratibu uingizaji nchini wa mbegu bora ya nguruwe **91** wenye umri mbalimbali. Aina za nguruwe

zilizoiingizwa ni Cambo, TN70 (*latest version of Large white*). Mbegu hii bora ya Nguruwe kutoka Zambia imesambazwa kwa Wanachama wa TAPIFA waliopo katika Mikoa ya Iringa, Morogoro, Pwani na Dar es Salaam. Kuletwa kwa mbegu bora ya nguruwe kumesaidia kupunguza changamoto kubwa ya vizazi/koo za nguruwe waliopo nchini kupandana (*inbreeding*). Aidha, Wizara inampongeza mwekezaji binafsi wa *Phema Piggery Breeding Farm* aliyopo Bagamoyo kwa kuanzisha uhimilishaji wa nguruwe ambapo hadi tarehe 31 Machi, 2021 wafugaji **40** wamefikiwa na huduma hiyo katika mikoa ya Arusha, Morogoro, Pwani na Dar es Salaam na jumla ya nguruwe **160** wamehimilishwa.

41. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 jumla ya tani **41,467.82** za nyama ya nguruwe zimezalishwa ikilinganishwa na tani **38,377.4** zilizozalishwa mwaka 2019/2020 sawa na ongezeko la asilimia **8**. Aidha, Wizara inahamasisha wafugaji wa nguruwe kutumia mbegu bora kwa teknolojia ya uhimilishaji pamoja na kuzitaka Mamlaka za Serikali za Mitaa kutenga maeneo kwa ajili ujenzi wa machinjio za nguruwe.
42. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022 Wizara itaendelea kushirikana na TAPIFA katika

uingizaji na uzalishaji wa ndani wa mbegu bora za nguruwe pamoja na ufugaji wa kisasa wa nguruwe.

Haki Miliki za Waboreshaji Mbari za Wanyama

43. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara imeendelea kuimarisha uwezo wake wa uchambuzi na utambuzi wa koo **12** za ng'ombe wa asili zilizopo nchini na zilizopo katika hatari ya kutoweka. Hadi kufikia tarehe 30 Aprili, 2021, Wizara imetoa mafunzo elekezi kuhusu uchambuzi wa mbari za mifugo ya asili kwa wataalam **18**. Pia, Wizara imeendelea kuhamasisha wafugaji kuhusu utambuzi wa mbari za mifugo ya asili, ambapo jumla ya wafugaji **107** wamehamasika kushiriki katika zoezi la utambuzi wa koo za mifugo ya asili katika Mikoa ya Singida (**45**), Iringa (**52**) na Dodoma (**10**).
44. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022 Wizara kwa kushirikiana na wadau mbalimbali itafanya tambuzi na tathmini za mbari za wanyama (*characterization*) zilizopo nchini na kusajili mbari, wanyama wa mbegu na waboreshaji mbari katika mikoa mitatu (**3**) ya Mara, Shinyanga na Kagera; na kusimamia eneo la utoaji huduma ya uhimilishaji mifugo.

Biashara ya Mifugo na Mazao Yake

Biashara ya Mifugo

45. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 hadi tarehe 30 Aprili, 2021 jumla ya ng'ombe **1,843,904** mbuzi **2,081,233** kondoo **360,745** na punda **191,656** wenye thamani ya shilingi Trilioni **1.5** waliuzwa katika minada mbalimbali hapa nchini ikilinganishwa na ng'ombe **1,513,926**, mbuzi **1,733,463**, kondoo **299,157** na punda **198,000** wenye thamani ya shilingi Trilioni **1.06** waliouzwa hapa nchini mwaka 2019/2020 kipindi kama hicho. Sababu za kuongezeka kwa biashara ya mifugo hapa nchini imetokana na serikali kutengeneza mazingira rafiki ya biashara ya mifugo na kutoa elimu juu ya taratibu na kanuni za biashara ya mifugo kwa wadau mbalimbali. Hadi tarehe 30 Aprili, 2021, jumla ya Shilingi **12,247,233,701.81** zilikusanywa kutoka katika minada ya awali, upili na mpakani kama Maduhuli ya Serikali ikilinganishwa na jumla ya shilingi **7,945,676,541.20** zilizokusanywa kutoka katika minada ya awali, upili na mpakani mwaka 2019/2020 kwa kipindi kama hicho.

Udhibiti wa Biashara ya Mifugo na mazao yake

46. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara imeongeza idadi ya vituo vya doria vya kimkakati kutoka vitatu (3) vya Lamadi (Busega), Nderema (Handeni) na Makuyuni (Monduli) hadi vituo 10 katika maeneo ya Kyaka (Missenyi), Wasso (Loliondo), Makambako (Njombe), Msolwa (Chalinze), Tunduma (Momba), Darajani (Serengeti) na Buhigwe (Buhigwe) kwa lengo la kurahisisha biashara na kudhibiti utoroshwaji mifugo na mazao yake. Aidha, kati ya mwezi Machi na Mei, 2021 jumla ya shilingi **629,328,500** zimekusanywa kupitia vituo hivyo.
47. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022 Wizara itaendelea kujenga na kukarabati minada ya mifugo ya upili na mipakani ili kuwezesha biashara ya mifugo ndani na nje ya nchi pamoja na kuimarisha vituo vya doria vya kimkakati.

Kodi, Ada na Tozo Katika Sekta ya Mifugo

48. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imekuwa ikipokea malalamiko kutoka kwa wadau wa sekta ya mifugo kuhusu ada na tozo mbalimbali hususan tozo ya asilimia 1 ya thamani ya mzigo (*FOB Value*) kwa nyama zinazouzwa nje ya nchi na ada ya

ukaguzi wa mazao ya mifugo. Kufuatia hali hiyo Wizara imefanya mapitio ya tozo hizo ili kuzibadilisha lengo likiwa ni kuweka mazingira wezeshi ya uwekezaji na kuongeza mauzo ya mazao ya mifugo nje ya nchi. Maboresho yaliyofanyika yatawasilishwa na Waziri wa Fedha na Mipango wakati akiwasilisha Muswada wa Sheria ya Fedha (Finance Bill) ya mwaka 2021/2022.

49. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022, Wizara itaendelea kutathmini tozo na ada mbalimbali zitakazoonekana kuwa kero kwa wazalishaji na wafanyabiashara wa mifugo na mazao yake ili kuzifuta au kuzifanyia marekebisho.

Zao la Ngozi

50. *Mheshimiwa Spika*, Wizara inaendelea kusimamia ubora wa ngozi zinazozalishwa hapa nchini kwa kutumia Sheria ya Biashara ya Ngozi Na. 18 ya mwaka 2008 na Kanuni zake za mwaka 2010. Katika mwaka 2020/2021, Wizara imeteua na kuwatangaza kwenye Gazeti la Serikali Na. **619** la tarehe 7 Agosti, 2020 wakaguzi wa ngozi **113** kutoka Mikoa **11** ya kimkakati.

51. *Mheshimwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 jumla ya Wakaguzi wa ngozi **60** kati ya **113** walioteuliwa wamejengewa uwezo kwa kupatiwa mafunzo; vitambulisho na nakala ya Sheria ya Biashara ya Ngozi na Kanuni zake katika Mikoa ya Dar es Salaam, Morogoro, Pwani; Mwanza; Shinyanga; Simiyu na Mara. Pia, Wachunaji Ngozi **423** wamepatiwa mafunzo katika machinjio za Jiji la Dar es Salaam; na leseni **666** zimetolewa kwa wachunaji ngozi wa Mikoa ya Dar es Salaam, Manyara, Mwanza, Simiyu, Shinyanga, Kagera, Arusha na Kilimanjaro. Vilevile, visu maalum **131** vimetolewa kwa wachunaji ngozi za wanyama wa Mikoa ya Kagera na Simiyu.
52. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imefanya tathmini na ufuatiliaji wa upatikanaji na ubora wa ngozi kupitia Kiwanda cha *ACE Leather* cha Morogoro na *Kilimanjaro International Leather Company Limited* na kubaini kuwa kati ya mwaka 2019 na 2021 ubora wa ngozi zinazozalishwa katika Machinjio hizo umeongezeka kutoka asilimia **30** hadi **80** kutokana na mafunzo ya uchunaji ngozi na matumizi ya visu maalum vya kuchunia ngozi.
53. *Mheshimiwa Spika*; katika mwaka 2021/2022, Wizara kwa kushirikiana na wadau wa tasnia ya ngozi itaendelea kusimamia ubora wa ngozi

zinazozalishwa hapa nchini na kuhakikisha kuwa ngozi zote zinapangwa katika madaraja kabla ya kuuzwa; kufanya mapitio ya Sheria ya Biashara ya Ngozi Na. 18 ya mwaka 2008 na Kanuni zake za mwaka 2010; na kufanya mapitio na kuhuisha Mkakati wa Kuendeleza Tasnia ya Ngozi (*Tanzania Leather Sector Develepment Strategy 2016 – 2020*).

Machinjio ya Dodoma

54. *Mheshimiwa Spika*, Machinjio ya Dodoma inaendelea na shughuli za uchinjaji wa mifugo kwa soko la ndani na nje ya nchi. Hadi kufikia tarehe 30 Aprili, 2021 jumla ya ng'ombe **41,020** na mbuzi **23,004** walichinjwa. Aidha, katika kipindi hicho, Machinjio ilianzisha huduma ya kuchakata nyama kulingana na mahitaji ya wateja ambapo jumla ya kilo **18,943.6** za nyama ya ng'ombe zilichakatwa kwa ajili ya masoko maalum ya ndani ikiwemo Kampuni ya Ujenzi wa SGR ya Yapi Merkez.

55. *Mheshimiwa Spika*, kwa upande wa soko la nje, jumla ya mbuzi na kondoo **17,732** walichinjwa na kuzalisha jumla ya kilo **159,588** (tani **160**) kwa ajili ya wateja mbalimbali waliosafirisha nyama kwenda nchi za Oman, Qatar na Vietnam zikiwa zimepozwa (*Chilled*), zimegandishwa (*Frozen*) na

zimenyonyolewa (*Shoats with skin*). Pia, jumla ya ng'ombe 45 sawa na kilo 5,400 (tani 5.4) wamepokelewa, kuchinjwa na kugandishwa kwa ajili ya kuuzwa nje ya nchi (Oman).

56. *Mheshimiwa Spika*, mafanikio yaliyopatikana katika mwaka 2020/2021 baada ya Serikali kuchukua Machinjio ya Dodoma ni pamoja na:-

- (i) Kuongezeka kwa wastani wa idadi ya ng'ombe wanaochinjwa kwa mwezi kwa ajili ya soko la ndani, kutoka wastani wa ng'ombe 1,950 hadi ng'ombe 4,050; na
- (ii) Wastani wa mbuzi wanaochinjwa kwa ajili ya soko la nje imefika mbuzi 2,217 kwa mwezi ambapo katika mwaka 2019/2020 hakukuwa na mbuzi waliochinjwa.

57. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022 Machinjio ya Dodoma itaendelea kuimarishwa kwa kupatiwa vitendea kazi na kukarabatiwa ili itumike kikamilifu katika kuwezesha biashara ya nyama ndani na nje ya nchi.

Rasilimali za Malisho, Vyakula na Maji kwa Mifugo

Malisho, Vyakula na Maji kwa Mifugo

58. *Mheshimiwa Spika*, Wizara inaendelea kutekeleza Mkakati wa Upatikanaji wa Uhakika wa Malisho

na Maji kwa Mifugo. Katika mwaka 2020/2021, Wizara kwa kushirikiana na Halmashauri za Wilaya na Sekta binafsi imeendelea kuboresha miundombinu ya maji kwa ajili ya mifugo ambapo ujenzi wa visima virefu viwili (2) katika Halmashauri ya Wilaya ya Iringa (Usolanga) na Mpapa (Manyoni) vimefikia asilimia 70 na asilimia 30 mtawalia. Pia, ukarabati wa mabwawa matatu (3) ya Chamakweza (Chalinze), Kimokoua (Longido) na Narakauo (Simanjiro) umefikia asilimia 100, asilimia 100 na asilimia 100 mtawalia.

59. *Mheshimiwa Spika*, Wizara kwa kushirikiana na Tume ya Taifa ya Mipango na Matumizi ya Ardhi na Halmashauri za Wilaya, imeendelea kusimamia utekelezaji wa Sheria na Kanuni zinazohusu utengaji na upimaji wa maeneo kwa ajili ya matumizi mbalimbali ikiwemo malisho ya mifugo. Katika mwaka 2020/2021 Halmashauri za Wilaya kumi na saba(17) zimetenga jumla ya Hekta **271,661.11** kwa ajili ya malisho ya mifugo. Hivyo, maeneo yaliyotengwa kwa ajili ya malisho yameongezeka kufikia hekta **3,060,562.27** mwaka 2020/2021 ikilinganishwa na hekta **2,788,901.17** katika mwaka 2019/2020 (**Kiambatisho Na. 8**).

60. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022, Wizara kwa kushirikiana na Mamlaka za Serikali

za Mitaa itaendelea kutenga maeneo kwa ajili ya malisho, kuimarisha miundombinu ya maji kwa ajili ya mifugo kwa kuchimba malambo na visima virefu hususan katika maeneo yenye uhitaji mkubwa wa maji.

61. *Mheshimiwa Spika*, ili kuongeza upatikanaji wa malisho na mbegu za malisho, jumla ya marobota ya hei **81,188** yamezalishwa kutoka katika mashamba ya Serikali ya Vikuge (**14,194**), Langwira (**3,773**), TALIRI (**21,388**), Sao Hill (**20,000**), Mabuki (**13,343**), LITA (**5,391**) na NARCO (**3,094**). Pia, jumla ya kilo **3,874.5** za mbegu bora za malisho na vipandikizi **8,255** zimezalishwa katika mashamba ya Serikali ya Vikuge (mbegu kilo **267**) na (vipandikizi **255**); Langwira (mbegu kilo **328**); TALIRI (mbegu kilo **1,550** na vipandikizi **8,000**); LMU Sao Hill (mbegu kilo **1,500**), LMU Mabuki (mbegu kilo **154**) na LITA (mbegu kilo **76**).
62. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 viwanda vya kutengeneza vyakula vya mifugo vimeongezeka na kufikia **154** kutoka viwanda **105** mwaka 2019/2020 (**Kiambatisho Na. 9**). Hivyo, kuongeza uzalishaji wa vyakula vya wanyama kutoka tani **900,000** mwaka 2019/2020 hadi tani **1,200,000** mwaka 2020/2021.

63. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara imeongeza idadi ya wakaguzi wa vyakula vya mifugo na maeneo ya malisho kufikia **176** kutoka **165** mwaka 2019/2020. Ili kuongeza ufanisi katika utendaji kazi jumla ya wakaguzi **66** wamepatiwa mafunzo rejea kwa ajili ya kuhakikisha ubora na usalama wa vyakula vya mifugo. Aidha, maeneo **45** ya kuzalisha, **78** kuuza na **18** kuhifadhia rasilimali za vyakula vya mifugo yamesajiliwa (**kiambatisho Na.10**).
64. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022, Wizara itaendelea kuhamasisha sekta binafsi kuwekeza katika uzalishaji wa vyakula bora vya mifugo; kusimamia na kudhibiti ubora na usalama wa vyakula vya mifugo; kutoa mafunzo rejea kwa wakaguzi **79** wa vyakula vya mifugo na maeneo ya malisho; na kuimarisha mashamba ya Serikali ya kuzalisha malisho na mbegu kwa kuyapatia vitendea kazi ili kuongeza uzalishaji wa mbegu pamoja na marobota ya hei. Tayari Wizara imewasiliana na ofisi ya ubalozi wa Tanzania China na wadau wa sekta binafsi kwa ajili ya mkakati maalum wa kuzalisha mbegu za majani ya Juncau kutoka China. Mpango huu utakuwa mkombozi kwa wafugaji. Nachukua fursa hii kuikaribisha sekta binafsi kuwekeza katika uzalishaji wa mbegu za malisho na malisho.

Ustawi wa Wanyama

65. *Mheshimiwa Spika*, matukio ya ukamataji mifugo yasiyofuata utaratibu kwenye maeneo ya hifadhi kwa mwaka 2020/2021 yamepungua ambapo mifugo **6,245,356 (kiambatisho Na. 11)** ilikamatwa ikilinganishwa na mifugo **14,668,323** iliyokamatwa kwenye kipindi cha mwaka 2019/2020. Hali hii imetokana na wadau mbalimbali kuelewa Sheria ya Ustawi wa Wanyama Na. 19 ya mwaka 2008; na Sheria ya Magonjwa ya Wanyama Na. 17 ya mwaka 2003. Aidha, Wizara imetengeneza Kanuni za *Animal Welfare (Impounded Animal) Regulation 2020 GN No. 724* ambazo zimeanza kutumika na hivyo kupunguza matukio ya ukamataji mifugo kiholela.

Utatuzi wa Migogoro Baina ya Wafugaji na Watumiaji Wengine wa Ardhi

66. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara kwa kushirikiana na wadau mbalimbali, imeendelea kutatua migogoro baina ya wafugaji na watumiaji wengine wa ardhi ambapo utatuzi umefanyika katika Wilaya 5 za Mikoja 4 **(Kiambatisho Na. 12)**. Pia, utatuzi wa migogoro umefanyika baina ya vijiji na Kituo cha Karantini cha Kwala mkoani Pwani ambapo jumla ya Hekta

3,139.2 zimegawiwa kwa vijiji vya Dutumi (Hekta **1,600**), Madege (Hekta **400**), Kwala (Hekta **400**), Mwembengozi (Hekta **400**) na Eneo la Mkuza Chicks (Hekta **179.2**) na Kitongoji cha Kisogo (Hekta **160**).

67. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022 Wizara itaendelea kutatua migogoro ya ardhi kati ya wafugaji na watumiaji wengine wa rasilimali ardhi ikiwemo kutoa elimu ya ufugaji bora wa mifugo unaozingatia maeneo ya malisho; kuratibu na kusimamia haki na ustawi wa wanyama kwa mujibu wa Sheria zilizopo.

Huduma ya Afya ya Mifugo

Magonjwa ya Mifugo

68. *Mheshimiwa Spika*, magonjwa mbalimbali ya mifugo yameendelea kuwa kikwazo katika uzalishaji na biashara ya mifugo na mazao yake. Magonjwa haya yanaathiri aina zote za wanyama na baadhi ya magonjwa huathiri binadamu.
69. *Mheshimiwa Spika*, Wizara kwa kushirikiana na wadau wa mifugo inaendelea kutekeleza mikakati ya kudhibiti magonjwa ya mifugo yaenezwayo na wadudu. Katika mwaka 2020/2021 mafanikio yafuatayo yamepatikana:-

- (i) Wizara ilizindua kampeni ya tatu ya kuogesha mifugo ambayo ilifanyika tarehe 10 Oktoba 2020 katika Wilaya ya Bahi Mkoani Dodoma.
- (ii) Jumla ya lita **15,579.25** ya dawa za kuogeshea mifugo zenye thamani ya shilingi **592,804,625** zilisambazwa kwenye majosho **1,983** katika Halmashauri **162** zilizoko kwenye mikoa **25** Tanzania Bara.
- (iii) Hadi kufikia tarehe 30 Aprili, 2021 jumla ya michovyo ya kuogesha mifugo **446,997,857** sawa na asilimia **110** ya lengo la kuogesha mifugo **405,000,000** ambapo michovyo ya ng'ombe ni **342,968,774** mbuzi **89,649,306** na kondoo **14,364,827** (**Kiambatanisho Na. 13**).

70. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imefanya mapitio na kuboresha Kanuni na Mwongozo wa Uogeshaji ambao unatoa maelezo ya namna ya uogeshaji mifugo. Kanuni na Mwongozo huo umeainisha majukumu mbalimbali ya wadau ikiwemo bei elekezi ya kuogesha mifugo ya shilingi **50** kwa ng'ombe na shilingi **10** kwa mbuzi au kondoo.

71. *Mheshimiwa Spika*, katika jitihada za kudhibiti magonjwa ya mifugo, tarehe 22 Januari, 2021 Wizara ilizindua rasmi mwongozo wa uchanjaji mifugo. Mwongozo huo umeainisha majukumu ya

Serikali Kuu, Mamlaka za Serikali za Mitaa na Sekta Binafsi katika uchanjaji mifugo. Aidha, mwongozo huo umetoa bei elekezi wa kila chanjo inayozalishwa nchini. Lengo la Mwongozo huo ni kuhakikisha wafugaji wanapata huduma bora za chanjo na wanashiriki kikamilifu katika mazoezi ya uchanjaji mifugo.

72. *Mheshimiwa Spika*, Wizara kwa kushirikiana na wadau iliendelea kutekeleza mikakati ya kudhibiti magonjwa ya mifugo ya mlipuko na yanayovuka mipaka kwa kutumia chanjo, kutoa elimu kwa wafugaji, kufuatilia magonjwa na tiba. Katika mwaka 2020/2021 mafanikio yafuatayo yamepatikana:-

(i) Utoaji wa chanjo umefanyika kwa mbuzi na kondoo **3,280,661** dhidi ya Ugonjwa wa Sotoka ya Mbuzi na Kondoo; ng'ombe **5,479,270** dhidi ya Ugonjwa wa Homa ya Mapafu ya Ng'ombe (CBPP); na ng'ombe **2,518,600** dhidi ya Ugonjwa wa Miguu na Midomo.

(ii) Jumla ya dozi **35,474,800** za Chanjo ya Matone ya Ugonjwa wa Mdondo (I₂) zimezalishwa na kusambazwa katika mikoa yote. Aidha, jumla ya kuku **57,773,685** walichanjwa dhidi ya

ugonjwa wa mdondo kwa chanjo ya Matone (35,474,800) ambapo kuku 22,298,885 walichanjwa kwa kutumia chanjo ya maji (Lasota) inayonunuliwa na kusambazwa na sekta binafsi.

(iii) Chanjo mpya (Tatu Moja) iliyogunduliwa na Chuo Kikuu cha Kilimo cha Sokoine inayotumika kuzuia magonjwa matatu ya kuku (Mdondo, Ndui ya Kuku na Mafua ya Kuku) imegunduliwa na kuanza kutumika kuanzia tarehe 01 Machi 2021 kwa gharama ya shilling 6,800 kwa chupa inayochanja kuku 200 sawa na wastani wa shilingi 34 kwa dozi.

73. *Mheshimiwa Spika*, napenda kuchukua nafasi hii kulitaarifu Bunge lako tukufu kuhusu mlipuko wa Homa ya Nguruwe (African Swine Fever - ASF) ambao ulilipuka kwa vipindi mbalimbali katika mwaka 2020/2021 na kusababisha jumla ya vifo 5,428 katika Halmashauri 18 Tanzania Bara (Kiambatisho Na.14). Ugonjwa huu hauna tiba wala chanjo hivyo nitoe wito kwa Halmashauri zote nchini kutoa elimu ya namna ya kujikinga na ugonjwa na pia pale kunapotokea mlipuko kutoa taarifa mapema kwa Wizara na kupulizia dawa ya kuuwa virusi ili kuzuia hasara inayoweza kuwapata wafugaji.

74. *Mheshimiwa Spika*, Wizara kwa kushirikiana na wadau mbalimbali wa maendeleo kama vile FAO na WHO iliandaa na kuhuisha mikakati ya kuzuia magonjwa mbalimbali yanayoambukiza binadamu kutoka kwa wanyama kwa kutumia dhana ya Afya Moja ili kukabiliana na magonjwa ya wanyama yanayoathiri binadamu. Katika mwaka 2020/2021 mafanikio yafuatayo yamepatikana:-

- (i) Jumla ya ng'ombe **1,036,769**, mbuzi **680,906** na kondoo **192,906** walichanjwa dhidi ya Ugonjwa wa Kimeta katika mikoa ya Arusha, Songwe, Manyara na Kilimanjaro.
- (ii) Jumla ya mitamba **162,843** imechanjwa dhidi ya Ugonjwa wa Kutupa Mimba katika Wilaya za Arusha, Karatu, Babati, Dodoma Jiji, Simajiro, Iringa na Njombe.
- (iii) Jumla ya matukio **210** ya Ugonjwa wa Kichaa cha Mbwa yalifuatiliwa na sampuli **610** zilichukuliwa ambapo mbwa **812,712** na paka **4,152** walichanjwa dhidi ya Ugonjwa wa Kichaa cha Mbwa.
- (iv) Ugonjwa wa Homa ya Bonde la Ufa umeendelea kufuatiliwa kwa kukagua na kuchukuwa sampuli kwa wanyama wote wanaotupa mimba kutokana na mwaka huu kuwa na mvua nyingi. Napenda kulitaarifu

Bunge lako tukufu kuwa nchi yetu bado ipo salama.

75. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka wa fedha 2021/2022 Wizara itaendelea kusimamia utekelezaji wa kanuni za uogeshaji na chanjo ili kudhibiti magonjwa ya mifugo kwa kununua dawa za ruzuku za kuogeshea mifugo lita **13,880**, kujenga majosho **129** ili kuwezesha kuongeza uogeshaji wa mifugo kutoka lengo la michovyo **milioni 405** hadi michovyo **milioni 600**. Pia, itakarabati Kliniki **18** za mifugo na kuzipatia vitendea kazi ikiwemo mnyororo baridi kwa ajili utunzaji wa chanjo. Vilevile, katika udhibiti wa Ugonjwa wa Homa ya Nguruwe, Wizara itaendelea kutoa elimu ya ufugaji bora wa nguruwe. Pia, Wizara itasimamia uzalishaji, usambazaji na utoaji wa chanjo kulingana na miongozo iliyopo.

Kuimarisha Uchunguzi na Upatikanaji wa Taarifa za Magonjwa ya Mifugo

76. *Mheshimiwa Spika*, hadi kufikia tarehe 30 Aprili, 2021 jumla ya matukio **449** ya magonjwa mbalimbali ya mifugo yalitolewa taarifa yakilinganishwa na matukio **586** yaliyotolewa taarifa katika mwaka 2019/2020 kipindi kama

hicho. Pia, katika matukio hayo mifugo **520,901** ikiwemo ngómbe **472,006** mbuzi **29,456**, kondoo **13,807** na nguruwe **5,632** ilipatwa na magonjwa na mifugo **243,112** ilikufa kutokana na magonjwa hayo. Mifugo iliyokufa kwa magonjwa ni ngómbe **210,932**, mbuzi **24,131**, kondoo **2,657** na nguruwe **5,428** ikilinganishwa na mifugo **617,621** iliyopata magonjwa ikiwemo ng'ombe **442,432** mbuzi **141,605** kondoo **32,062** ambapo mifugo **221,783** ilikufa kutokana na magonjwa katika mwaka 2019/2020.

77. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022 Wizara itaendelea kuimarisha mfumo wa upatikanaji wa taarifa za magonjwa ya mifugo, kuwezesha uchanjaji wa wanyama **25,000,000** dhidi ya magonjwa ya kipaumbele **13** yenye chanjo.

Baraza la Veterinari Tanzania

78. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara kupitia Baraza la Veterinari Tanzania, imefanya ukaguzi wa vituo **1,225** vya kutolea huduma ya afya ya wanyama katika mikoa **18**. Kati ya vituo vilivyokaguliwa vituo **61** vilifungwa kwa muda ili kurekebisha kasoro zilizobainiwa. Pia, madaktari wa wanyama **11** wameonywa kwa kukiuka maadili ya taaluma na watu wengine sita

(6) wasio na sifa walikamatwa kwenye maeneo mbalimbali nchini wakitoa huduma ya afya ya wanyama na kuchukuliwa hatua kwa mujibu wa Sheria ya Veterinari.

79. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara kupitia Baraza la Veterinari imesajili madaktari wa wanyama **16** kati ya **70** waliotarajiwa kusajiliwa na kufanya idadi yao kufikia **1,021** kati ya hao wanaume **924** na wanawake **97**. Aidha, wataalam wasaidizi wa afya ya wanyama **297** kati ya **1,000** waliotarajiwa kuandikishwa na kuorodheshwa, wameandikishwa na kuorodheshwa katika kipindi hicho na kufanya idadi ya wataalam wasaidizi hao kufikia **4,111** kati ya hao wanaume **2,894** na wanawake **1,217**. Idadi ya wataalam waliosajiliwa na kuorodheshwa imekuwa chini ya lengo kutokana na mlipuko wa ugonjwa wa COVID 19 ambapo wataalam waliolengwa walihitimu mwezi Desemba, 2020 badala ya Julai, 2020. Vilevile, vituo **159** vya kutolea huduma za afya ya wanyama vilisajiliwa na kufanya jumla ya vituo vyote vilivyosajiliwa kufikia **1,869**.

80. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022 Baraza la Veterinari litaendelea kufanya ukaguzi wa vituo vya huduma ya afya ya wanyama na

maadili ya watoa huduma katika Mamlaka za Serikali za Mitaa **184**; kukagua vyuo vinane (**8**) vinavyotoa na vinavyotaka kutoa mafunzo ya afya ya wanyama; kusajili Madaktari wa Wanyama **70** na vituo vya huduma ya afya ya wanyama; kuandikisha na kuorodhesha wataalam wasaidizi **3,000**; na kutoa leseni kwa wakaguzi wa nyama, wahimilishaji na wataalam wa maabara za veterinari **500**.

Utafiti, Mafunzo na Ugani

Uratibu wa Utafiti wa Mifugo

81. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imeendelea kuratibu na kusimamia shughuli za utafiti wa mifugo nchini. Katika mwaka 2020/2021, Wizara imeandaa miongozo mitatu (**3**) ya utekelezaji wa Kanuni za Utafiti wa Mifugo GN. **462** ya Mwaka 2020 ambayo inatekeleza Agenda ya Utafiti ya mwaka 2020-2025. Miongozo hiyo ni:-

- (i) Mwongozo wa Kamati ya Maadili ya Utafiti wa Mifugo Nchini;
- (ii) Mwongozo wa Masomo ya Ziada kwa Wahitimu wa Shahada ya Uzamivu (*Post Doctorial Guideline*); na
- (iii) Mwongozo wa Haki Miliki ya Matokeo ya Tafiti (*Intellectual Property Rights – IPR*).

Miongozo hii itawezesha utekelezaji wa utafiti kwa kuzingatia vipaumbele vya Sekta, kusimamia matokeo ya Tafiti na kuwafikia wananchi kwa maendeleo badala ya kufungiwa makabatini.

82. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2020/2021, Wizara imeratibu vituo (7) vya Taasisi ya Utafiti TALIRI na Taasisi ya Wakala ya Maabara ya Veterinary zilizo chini ya Wizara ya Mifugo na Uvuvi. Aidha, Wizara kupitia Idara ya Utafiti Mafunzo na Ugani inashirikiana na Taasisi za vyuo Vikuu zinazofanya tafiti za Mifugo ili kujua Taafiti zinazofanyika na matokeo ya Tafiti na kuainisha namna ya kusambaza teknolojia bora kwa wadau. Taasisi ambazo zimekuwa zikifanya Tafiti mbalimbali za Mifugo nchini ni pamoja na Taasisi ya Chuo Kikuu cha Kilimo cha Sokoine (SUA), Chuo Kikuu cha Dodoma (UDOM), Chuo Kikuu cha Nelson Mandela (NM-AIST), Chuo Kikuu cha Dar es Salaam (UDSM) na Chuo Kikuu Huria cha Tanzania.

83. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022 Wizara itaendelea kuratibu vituo nane (8) vya Taasisi ya Utafiti wa Mifugo (TALIRI) na tafiti zinazofanywa na Wakala ya Maabara ya Veterinary (TVLA). Aidha, Wizara itaendelea kushirikiana na Taasisi zinazofanya utafiti wa

mifugo nchini kwa kuhakikisha tafiti zote zinafanywa kwa kufuata Agenda ya Kitaifa ya Utafiti wa Mifugo na Kanuni zake, na hivyo kunufaisha jamii, wadau na Sekta ya Mifugo.

Huduma za Ugani wa Mifugo

84. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, jumla ya wadau wa sekta ya mifugo **35,961** wamepatiwa elimu kuhusu ufugaji bora, uzalishaji, usindikaji wa mazao yatokanayo na mifugo, hifadhi ya malisho pamoja na mbinu za kupata masoko kupitia maonesho ya Saba Saba (**8,442**), Nane Nane (**22,287**) na maadhimisho ya Siku ya Chakula Duniani (**4,962**). Aidha, jumla ya vipeperushi **9,920** na vitabu **747** vya ufugaji bora vilisambazwa kwa wadau.

85. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imeendelea kutoa mafunzo rejea kwa Wafugaji katika Halmashauri **21** na pia kuwajengea uwezo (ToT) Maafisa Ugani kutoka katika Halmashauri za mikoa ya Dodoma na Singida (**20**); Arusha, Kilimanjaro na Manyara (**21**) na Washauri wa Mifugo wa Mikoa yote Tanzania bara (**26**). Mafunzo yaliyotolewa yalihusu; uendelezaji wa kosaafu na uboreshaji wa mbari za mifugo; udhibiti wa magonjwa na tiba kwa mifugo; upatikanaji wa maeneo ya malisho,

maji na vyakula vya mifugo; uanzishwaji wa mashamba darasa ya Mifugo; utambuzi wa Sheria, Kanuni na Miongozo ya Wizara. Aidha, idadi ya Mashamba Darasa ya malisho imeongezeka kutoka **88** mwaka 2019/2020 hadi **103** mwaka 2020/2021.

86. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022 Wizara itaendelea kuwezesha utoaji wa huduma za ugani kwa kununua pikipiki 300 kwa ajili ya Maafisa Ugani, kuwezesha Halmashauri 20 kuanzisha mashamba darasa 60 ya mifugo, kuwezesha uhuishwaji Mwongozo wa utoaji huduma za ugani na kuandaa mfumo wa kielektroniki kwa ajili ya kuratibu utoaji wa huduma za ugani katika Mamlaka za Serikali za Mitaa.

Taasisi Zilizochini ya Sekta ya Mifugo

Kampuni ya Ranchi za Taifa

87. *Mheshimiwa Spika*, kwa takwimu za tarehe 30 Aprili, 2021 Kampuni ya Ranchi za Taifa (NARCO) ina jumla ya ng'ombe **16,725**, mbuzi **3,307**, kondoo **3,155** na farasi **31** ikilinganishwa na mifugo iliyokuwepo tarehe 30 Aprili, 2020 ambayo ni ng'ombe **14,708**, mbuzi **2,912**, kondoo **2,880** na farasi **30**. Katika mwaka 2020/2021 Wizara kupitia NARCO imetekeleza kazi zifuatazo:-

- (i) Kuzalisha na kukuza ndama **4,963** ikilinganishwa na ndama **3,056** waliozalishwa na kukuzwa katika mwaka 2019/2020.
- (ii) Kununua ng'ombe **2,793** wenye thamani ya shilingi **1,675,800,000** kutoka kwa wafugaji wa asili kwa ajili ya kunenepesha kwa kutumia vyakula vya ziada ili kuzalisha nyama bora na hivyo kuwa sehemu ya soko la uhakika kwa wafugaji nchini ikilinganishwa na ng'ombe **3,327** walionunuliwa katika mwaka 2019/2020.
- (iii) Kukamilisha uwekaji mpaka unaoonekana katika Ranchi ya Uvinza.
- (iv) Kukamilisha upimaji, utengaji wa vitalu **89** na kumega hekta **11,772.152** katika ranchi ya Mwisa II iliyopo Wilayani Muleba.

88. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022 Kampuni ya NARCO itaendelea kuongeza uzalishaji wa ng'ombe bora wa nyama kwa ajili ya soko la ndani na nje.

Bodi ya Nyama Tanzania

89. *Mheshimiwa Spika*, Bodi ya Nyama Tanzania (TMB) imeendelea kuratibu na kusimamia biashara ya nyama ndani na nje ya nchi kwa kutoa vibali **148** vya kusafirisha nje ya nchi nyama tani **1,774.29**

(mbuzi tani **551.64**, ng'ombe tani **365.77**, kondoo tani **181.51**, kuku tani **0.37** na punda tani **675**) yenye thamani ya dola za Marekani milioni **4.29** sawa na shilingi **bilioni 9.91** katika nchi za Kuwait, Oman, Qatar, Hongkong na Zanzibar ikiwa ni sawa na ongezeko la asilimia **156.27** (tani za nyama) ikilinganishwa na vibali **102** vilivyotolewa kuuza nyama nje ya nchi tani **692.36** yenye thamani ya dola za Marekani milioni **1.29** sawa shilingi bilioni **2.99** katika mwaka 2019/2020. Ongezeko hilo limechangiwa na kuanza kwa uzalishaji kwa viwanda viwili vipya vya Tan Choice Ltd (kilichopo mkoa wa Pwani) na Elia Food OverSeas Co. Ltd (kilichopo mkoa wa Arusha).

90. *Mheshimiwa Spika*, Bodi imesimamia uingizaji wa bidhaa za nyama nchini kwa kutoa vibali **59** vya kuingiza bidhaa za nyama tani **319.27** (nguruwe tani **185.02** na ng'ombe tani **134.25**) zenye thamani ya dola za Marekani **milioni 1.06** sawa na shilingi **bilioni 2.44** ikilinganishwa na vibali **36** vilivyotolewa kuingiza bidhaa za nyama tani **243.65** (ng'ombe tani **195.12** na nguruwe tani **48.53**) vyenye thamani ya dola za Marekani **milioni 1.76** sawa na shilingi **bilioni 4.06** katika mwaka 2019/2020.

91. *Mheshimiwa Spika*, Wizara kupitia Bodi ya Nyama Tanzania (TMB) imeendelea kusimamia tasnia ya nyama ambapo wadau **2,092** (Machinjio/Viwanda **12**, Makaro **21**, Bucha **2,075**) wamekaguliwa katika mikoa ya Pwani (Kibaha na Ruvu), Dar es Salaam (Temeke, Ilala, Kinondoni, Ubungo na Kigamboni), Dodoma (Dodoma Jiji na Chamwino DC); Arusha (Longido, Arusha Jiji, Arusha DC); Mwanza (Mwanza Jiji, Ilemela na Magu); Shinyanga (Shinyanga Manispaa) na Kilimanjaro (Moshi Manispaa).
92. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara kupitia Bodi ya Nyama Tanzania imefanya kikao cha wazalishaji kuku ambapo wadau **423** walishiriki na kusikilizwa kero zao. Aidha, Bodi imeendelea kutafuta masoko ya nyama katika nchi mbalimbali ikiwemo nchi ya Komoro ambapo ilimualika Balozi wa Komoro ili ajionee ubora wa nyama inayozalishwa nchini hususan katika kiwanda cha nyama cha *Eliya Foods Overseas Limited*.
93. *Mheshimiwa Spika*, Bodi ya Nyama Tanzania imeendelea kutoa elimu ya ufugaji bora wa mifugo ya nyama, kuzalisha na kuuza nyama katika mazingira safi, kusafirisha nyama na kuhamasisha ulaji wa nyama nchini. Elimu hii imetolewa kupitia

vyombo vya habari vikiwemo televisheni, radio, magazeti na mitandao ya kijamii ikiwemo *Facebook*, *Instagram* na *twiter*.

94. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022 Bodi ya Nyama Tanzania itaendelea kuendeleza tasnia ya nyama kwa kuhamasisha uzalishaji, biashara na ulaji wa nyama bora na kusimamia tasnia ya nyama kwa kuzingatia Sheria.

Bodi ya Maziwa Tanzania

95. *Mheshimiwa Spika*, Bodi ya Maziwa Tanzania (TDB) imewezesha kuingizwa nchini bidhaa za maziwa kwa kutoa vibali **308** vya jumla ya lita **5,336,955.16** (Liquid Milk Equivalent-LME) zenye thamani (Freight on Board - FoB) ya Shilingi **12,052,434,895.86** ikilinganishwa na vibali **443** vilivyotolewa mwaka 2019/2020 ili kuingiza maziwa yenye ujazo wa lita **11,725,859.84** vikiwa na thamani (FOB) ya Shilingi **15,199,487,699** kutoka nchi za Afrika Kusini; Uganda; Kenya; Emirates; Uholanzi; na Ireland sawa na upungufu wa asilimia **21.9**. Kupungua kwa kiasi cha maziwa kinachoingizwa nchini kumetokana na kuongezeka kwa uzalishaji na ukusanywaji wa maziwa na kuendelea kuimarika kwa viwanda vya ndani katika usindikaji wa bidhaa za maziwa.

Aidha, katika mwaka 2020/2021 kulikuwa na viwanda **96** vya kusindika maziwa vinavyofanya kazi na viwanda **3** vimesimamisha uzalishaji kutokana na changamoto mbalimbali (**Kiambatanisho Na. 2**).

96. *Mheshimiwa Spika*, Wizara kupitia Bodi ya Maziwa Tanzania imeendelea kusimamia, kuratibu na kuendeleza tasnia ya maziwa nchini. Katika mwaka 2020/2021 jumla ya wafanyabiashara wa maziwa **238** walikaguliwa katika mipaka ya Tunduma, Namanga, Mtukula, Kasumulo na Bandari ya Dar es Salaam na hatua kuchukuliwa kwa makosa yaliyobainishwa likiwemo kosa la kuingiza maziwa bila kufuata Sheria, Kanuni na Taratibu zilizopo.

97. *Mheshimiwa Spika*, ili kudhibiti na kuendeleza tasnia ya maziwa nchini, Bodi ya Maziwa Tanzania imesajili jumla ya wadau wa maziwa **315** wakiwemo wazalishaji **20**, wasindikaji **42**, wafanyabiashara **145**, waingizaji wa maziwa nchini **34**, wasambazaji **26**, wakusanyaji **5** pamoja na maghala ya kuhifadhia maziwa **42**. Katika zoezi hilo, elimu kuhusu Sheria ya Tasnia ya Maziwa SURA 262 na Kanuni zake ilitolewa kwa wadau hao. Pia, Bodi iliendesha mafunzo kwa wafugaji **195** wa ng'ombe wa maziwa kutoka wilaya za

Mkuranga **93**, Mvomero **47**, Ubungo **43** na Kongwa **12**, kwa lengo la kuwawezesha ufugaji bora wa kibiashara.

98. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Bodi ya Maziwa Tanzania imezindua Mpango wa Unywaji Maziwa katika Ofisi za Serikali. Lengo la Mpango huo ni kuunga mkono Sera ya Uchumi wa Viwanda. Hivyo kupitia mpango huu tunatarajia kiwango cha usindikaji wa maziwa na bidhaa za maziwa nchini kuongezeka; kuongezeka kwa masoko ya maziwa na bidhaa za maziwa na kuongezeka kwa unywaji wa maziwa na bidhaa zake nchini. Nitoe wito kwa viongozi wote wa ofisi za Serikali kuunga mkono juhudi za Wizara kwa kutumia maziwa yanayozalishwa na viwanda vyetu vya ndani kwani kwa kufanya hivyo tutakuza soko la ndani la unywaji wa maziwa na hivyo kuongeza kipato kutokana na uuzaji wa maziwa kwa wafugaji wetu hapa nchini.

99. *Mheshimiwa Spika*, Bodi ya Maziwa Tanzania imeshiriki katika maonesho na promosheni mbalimbali ili kuhimiza unywaji wa maziwa kupitia maonyesho ya Sabasaba na Nanenane, pamoja na promosheni za unywaji wa maziwa shuleni. Aidha, Bodi iliratibu na kusimamia maadhimisho ya wiki ya unywaji maziwa shuleni

ambayo kitaifa yalifanyika mkoani Kilimanjaro, mwezi Septemba, 2020. Vilevile, jumla ya lita za maziwa **5,096.8** ziligawiwa kwa shule za msingi **45** zenye wanafunzi **10,254**. Pia, mwezi Desemba, 2020 Bodi iliandaa na kufanya bonanza la maziwa katika Mkoa wa Dar es salaam kwa kushirikisha vyama vya michezo ambapo jumla ya wanamichezo **1,700** walishiriki.

100. *Mheshimiwa Spika*, Bodi ya Maziwa Tanzania kwa kushirikiana na wadau wa tasnia ya maziwa inaendelea na majaribio ya mpango wa unywaji wa maziwa shuleni kwa mikoa ya kanda ya Kaskazini. Jumla ya shule za msingi **66** zenye wanafunzi **41,922** katika mikoa ya Arusha shule **13** wanafunzi **12,000**, Kilimanjaro shule **25** wanafunzi **10,722** na Manyara shule **28** wanafunzi **19,200**.

101. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha mwaka 2021/2022 Wizara kupitia Bodi ya Maziwa Tanzania itaanzisha programu ya mashamba ya kibiashara ya ufugaji wa ng'ombe wa maziwa (Small Scale dairy farms); itaanzisha programu ya majaribio ya unywaji wa maziwa shuleni; kujenga vituo vya ukusanyaji maziwa **25**; na kuendelea kuimarisha udhibiti wa uingizwaji holela wa maziwa kutoka nje ya nchi.

Wakala wa Maabara ya Veterinari

102. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara kupitia Wakala wa Maabara ya Veterinari Tanzania (TVLA) imetekeleza yafuatayo:-

(i) Kuzalisha chanjo za magonjwa ya kimkakati aina sita (6) ambapo jumla ya dozi **48,883,825** za chanjo zilizalishwa na kusambazwa katika Halmasahuri **184** nchini zikijumuisha dozi **45,982,900** za chanjo dhidi ya Ugonjwa wa Mdondo TEMEVAC, dozi **504,500** dhidi ya Ugonjwa wa Kimeta, dozi **54,300** dhidi ya Ugonjwa wa Chambavu, dozi **1,830,100** dhidi ya Ugonjwa wa Homa ya Mapafu ya Ng'ombe, dozi **13,275** dhidi ya Ugonjwa wa Kutupa Mimba na dozi **309,950** mchanganyiko wa Kimeta na Chambavu ikilinganishwa na dozi **49,008,325** za chanjo zilizozalishwa mwaka 2019/2020.

(ii) Uzalishaji wa chanjo ya Homa ya Mapafu ya Mbuzi (CCPP) uliosubiriwa kwa hamu umeanza na hivyo kufanya chanjo zinazozalishwa nchini kuongezeka kutoka sita (6) na kufikia saba (7). Uzinduzi wa chanjo hiyo utafanyika mwezi Mei, 2021.

(iii) Ujenzi wa jengo jipya la utengenezaji wa chanjo za bakteria umekamilika kwa asilimia **98**. Aidha, baadhi ya vifaa vitakavyotumika katika jengo hilo vikiwemo *Autoclave, Biosafety cabinets, Hot air oven* na *incubator* vimenunuliwa.

103. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022 Taasisi ya Chanjo Tanzania (TVI) itazalisha jumla ya dozi milioni **123**; kukamilisha utengenezaji wa chanjo ya nane (**8**) ya Sotoka ya Mbuzi na Kondoo (PPR) na kuanza uzalishaji wake; pia Wizara itaendelea kusimamia uzalishaji, usambazaji na utoaji wa chanjo; na kukamilisha ujenzi wa kiwanda cha chanjo cha Kibaha na kukinunulia vifaa.

Taasisi ya Utafiti wa Mifugo (TALIRI)

104. *Mheshimiwa Spika*, Taasisi ya Utafiti wa Mifugo (TALIRI) inamiliki aina mbalimbali ya mifugo kwa ajili ya utafiti na kusambazwa kwa wafugaji. Hadi tarehe 30 Aprili, 2021 TALIRI ilikuwa na ng'ombe maziwa **1,576**, Mbuzi **1,110**, Kondoo **264** na Punda **22**.

105. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2020/2021 TALIRI ilitekeleza jumla ya miradi ya utafiti **58** katika nyanja mbalimbali za utafiti. Mafanikio

yaliyopatikana ni pamoja na:-

- (i) Kufanya tafiti na tathmini za teknolojia bora saba (7) za ng'ombe chotara wa maziwa wenye mchanganyiko wa damu za Friesian na Fipa; Mpwapwa na DanishRed; Friesian, Mpwapwa na Boran; Mpwapwa na Sahiwal; Mpwapwa, Boran na Sahiwal; DanishRed na Mpwapwa pamoja na $\frac{3}{4}$ DanishRed na $\frac{1}{4}$ Mpwapwa. Utafiti huu uliwezesha kuzalishwa kwa ng'ombe bora chotara wa maziwa **97** wanaotumika kutathmini ulinganifu wa uzito wa kuzaliwa, ukuaji na utoaji wa maziwa.
- (ii) Jumla ya ng'ombe chotara **11** wa maziwa walisambazwa kwa ajili ya mbegu kwa wadau wa mifugo katika mikoa minne (4) ya Dodoma, Morogoro, Tanga na Mbeya.
- (iii) TALIRI kwa kushirikiana na Shirika la Kimataifa la Utafiti wa Mifugo (ILRI) inatekeleza awamu ya pili ya mradi wa utafiti wa ng'ombe wa maziwa (Maziwa-Zaidi II) katika mikoa ya Kilimanjaro na Tanga ambao unatarajiwa kukamilika mwaka 2026. Lengo la tafiti hizo ni kuzalisha na kusambaza teknolojia bora nne (4) zilizotokana na utafiti wa awamu ya

kwanza ya mradi. Teknolojia hizo ni matumizi ya nyasi bora za malisho aina ya *Brachiaria* zilizotokana na uchaguzi wa nyasi za asili; matumizi na utunzaji wa samadi; uhimilishaji wa ng'ombe wa maziwa; na chanjo ya Ndigana Kali.

- (iv) Teknolojia bora sita (6) za ng'ombe chotara kwa ajili ya uzalishaji wa nyama zilifanyiwa utafiti na kuzalisha ng'ombe **23** waliotokana na kuchanganya damu za Sahiwal, Mpwapwa na Boran; Boran na *BeefMaster*; *Bosimara* na Mpwapwa; Musi na *Singidawhite*; Musi na Mpwapwa; na $\frac{3}{4}$ Boran na $\frac{1}{4}$ *BeefMaster*.
- (v) Jumla ya madume ya mbegu bora ya ng'ombe chotara wa nyama **13** walisambazwa kwa wananchi kwa ajili ya kuboresha uzalishaji nyama katika mikoa mitatu (3) ya Kilimanjaro, (Moshi vijijini), Mwanza (Nyamagana), na Dodoma (Bahi).
- (vi) Teknolojia bora tatu (3) za mbuzi zilifanyiwa utafiti kwa ajili ya uzalishaji wa nyama na maziwa. Jumla ya mbuzi chotara **100** aina ya *MalyaBlended* na *Gogowhite*; Buha, *Norwegian* na *Parewhite* walizalishwa kwenye vituo vya TALIRI ambapo mbuzi

58 walisambazwa kwa wafugaji katika maeneo ya Tanga, Pwani, Morogoro, Katavi, Nyamagana, Meatu, Misungwi, Siha na Dodoma.

(vii) Mafunzo ya unenepeshaji wa mbuzi kibiashara yametolewa kwa vijana 20 kutoka Mikoa ya Mtwara, Mara, Mwanza, Simiyu, Kigoma, Iringa, Dodoma, Katavi, Pwani, Tanga, Morogoro, Tabora na Dar es Salaam. Aidha, jumla ya Mbuzi 1,059 walinunuliwa na kunenepeshwa.

(viii) Majaribio ya urasimishaji wa mbegu za malisho aina sita (6) za mikunde na nne (4) za nyasi yanafanyika kwenye vitalu 90 kwa awamu ya pili katika Kanda tatu za kitafiti kwenye vituo vya Mpwapwa, Uyole na Tanga.

106. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha mwaka 2021/2022 TALIRI itaendelea kuimarisha miundombinu ya utafiti kwa ajili ya kuwezesha tafiti za mifugo zenye lengo la kuongeza mchango wa sekta ya mifugo katika ukuaji wa uchumi na maendeleo ya viwanda.

Wakala ya Mafunzo ya Mifugo (LITA)

107.*Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2020/2021, Wakala ya Mafunzo ya Mifugo (LITA) imedahili jumla ya wanafunzi **3,574** katika ngazi ya Astashahada na Stashahada ikilinganishwa na wanafunzi **3,634** waliodahiliwa mwaka 2019/2020. Idadi hii ni pungufu ya wanafunzi **60**, sawa na takriban asilimia **2**. Aidha, idadi ya wanachuo wanaotarajiwa kuhitimu katika mwaka wa masomo 2020/2021 kutoka Vyuvo vya Serikali ni **922** ukilinganisha na wanafunzi **689** waliohitimu mwaka 2019/2020. Idadi hii ni ongezeko la wanafunzi **233** sawa na asilimia **33.8**.

108.*Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, LITA imeweza jumla ya wafugaji **2,078** kupata mafunzo katika awamu ya kwanza ya utekelezaji wa mpango wa utoaji mafunzo ya muda mfupi kwa vitendo ukilinganisha na wafugaji **2,062** waliopatiwa mafunzo kama hayo mwaka 2019/2020, ikiwa ni ongezeko la wafugaji **16** sawa na asilimia **0.8**.

109.*Mheshimiwa Spika*, ili kuboresha mazingira ya kusomea kwa wanafunzi waliodahiliwa katika mwaka wa masomo 2020/2021, miundombinu mbalimbali imeendelea kuboreshwa, ikiwemo

Hosteli kumi (10); Madarasa matatu (3); Kumbi mbili (2) za mihadhara; Maabara nne (4) na Chumba cha Kompyuta kimoja (1). Miundombinu iliyojengwa upya ni pamoja na bweni moja katika Kampasi ya Tengeru, na vyoo vitatu (3) vya wanafunzi katika Kampasi za Morogoro, Mabuki na Kikulula.

110. *Mheshimiwa Spika*, katika kipindi cha mwaka 2021/2022 LITA inategemea kudahili wanafunzi **4,000** na kuendelea kuboresha miundombinu ya mafunzo ya mifugo katika Kampasi nane (8) za LITA ili kuongeza udahili wa wanafunzi na kuboresha mazingira ya kufundishia na kujifunzia.

C. SEKTA YA UVUVI (FUNGU 64)

HALI YA SEKTA YA UVUVI

111.*Mheshimiwa Spika*, Sekta ya Uvuvi ni miongoni mwa sekta muhimu za kiuchumi inayochangia kuondoa umasikini na kukuza uchumi. Sekta ya Uvuvi imegawanyika katika Tasnia za uvuvi kwenye maji ya asili na ukuzaji viumbe maji. Tasnia hizo ni muhimu katika kutoa ajira, kipato, chakula na lishe bora pamoja na kukuza Pato la Taifa. Katika mwaka 2020, Sekta ya Uvuvi ilikuwa kwa asilimia 6.7 na mchango wake katika Pato la Taifa ulikuwa asilimia 1.71 Sekta ya Uvuvi imetoa ajira za moja kwa moja kwa wavuvi wapatao **195,435** na Wakuzaji Viumbe Maji **30,064** katika mwaka 2020/2021. Aidha, zaidi ya Watanzania **Milioni 4.5** wameendelea kupata mahitaji yao ya kila siku kutokana na shughuli mbalimbali zinazohusiana na Sekta ya Uvuvi zikiwemo kuunda na kutengeneza boti, kushona nyavu, biashara ya samaki na mazao yake pamoja na Baba na Mama lishe. Pia, samaki huchangia takriban asilimia **30** ya protini inayotokana na wanyama.

112.*Mheshimiwa Spika*, kulingana na taarifa za tafiti zilizofanyika katika Ziwa Victoria mwaka 2020 kiasi cha samaki katika ziwa hilo kimeongezeka kutoka tani **2,681,165** mwaka 2019 hadi tani

3,465,913 kwa ziwa zima, sawa na ongezeko la asilimia **29.27**. Ongezeko hilo limechangia kiasi cha samaki kilichopo katika maji yote kufikia tani **4,058,913** (**Kiambatisho Na. 22**). Kutokana na kuwepo kwa rasilimali hii ni wazi kuwa Sekta ya Uvuvi inayo mchango katika kukuza uchumi wa mtu mmoja mmoja na Pato la Taifa.

113.*Mheshimiwa Spika*, shughuli za uvuvi kwenye maji asili kwa kiasi kikubwa hufanywa na wavuvi wadogo kwenye maji yote baridi na maji ya Kitaifa katika Bahari ya Hindi. Shughuli za wavuvi wadogo huchangia takriban asilimia **95** ya samaki wote wanaovuliwa nchini na asilimia **5** iliyobaki huchangiwa na wavuvi wakubwa. Hadi kufikia Aprili, 2021, jumla ya wavuvi wadogo wapatao **195,435** walishiriki moja kwa moja katika shughuli za uvuvi kwa kutumia vyombo vya uvuvi vipatavyo **58,231** na kuwezesha kuvuna takriban tani **422,859.78** za samaki zenye thamani ya shilingi **trilioni 2.62** (**Kiambatisho Na. 23**). Kati ya hizo, tani **356,853.90** sawa na asilimia **84.39** ni kutoka maji baridi na tani **66,005.88** sawa na asilimia **15.61** ni kutoka maji chumvi.

114.*Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara imeendelea kuhamasisha shughuli za Ukuzaji Viumbe Maji ambapo jumla ya vifaranga

vya samaki **20,040,000** (**Kiambatisho Na. 24**) vimezalishwa hadi Aprili, 2021. Aidha, uzalishaji wa mazao ya Viumbe Machi Maji umefikia tani **22,793.2** hadi Aprili, 2021. Kati ya hizo, tani **20,258** ni za samaki, tani **97** za kambamiti, kilo **115** za majongoo bahari na tani **2,438** za mwani. Vilevile, vipande **360** vya lulu vilizalishwa katika kipindi hicho.

115.*Mheshimiwa Spika*, uvuvi wa kibiashara hufanywa na meli kubwa katika Ukanda wa Uchumi wa Bahari ambazo nyingi ni kutoka nchi za kigeni na zinalenga samaki aina ya Jodari na Uvuvi wa Kambamiti unaofanywa na meli za Wazawa katika Maji ya Kitaifa. Katika mwaka 2020/2021, jumla ya meli sita (**6**) zilipata leseni ya kuvua Ukanda wa Uchumi wa Bahari. Kati ya hizo, meli tatu (**3**) ni za kigeni na meli tatu (**3**) ni za Wazawa. Meli hizo zimewezesha kuvuna jumla ya tani **437** za samaki.

116.*Mheshimiwa Spika*, uvuvi wa kambamiti ulifungwa mwaka 2007 baada ya Serikali na wadau kukubaliana kufuatia kiwango cha mavuno ya kambamiti kushuka hadi kufikia wastani wa kilo **17** kwa saa mwaka 2007 na hivyo uvuvi huo kutokuwa na tija. Pamoja sababu nyingine kushuka kwa mavuno hayo kutokana na

kuongezeka kwa nguvu ya uvuvi ambayo ilitishia kutoweka kwa rasilimali hiyo. Aidha, taarifa za utafiti zilionyesha kuongezeka kwa wastani wa mavuno kutoka kilo **23.70** kwa saa mwaka 2009 hadi kilo **31.09** kwa saa mwaka 2016. Kufuatia ongezeko hilo, uvuvi huo ulifunguliwa tena mwaka 2017 baada ya makubaliano kati ya Serikali na wadau. Aidha, iliazimiwa kuwa uvuvi ufanyike kwa msimu usiozidi miezi sita (**6**) na idadi ya meli isizozidi **12** kwa kila mwaka. Katika msimu wa mwaka 2021 jumla ya meli sita (**6**) zimekidhi vigezo na kupatiwa leseni za kuvua kambamiti.

117.*Mheshimiwa Spika*, Serikali inaendelea kuboresha mazingira ya uzalishaji, uchakataji na uhifadhi wa samaki na mazao ya uvuvi na kuimarisha miundombinu ya uvuvi ikiwemo mialo ya kupokelea samaki na masoko. Kutokana na juhudi hizo, hadi kufikia Mwezi Aprili, 2021, jumla ya tani **32,962.79** za mazao ya uvuvi na samaki hai wa mapambo **141,592** waliuzwa nje ya nchi. Aidha, Serikali imeendelea kuratibu uingizaji wa samaki ndani ya nchi kutoka nchi mbalimbali ambapo hadi kufikia Mwezi Aprili, 2021 jumla ya tani **5.48** za samaki ziliingizwa nchini.

118.*Mheshimiwa Spika*, Wizara imeendelea kutekeleza Mkakati wa Usimamizi na Udhhibiti wa Rasilimali

za Uvuvi Nchini kwa lengo la kuongeza ufanisi katika usimamizi, ulinzi na udhibiti wa uvuvi na biashara haramu ya mazao ya uvuvi. Katika kutekeleza Mkakati huo, Wizara imeimarisha Kanda 4 na Vituo 35 vya Ulinzi na Usimamizi Shirikishi wa Rasilimali za Uvuvi kwa kuvipatia vitendea kazi na watumishi. Kutokana na juhudi hizo vitendo vya uvuvi na biashara haramu imepungua hadi kufikia asilimia 80 katika maji baridi na uvuvi wa milipuko kwa asilimia 100 katika maji chumvi.

MAPATO NA MATUMIZI YA FEDHA KWA MWAKA 2020/2021

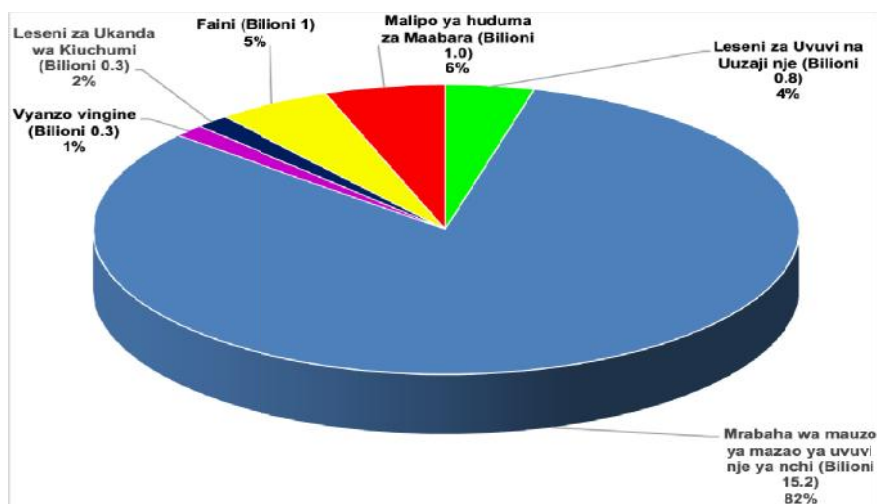
Makusanyo ya Maduhuli kwa Mwaka 2020/2021

119. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka wa fedha 2020/2021 Wizara ilipanga kukusanya **Shilingi 33,000,000,000** kupitia Fungu 64. Hadi kufikia tarehe 30 Aprili, 2021 Shilingi **18,534,461,827.62** sawa na asilimia **56.2** ya lengo la mwaka zilikusanywa kutoka Sekta ya Uvuvi sawa na **asilimia 83.3** ya lengo la kukusanya **Shilingi 27,500,000,000** hadi kufikia tarehe 30 Aprili, 2021. (Kiambatisho Na. 25).

120. *Mheshimiwa Spika*, fedha hizi zimekusanywa kutoka vyanzo vifuatavyo: leseni za kusafirisha

samaki na mazao yake (*Export Licences*); leseni za uingizaji mazao ya uvuvi (*Import Licences*); ushuru wa mrabaha (*Export Royalty*); mrabaha wa kuingiza mazao ya uvuvi nchini (*Import Royalty*), leseni za uvuvi katika Ukanda wa Uchumi wa Bahari Kuu, tozo ya maabara; leseni za uvuvi wa kambamiti, mauzo ya vifaranga vya samaki na faini kwa makosa mbalimbali ya ukiukwaji wa sheria za uvuvi (*Kielelezo Na. 1*). Miongoni mwa sababu za kushuka kwa makusanyo ni pamoja na mlipuko wa ugonjwa wa Uviko - 19 (Covid - 19) ambao umeathiri mauzo ya mazao ya uvuvi katika nchi za Ulaya; kuimarika kwa soko la ndani la samaki ambalo ushuru wake hutozwa na Halmashauri; na kuendelea kuwepo kwa utoroshaji wa mazao ya uvuvi kwenda nje ya nchi.

Kielelezo Na. 1: Makusanyo ya Maduhuli kwa Mwaka wa Fedha 2020/2021

Makadirio ya Ukusanyaji wa Maduhuli kwa Mwaka 2021/2022

121. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022 Wizara kupitia Fungu 64 inatarajia kukusanya kiasi cha Shilingi **40,000,000,000**. Hili ni ongezeko la asilimia **21** ya makusanyo ya mwaka 2020/2021. Vyanzo vikuu vya fedha hizo ni pamoja na; leseni za kusafirisha samaki na mazao yake nje ya nchi (*Export Licences*); leseni za uingizaji mazao ya uvuvi (*Import Licences*); mrabaha wa kuuza mazao ya uvuvi nje ya nchi (*Export Royalty*); mrabaha wa kuingiza mazao ya uvuvi nchini (*Import Royalty*), leseni za uvuvi katika Ukanda wa Uchumi wa Bahari Kuu, tozo za maabara; leseni za uvuvi wa kambamiti, mauzo ya vifaranga vya samaki na faini kwa makosa mbalimbali ya ukiukwaji wa sheria za uvuvi.

Fedha zilizoidhinishwa kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida na Maendeleo kwa Mwaka 2020/2021

122. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka wa fedha 2020/2021 Wizara kupitia Fungu 64 ilitengewa jumla ya Shilingi **34,721,321,000.00**. Kati ya fedha hizo, Shilingi **21,662,107,000.00** ni kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida na Shilingi **13,059,214,000.00** ni kwa ajili ya kutekeleza Miradi ya Maendeleo.

Matumizi ya Bajeti ya Kawaida.

123. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka wa fedha 2020/2021 Fungu 64 lilitengewa jumla ya Shilingi **21,662,107,000.00**. Kati ya fedha hizo, Shilingi **12,031,696,000.00** ni kwa ajili ya Mishahara ya Watumishi wa Wizara (PE) na Shilingi **9,630,411,000.00** ni kwa ajili ya Matumizi Mengineyo (OC). Hadi kufikia tarehe 30 Aprili, 2021, jumla ya Shilingi **17,074,256,595.63** zilikuwa zimetolewa, sawa na asilimia **78.82** kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida ambapo Shilingi **8,332,914,095.63** ni fedha za Mishahara ya Watumishi (PE) na shilingi **8,741,342,500** ni fedha za Matumizi Mengineyo.

Matumizi ya Bajeti ya Maendeleo

124. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara kupitia Fungu 64 ilitengewa kiasi cha Shilingi **13,059,214,000.00** kwa ajili ya kutekeleza Miradi ya Maendeleo ikiwa ni fedha za ndani na nje. Kati ya fedha hizo Shilingi **5,976,856,000.00** ni fedha za ndani na Shilingi **7,082,358,000.00** ni fedha za nje. Hadi kufikia tarehe 30 Aprili, 2021, jumla ya Shilingi **4,617,183,863.59** sawa na asilimia **35.36** kutoka vyanzo vya ndani na nje zilitolewa kutekeleza miradi ya maendeleo. Kati ya fedha

hizo, shilingi **1,055,829,927.16** ni fedha za ndani na shilingi **3,561,353,936.43** ni fedha za nje.

UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU KATIKA MWAKA 2020/2021 NA MPANGO WA MWAKA WA FEDHA 2021/2022

Usimamizi wa Sera na Sheria

125.*Mheshimiwa Spika*, Serikali imeendelea kusimamia utekelezaji wa Sera ya Taifa ya Uvuvi ya Mwaka 2015 kwa kutoa elimu kuhusu Ukuzaji Viumbe Maji, usimamizi, uendelezaji, uhifadhi na matumizi endelevu ya rasilimali za uvuvi pamoja na utunzaji wa mazingira kwa wadau mbalimbali kupitia huduma za ugani, mafunzo rejea, semina, mikutano, elimu kwa umma (vipindi vya televisheni na redio) na maonesho ya Kitaifa. Aidha, Wizara imesambaza nakala **1,502** za Sera hiyo kwa wadau wa Sekta ya Uvuvi ili kuwajengea uelewa.

126.*Mheshimiwa Spika*, Serikali imeendelea kutekeleza Sera kupitia Sheria na Kanuni mbalimbali za kusimamia Sekta ya Uvuvi zikiwemo Sheria ya Uvuvi Na.22 ya Mwaka 2003 na Kanuni zake za mwaka 2009 pamoja na Marekebisho yake ya mwaka 2020; Sheria ya

Hifadhi za Bahari na Maeneo Tengefu Na. 29 ya mwaka 1994; Sheria ya Kusimamia na Kuendeleza Uvuvi wa Bahari Kuu Na. 5 ya Mwaka 2020 na Kanuni zake za mwaka 2021 na Sheria ya Taasisi ya Utafiti wa Uvuvi Tanzania Na. 11 ya mwaka 2016.

127. *Mheshimiwa Spika*, Wizara inaendelea kutunga na kuboresha sheria na kanuni mbalimbali zinazosimamia Sekta ya Uvuvi kulingana na mahitaji yaliyopo kwa sasa. Sheria na Kanuni zilizotungwa na kufanyiwa marekebisho na utekelezaji wake ni kama ifuatavyo:-

- (i) Kufanya mapitio ya Sheria ya Hifadhi za Bahari na Maeneo Tengefu Na. 29 ya mwaka 1994 ili kutunga Sheria mpya ya kuanzisha Mamlaka ya Kusimamia uhifadhi katika maji chumvi na maji baridi ambapo hatua iliyofikiwa ni kuandaa Waraka wa Baraza la Mawaziri kwa ajili ya kutunga Sheria hiyo;
- (ii) Kuendelea kufanya maboresho ya Sheria ya Uvuvi Na. 22 ya Mwaka 2003 kwa lengo la kuondoa upungufu uliopo ili kukidhi mahitaji halisi ya sasa ambapo hatua ya kukusanya maoni ya wadau imekamilika;
- (iii) Marekebisho ya Kanuni za Uvuvi za Mwaka 2020 ambazo zilitangazwa katika Gazeti la

Serikali Na. 492 la tarehe 3 Julai, 2020;

(iv) Marekebisho ya Kanuni za Uvuvi za mwaka 2020 kuhusu ada za leseni na tozo za kusafirisha mazao ya uvuvi nje ya nchi ambayo ilitangazwa katika Gazeti la Serikali Na. 491A la tarehe 29 Juni, 2020; na

(v) Kuandaa Rasimu ya Kanuni ya Ukuzaji Viumbe Maji ili kuwasilishwa kwa Mwanasheria Mkuu wa Serikali kwa mapitio.

128. *Mheshimiwa Spika*, Wizara inakamilisha kutafsiri Sheria, Kanuni na Miongozo ya Sekta ya Uvuvi kutoka lugha ya Kiingereza kwenda lugha ya Kiswahili ili kurahisisha uelewa kwa wadau.

Kodi, Ada na Tozo katika Sekta ya Uvuvi

129. *Mheshimiwa Spika*, Serikali imepunguza viwango vya tozo na ada mbalimbali katika uzalishaji na usafirishaji wa mazao ya uvuvi nje ya nchi kupitia Kanuni iliyotangazwa katika Gazeti la Serikali Na. 491A la tarehe 29 Juni, 2020 iliyoanza kutumika Julai 2020 ili kupunguza gharama na kuhimili ushindani wa kibiashara ndani na nje ya nchi. Baadhi ya viwango vya tozo vilivyopunguzwa na kuanza kutumika ni kama ifuatavyo:-

(i) Tozo ya usafirishaji wa daga nje ya nchi kutoka Ziwa Tanganyika imepungua kutoka

- Dola za Marekani **1.5** hadi Dola za Marekani **0.5** kwa kilo;
- (ii) Tozo ya usafirishaji wa daga nje ya nchi kwa daga wa bahari, Ziwa Nyasa na Ziwa Victoria kutoka Dola za Marekani **1** hadi Dola za Marekani **0.16**;
  - (iii) Ada ya leseni ya kusafirisha daga nje ya nchi kwa wafanyabiashara wadogo imepungua kutoka Dola za Marekani **1,000** hadi Dola za Marekani **250** na kwa Wafanyabiashara wakubwa kutoka Dola za Marekani **1,800** hadi Dola za Marekani **500**;
  - (iv) Ada ya leseni ya mazao mengine ya bahari kama Pweza, Kambakoche na Kaa imepungua kutoka Dola za Marekani **2,500** hadi Dola za Marekani **500** kwa Wafanyabiashara wadogo na kutoka Dola za Marekani **2,700** hadi Dola za Marekani **1,000** kwa Wafanyabiashara wakubwa; na
  - (v) Tozo ya usafirishaji wa samaki aina ya migebuka kwenda nje ya nchi imepungua kutoka Dola za Marekani **0.5** hadi Dola za Marekani **0.3** kwa kilo.

130. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2021/2022 Serikali itaendelea kutoa elimu kuhusu Sera, Sheria na Kanuni za Sekta ya Uvuvi kwa wadau wa Sekta ya Uvuvi katika Kanda ya Ziwa Victoria, Kanda ya

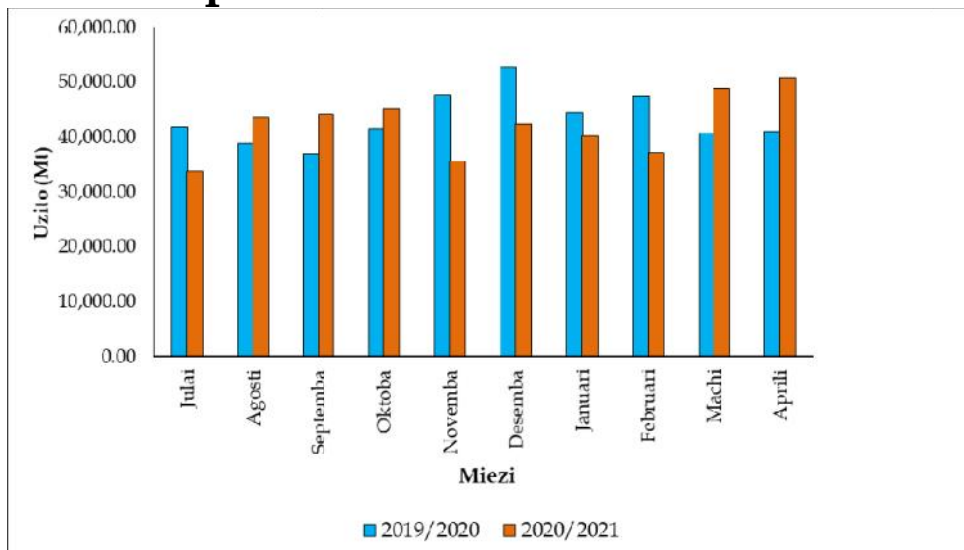
Pwani, Kanda ya Ziwa Tanganyika na Kanda ya Nyanda za Juu Kusini na kuhuisha Sheria na Kanuni za uvuvi ili kufikia malengo ya Uvuvi endelevu na Ukuzaji Viumbe Maji.

Usimamizi wa Takwimu za Uvuvi

131. *Mheshimiwa Spika*, Serikali imeendelea kuratibu na kuhamasisha jamii za wavuvi na wadau mbalimbali kuhusu njia endelevu na uvunaji wa rasilimali za uvuvi zinazozingatia Sheria, Kanuni, Miongozo na Taratibu zinazosimamia Sekta ya Uvuvi. Upatikanaji wa takwimu sahihi ni muhimu kwa usimamizi endelevu wa uvuvi. Katika mwaka 2020/2021 jumla ya wavuvi **195,435** wanaotumia vyombo vya uvuvi vipatavyo **58,231** walishiriki katika shughuli za uvuvi ikilinganishwa na wavuvi **202,053** waliotumia vyombo vya uvuvi **58,930** mwaka 2019/2020. Aidha, hadi kufikia mwezi Aprili 2021, jumla ya tani **422,859.78** za samaki zenye thamani ya shilingi **trilioni 2.62** zilivunwa ikilinganishwa na tani **434,036.18** za samaki zenye thamani ya shilingi trilioni **2.04** zilizovunwa katika kipindi kama hiki mwaka 2019/2020. Kati ya tani hizo, tani **234,849.99** sawa na asilimia **55.54** ni kutoka Ziwa Victoria, tani **96,876.02** sawa na asilimia **22.91** ni kutoka Ziwa Tanganyika, tani **11,560.56** sawa na asilimia **2.73** ni

kutoka Ziwa Nyasa, tani **13,567.33** sawa na asilimia **3.21** ni kutoka maji madogo na tani **66,005.88** sawa na asilimia **15.61** ni kutoka Ukanda wa Bahari ya Hindi (*Kielelezo Na. 2*). Sababu za upungufu huo wa mavuno ya samaki wa asilimia **2.57** kati ya mwaka 2019/2020 na 2020/2021 unatokana na kupungua kwa idadi ya wavuvi na vyombo vya uvuvi.

Kielelezo Na. 2: Mlinganisho wa uvunaji wa Samaki kwa mwaka 2019/2020 na 2020/2021 hadi Mwezi Aprili

132. *Mheshimiwa Spika*, Ili kuboresha upatikanaji wa taarifa na takwimu sahihi, Serikali kwa kushirikiana na Taasisi ya Usimamizi wa Uvuvi Ziwa Victoria (*Lake Victoria Fisheries Organisation - LVFO*) ilifanya Sensa ya Uvuvi katika Ziwa Victoria Mwaka 2020. Matokeo ya sensa hiyo

yanaonesha kupungua kwa idadi ya mialo ya kupokelea samaki, vyombo vya uvuvi na idadi ya wavuvi katika Ziwa hilo. Aidha, Serikali imefanya ufuatiliaji na tathmini ya ukusanyaji wa takwimu za uvuvi katika Halmashauri 17 za Ukanda wa Pwani ya Bahari ya Hindi na Halmashauri Tatu (3) zinazozunguka Bwawa la Nyumba ya Mungu (**Kiambatisho Na. 26**). Vilevile, Wizara kwa kushirikiana na LVFO inaendelea kuboresha Mfumo wa Ukusanyaji wa Takwimu za Uvuvi e-CAS (*Electronic Catch Assessment Survey*) ambapo maboresho yanatarajiwa kukamilika mwaka 2021/2022. Pia, Wizara kwa kushirikiana na LVFO imekamilisha Tathmini ya uwingi wa samaki katika Ziwa Victoria ambapo kiasi cha samaki kilichopo ni tani **3,465,914**, kati ya hizo samaki aina ya Sangara ni tani **1,024,624**, Dagua tani **950,714**, Furu tani **517,850** na Uduvi tani **972,726** (**Kiambatisho Na. 27**). Kwa ujumla tathmini hiyo imeonesha kuwa Samaki wameongezeka kwa upande wa nchi za Tanzania na Uganda kutokana na juhudi za Serikali za kudhibiti uvuvi haramu wakati nchi ya Kenya uwingi wa samaki umepungua.

133. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2021/2022, Wizara itaendelea kusimamia uvunaji endelevu wa rasilimali za uvuvi nchini. Aidha, itafanya sensa za

uvuvi katika maeneo matatu (3) ya Bwawa la Mtera, Bwawa la Nyumba ya Mungu na Ziwa Babati. Vilevile, Wizara itaendelea na ukusanyaji wa takwimu za uvuvi (*Catch Assessment Survey*) na ufuatiliaji katika maeneo ya Ukanda wa Ziwa Victoria, Ziwa Tanganyika, Ziwa Nyasa, Bahari ya Hindi na mabwawa ya Nyumba ya Mungu na Mtera. Pia, itaendelea kushirikiana na LVFO kutekeleza mikakati mbalimbali ya usimamizi wa rasilimali za uvuvi katika Ziwa Victoria.

Usimamizi na Udhibiti wa Rasilimali za Uvuvi

134. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imeandaa Mkakati Shirikishi wa Usimamizi na Udhibiti wa Rasilimali za Uvuvi nchini wenye lengo la kuongeza wigo wa ushirikishwaji wadau wa uvuvi katika usimamizi ili kuondoa kero na malalamiko ya wananchi katika udhibiti wa uvuvi haramu na utoroshaji wa mazao ya uvuvi nje ya nchi. Mkakati huu utaongeza uwazi na ufanisi katika usimamizi endelevu wa rasilimali za uvuvi. Aidha, Wizara imeweka mfumo wa kudhibiti uingizaji, utengenezaji na usambazaji wa zana zote za uvuvi nchini.

135. *Mheshimiwa Spika*, Kwa kuzingatia Mkakati Shirikishi wa Usimamizi na Udhibiti wa Rasilimali za Uvuvi, katika mwaka 2020/2021 hadi kufikia

Aprili, 2021 Wizara imefanya kaguzi na ufuatiliaji wenye siku kazi **6,911** za ulinzi na usimamizi shirikishi katika Ziwa Victoria, Tanganyika, Nyasa na Bahari ya Hindi. Juhudi hizi zimewezesha kupatikana kwa zana haramu na vyombo vilivyokuwa vikitumika katika uvuvi haramu, na hivyo kuchangia kupungua uvuvi haramu kwa asilimia **80** katika maji baridi na asilimia **100** ya matumizi ya vilipuzi baharini (**Kiambatisho Na. 28**)

136. *Mheshimiwa Spika*, pia, Wizara kwa kushirikiana na Kikosi Kazi cha Kupambana na Uhalifu wa Mazingira (*National Multi-Agency Task Team-NMATT*) imeendesha doria maalumu mbili (**2**) za ulinzi na usimamizi shirikishi na ufuatiliaji katika maeneo ya Mikoa ya Mara (Bunda, Rorya na Musoma), Pwani (Bagamoyo), Mbeya (Kasumulu), Ruvuma (Songea na Mbamba Bay), Songwe (Tunduma), Dodoma (Mtera na Chimendeli), Manyara, Kilimanjaro (Nyumba ya Mungu) na Kigoma. Matokeo yalikuwa ni kupatikana kwa makokoro **179**, nyavu za timba **709**, nyavu za makila **55**, nyavu za dagaa vipande **100**, mtando **07**, vilipuzi (*explosives*) sita (**6**), gari moja (**1**), pikipiki tatu (**3**), injini za boti **54**, tanki za mafuta mbili (**2**), samaki wachanga kilo **1,131** na watuhumiwa **176** pamoja na kufunguliwa kwa kesi

39 mahakamani.

137. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imeendelea kuimarisha usimamizi shirikishi wa rasilimali za uvuvi kwa kutoa elimu kwa Wanachama wa Vikundi vya Usimamizi Shirikishi wa Rasilimali za Uvuvi 520 kuhusu uanzishwaji wa Maeneo ya Pamoja ya Usimamizi wa Rasilimali za Uvuvi (*Collaborative Fisheries Management Areas - CFMA*) katika Ukanda wa Bahari ya Hindi. Kufuatia mafunzo hayo, jumla ya CFMAs 12 zimeanzishwa katika Halmashauri za Tanga mjini (1), Mkinga (2), Pangani (3), Lindi vijijini (3) na Bagamoyo (3) ili kuwa na usimamizi wa pamoja. Aidha, CFMAs hizo zimewezeshwa kuandaa Rasimu za Mipango ya Usimamizi wa Maeneo ili kuimarisha usimamizi katika maeneo yao.

138. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2021/2022 Wizara itatekeleza kazi zifuatazo ili kuimarisha usimamizi, ulinzi na udhibiti wa rasilimali za uvuvi nchini:-

- (i) Kuimarisha ulinzi na usimamizi shirikishi wa rasilimali za uvuvi kwa kushirikiana na mikoa husika ili kudhibiti uvuvi na biashara haramu katika maeneo ya Maziwa Makuu ya Ziwa Victoria, Tanganyika na Nyasa, Ukanda wa Bahari ya Hindi, maji madogo pamoja na

maeneo ya mipakani na vizuiani kwa kufanya sikukazi **7,800**;

- (ii) Kuimarisha utekelezaji wa sheria kwa kushirikiana NMAT maeneo ya Maziwa Makuu ya Ziwa Victoria, Tanganyika na Nyasa na Ukanda wa Bahari ya Hindi;
- (iii) Kuimarisha vituo nane (**8**) vya Ulinzi wa Rasilimali za Uvuvi vya Bwawa la Nyumba ya Mungu, Bukoba, Tanga, Musoma, Ukerewe, Kipili, Kigoma na Mbamba Bay kwa kuvipatia watumishi na vitendea kazi;
- (iv) Kufanya mafunzo kwa wadau **350** kuhusu Usimamizi wa Uvuvi unaozingatia Ikolojia na Mazingira na utekelezaji wa Mpango Kabambe wa Uvuvi; na
- (v) Kufanya ufuatiliaji na tathmini ya uvuvi haramu kwa kutumia zana za kisasa na TEHAMA.

Uthibiti wa Ubora na Usalama wa Mazao ya Uvuvi

139. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2020/2021 Serikali imeendelea kutekeleza jukumu la Kusimamia Ubora, Usalama na Viwango vya mazao ya uvuvi kwa ajili ya kuvutia masoko ya ndani, kikanda na kimataifa kwa kufanya jumla ya kaguzi **6,473** za kuhakiki ubora, usalama na viwango vya samaki na mazao ya uvuvi yanayosafirishwa. Kaguzi hizo zinalenga kutoa

vibali na vyeti vya afya kwa mujibu wa Sheria na Kanuni za Uvuvi.

140. *Mheshimiwa Spika*, Jumla ya kaguzi **4,482** zilifanyika kwenye miundombinu ya uvuvi ikiwemo viwanda vya kuchakata samaki, mialo, masoko na maghala. Kati ya kaguzi hizo, kaguzi **2,096** zimefanyika kwenye viwanda **51** vya kuchakata mazao ya uvuvi; kaguzi **297** zimefanyika katika mialo iliyoboreshwa ya kupokelea samaki **33**; kaguzi **681** kwenye maghala **90** ya kuhifadhi mazao ya uvuvi; kaguzi **279** katika masoko **31** ya kuuzia mazao ya uvuvi; na kaguzi **1,129** kwenye vyombo vya kusafirisha mazao ya uvuvi ikiwemo magari **517** na boti **31**. Matokeo ya kaguzi hizo yameonesha kuwa miundombinu hiyo inakidhi matakwa ya ubora na usalama kwa mujibu wa Sheria na Kanuni za uvuvi.

141. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2020/2021 Serikali ilipanga kufanya ukarabati na ujenzi wa mialo na masoko. Hata hivyo, utekelezaji wake ulikabiliwa na changamoto ya kuwepo kwa mvua kubwa zilizonyesha katika msimu wa mwaka 2020 na hivyo kusababisha baadhi ya miundombinu kuharibika na mingine kufunikwa na maji, hususan katika mialo ya Ziwa Tanganyika na Ziwa Victoria. Hali hii imechelewesha utekelezaji wa

kazi katika mialo ya Muyobozi (Uvinza), Kasanga (Kalambo) na Kirando (Nkasi) katika Ziwa Tanganyika na Kigangama (Magu), Ghana (Ukerewe), Nyamikoma (Busega) na Marehe (Bukoba) katika Ziwa Victoria ambako jumla ya Shilingi **589,068,327** zilitengwa. Hata hivyo, Wizara kwa kushirikiana na Wakala wa Majengo (TBA) imefanya tathmini na kuainisha jumla ya maeneo **9** ambapo ujenzi na ukarabati unafanyika kwa gharama ya Shilingi **1,490,931,673**. Maeneo hayo ni pamoja na mialo ya Ihale (Busega), New Igombe na Kayenze (Ilemela), Igabilo (Bukoba), Chifunfu/Kijiweni (Sengerema), soko la Mbamba-Bay (Nyasa) na Ofisi za Vituo vya Usimamizi wa Rasilimali za Uvuvi vya Busega, Sengerema na Sota. Mikataba ya ujenzi na ukarabati wa miundombinu hii imesainiwa na Wakandarasi wameanza kazi.

142. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2020/2021 katika kuimarisha ubora na usalama wa mazao ya uvuvi kwa ajili ya masoko ya ndani, kikanda na kimataifa, Wizara kupitia Maabara ya Taifa ya Uvuvi imetekeleza kazi zifuatazo:-

- (i) Kuhakiki ubora na usalama wa mazao ya uvuvi kwa kufanya chunguzi za kimaabara kwenye sampuli **3,066** za samaki, minofu ya

samaki, daga, maji na vyakula vingine ili kuhakiki ubora na usalama. Matokeo ya chunguzi hizo yalionesha kutokuwepo kwa vimelea, kemikali na madini tembo na hivyo kukidhi viwango vya usalama na ubora kwa ajili ya kulinda afya za walaji (binadamu, wanyama na mazingira);

- (ii) Kufanya zoezi la uchunguzi wa sampuli **22** maalumu za ustadi (*Proficiency Testing-PT*) kutoka Shirika la Viwango la Botswana (*National Quality Control Sample Exchange Scheme - NQCSES*), SADC Cooperation in Measurement Traceability - *SADCMET, Laboratory of Government Chemistry (LGC)* la Uingereza, *Proficiency Testing Australia (PTA)* la Australia ili kuhakiki mfumo wa utendaji wa maabara. Kutokana na uhakiki huo Maabara imefaulu kwa kiwango cha asilimia **100**;
- (iii) Kufanyiwa ukaguzi kwa mara ya kwanza kwa kiwango kipya cha **ISO/IEC 17025:2017** kwa njia ya mtandao kupitia Taasisi ya Ithibati ya Nchi za Jumuiya ya Maendeleo ya Kusini mwa Afrika (*SADC Accreditation Services - SADCAS*). Kufuatia ukaguzi huo, Maabara imepata ufaulu na hivyo kuendelea na hadhi ya ithibati kwa kuwa na wataalam mahiri **10**

- na njia **20** za uchunguzi zenye ithibati (**13** za vimelea na **7** za kemikali);
- (iv) Kusimamia maabara ndogo za viwanda vya kuchakata samaki na kufanya kaguzi **13** za maabara hizo katika Mikoa ya Mwanza, Mara na Kagera; na
  - (v) Kuimarisha Maabara ndogo ya Uvuvi Dar es Salaam kwa kuipatia vitendea kazi ikiwemo Mitambo ya kisasa ya kiuchunguzi.

143. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imeongeza juhudi za kuhakiki ubora na usalama wa mazao ya uvuvi yanayozalishwa nchini. Hadi kufikia jumla ya tani **32,962.79** za mazao ya uvuvi na samaki hai wa mapambo **141,592** wenye thamani ya shilingi **Bilioni 335.25** ziliuzwa nje ya nchi na kuliingizia Taifa mrabaha wa shilingi **Bilioni 15.55** (**Kiambatisho Na. 29**) ikilinganishwa na tani **35,329.36** na samaki hai wa mapambo **104,524** yenye thamani ya shilingi **Bilioni 460.26** yaliyouzwa nje ya nchi katika kipindi kama hiki mwaka 2019/2020. Kati ya tani zilizouzwa katika mwaka 2020/2021, tani **28,838.89** zenye thamani ya shilingi **Bilioni 272.51** sawa na asilimia **87.49** zilitoka Ukanda wa Ziwa Victoria (**Kiambatisho Na. 30**).

144. *Mheshimiwa Spika*, Kiasi cha mazao ya uvuvi yaliyouzwa nje ya nchi kimepungua kwa asilimia **6.70** ikilinganishwa na kiasi kilichouzwa katika kipindi kama hicho kwa mwaka 2019/2020. Kiasi cha mrabaha kilichokusanywa kutokana na mauzo hayo kimepungua kwa asilimia **25.27**. Kupungua kwa kiasi cha mazao ya uvuvi yaliyosafirishwa nje ya nchi na mrabaha kimechangiwa na kuyumba kwa soko la mazao ya uvuvi nje ya nchi kutokana na mlipuko wa Homa Kali ya Mapafu (UVIKO 19). Vilevile, upungufu huo umesababishwa na kupungua kwa kiasi cha samaki kinachochakatwa viwandani ambacho ndicho kinachosafirishwa nje ya nchi. Aidha, upungufu wa malighafi viwandani, unachangiwa na kuibuka kwa biashara ya mabondo ambalo lina bei kubwa kuliko samaki mwenye bondo ndani yake. Kutokana na hali hiyo, wavuvi wanashawishika kutenganisha bondo na samaki ambapo bondo huuzwa kwenye viwanda vya kuchakata mabondo na samaki kwenye soko la ndani, na hivyo kupelekea kupungua kwa samaki wazima (*whole fish*) wanaouzwa kwenye viwanda vya kuchakata samaki.

145. *Mheshimiwa Spika*, Serikali imeendelea kuratibu uingizaji wa samaki ndani ya nchi kutoka nchi mbalimbali ambapo hadi kufikia mwezi Aprili mwaka 2021, jumla ya tani **5.48** za samaki wenye

thamani ya shilingi **Milioni 170.26** zimehakikiwa na kuingizwa nchini ikilinganishwa na tani **8.18** zenye thamani ya shilingi **Milioni 161.03** zilizoingizwa nchini katika kipindi kama hiki mwaka 2019/2020

(Kiambatisho Na.31). Hali hii imetokana na kuimarika kwa soko la ndani na kuongezeka kwa uzalishaji wa samaki kutoka kwenye ukuzaji wa viumbe maji.

146. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2021/2022 Serikali itaimarisha na kuviwezesha vituo vya Uthibiti wa Ubora wa Mazao ya Uvuvi kufanya kaguzi **8,080** za kuhakiki ubora na usalama wa samaki na mazao ya uvuvi na kufanya kaguzi **120** za kina kwenye viwanda vinavyochakata samaki, maghala ya kuhifadhi mazao ya uvuvi na vyombo vya kusafirisha samaki na mazao yake. Aidha, Serikali itaendelea kufanya ukarabati wa miundombinu ya uvuvi na kuhamasisha Sekta Binafsi kuwekeza katika viwanda vya kuchakata mazao ya uvuvi, utengenezaji wa zana za uvuvi na matumizi ya teknolojia sahihi katika shughuli za uvuvi. Katika mwaka 2021/2022, Wizara itakutanisha wafanyabiashara wa mazao ya samaki aina ya Sangara ili wjadiliane na kukubaliana namna bora ya kuendesha biashara hizo.

147. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2021/2022 Wizara kupitia Maabara ya Taifa ya Uvuvi itatekeleza kazi zifuatazo:-

- (i) Kufanya uhakiki wa ubora na usalama wa mazao ya uvuvi kwa kufanyia uchunguzi jumla ya sampuli **5,200** za samaki, minofu ya samaki, dagaa, maji na vyakula vingine ili kuhakiki athari za uwepo wa vimelea, kemikali na madini tembo kwa ajili ya kulinda afya za walaji (binadamu, wanyama na mazingira);
- (ii) Kuhakikisha Maabara zinakidhi kigezo cha **ISO/IEC 17025:2017** hivyo kubakia na hadhi yake ya Ithibati na wataalam mahiri/bingwa **10** na kuongeza wigo wa njia za uchunguzi zenye ithibati kwa vimelea (njia **13** hadi **14**) na kemikali (**7** hadi **9**) kama inavyotakiwa na kuthibiti ubora katika bidhaa za mazao ya uvuvi kwenye Soko la Jumuiya ya Ulaya;
- (iii) Kufanya zoezi la uchunguzi wa sampuli maalumu za ustadi (*Proficiency testing scheme* - PTs) za uhakiki wa mfumo wa utendaji wa maabara;
- (iv) Kusimamia maabara ndogo za viwanda vya kuchakata samaki na kufanya kaguzi **30** katika Ukanda wa Ziwa Victoria, Pwani na Tanganyika.

148. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2021/2022 Serikali itaendelea kuhamasisha Sekta binafsi katika uzalishaji wa mazao ya uvuvi nchini kwa lengo la kuongeza uzalishaji wa mazao hayo ili kupunguza uagizaji wa mazao hayo nje ya nchi na kupunguza matumizi ya fedha za kigeni katika uagizaji wa mazao ya uvuvi.

Hifadhi za Bahari na Maeneo Tengefu

149. *Mheshimiwa Spika*, Serikali kupitia Kitengo cha Hifadhi za Bahari na Maeneo Tengefu (*Marine Parks and Reserves Units - MPRU*) imeendelea kusimamia na kuratibu shughuli za uhifadhi katika maeneo **18** yaliyohifadhiwa katika Bahari ya Hindi. Maeneo hayo ni Hifadhi za Bahari tatu (**3**) katika mikoa ya Mtwara (Hifadhi ya Ghuba ya Mnazi na Maingilio ya Mto Ruvuma), Pwani (Hifadhi ya Bahari ya Kisiwa cha Mafia) na Tanga (Hifadhi ya Bahari ya Silikanti Tanga) pamoja na Maeneo Tengefu (**15**) katika mikoa ya Dar es Salaam saba (**7**), Pwani matatu (**3**) na Tanga matano (**5**).

150. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2020/2021 Serikali imesimamia maeneo ya kipaumbele yafuatayo:-

- (i) Kuimarisha ulinzi wa rasilimali za bahari na usimamizi wa sheria kwa kushirikiana na jamii katika maeneo yaliyohifadhiwa;
- (ii) Kuimarisha ushirikishwaji wa jamii katika usimamizi endelevu wa rasilimali za bahari ikiwa ni pamoja na uperembaji wa rasilimali za bahari;
- (iii) Kutekeleza Mkakati wa Kutangaza shughuli za uhifadhi na Kuongeza Mapato kwa kusimamia na kuboresha ukusanyaji wa mapato; na
- (iv) Kuendeleza utangazaji wa vivutio vya utalii kwa kutumia fursa mbalimbali za kujitangaza zikiwemo maonesho ya ndani na nje ya nchi.

151. *Mheshimiwa Spika*, Katika kutekeleza vipaumbele hivyo yafuatayo yamefanyika:-

- (i) Kusimamia ulinzi na usimamizi shirikishi kwa kufanya siku kazi **625** kwa lengo la kusimamia matumizi endelevu ya bioanuwai na mifumo ya ikolojia ya Bahari pamoja na uvunaji na matumizi endelevu ya rasilimali za uvuvi na utunzaji wa mazingira ndani ya maeneo yaliyohifadhiwa kwa kuzingatia Sheria ya hifadhi. Matokeo ni pamoja na; kukamatwa kwa kilo **83** za makome, vipande **111** vya nyavu haramu, michinji miwili (**2**), mifuko **12** ya mwani, vyombo nane (**8**) vya uvuvi, na fito

145 za mikoko iliyovunwa kinyume na sheria. Aidha, Wizara kupitia Kitengo cha Hifadhi za Bahari na Maeneo Tengefu imeendelea kutoa elimu kuhusu sheria na matumizi ya zana sahihi na uvuvi endelevu ili kuhifadhi rasilimali za bahari kwa vizazi vya sasa na vijavyo;

(ii) Maboya ya alama za mipaka (*demarcation buoys*) **16** yamewekwa kwenye Hifadhi ya Bahari ya Silikanti Tanga (**7**) na Hifadhi ya Bahari ya Kisiwa cha Mafia - Pwani tisa (**9**);

(iii) Mafunzo kwa ajili ya kupima ufanisi wa malengo ya uhifadhi (*Integrated Management Effectiveness Tool - IMET*) yametolewa pamoja na ushirikishwaji wa jamii (Co-Management) kwa watumishi wa MPRU kwa ajili ya kuboresha usimamizi wa maeneo yaliyohifadhiwa;

152. *Mheshimiwa Spika*, Katika kuboresha miundombinu na huduma za msingi kwa watalii kazi zifuatazo zimefanyika:-

(i) Kutengeneza mabanda ya kupumzikia na vyoo katika Maeneo Tengefu Dar es Salaam pamoja na Hifadhi ya Ghuba ya Mnazi na Maingilio ya Mto Ruvuma, kununua vifaa vya uwekaji kambi za kitalii katika Hifadhi ya Ghuba ya Mnazi na Maingilio ya Mto

- Ruvuma, pamoja na kutengeneza mabango elekezi ili kutoa taarifa za Hifadhi na vivutio vya utalii kwa watalii na wadau mbalimbali;
- (ii) Maboya **10** ya kuegeshea boti (*mooring buoys*) yamewekwa kwenye maeneo Tengefu ya Dar es Salaam ili kusaidia boti za wageni kuweka nanga za kuegeshea na kuonesha mipaka ya maeneo hayo.
  - (iii) Jamii imeelimishwa kuhusu uhifadhi baharini na vivutio vya utalii vilivyoko katika maeneo yaliyohifadhiwa kupitia maonesho ya kitaifa na kimataifa ambapo imeshiriki katika maonesho ya **44** ya Biashara ya Sabasaba yaliyofanyika Dar es Salaam, Maonesho ya wakulima ya Nanenane yaliyofanyika Nyakabindi - Simiyu na Ngongo - Lindi pamoja na kujitangaza kwa kupitia vyombo vya habari kama magazeti, Televisheni na vipindi vya radio; na

153. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2021/2022 Serikali itaendelea kuimarisha Kitengo cha Hifadhi za Bahari na Maeneo Tengefu kutekeleza majukumu ya uhifadhi na kuimarisha utalii ikolojia.

Usimamizi wa Uvuvi katika Bahari Kuu

154. *Mheshimiwa Spika*, itakumbukwa kuwa Sheria ya kuanzisha Mamlaka ya Usimamizi wa Uvuvi wa Bahari Kuu (*Deep Sea Fishing Authority - DSFA*), Sheria ya Mamlaka ya Kusimamia Uvuvi wa Bahari Kuu Na.1 ya mwaka 1998 na Marekebisho yake ya Mwaka 2007 haikuorodheshwa katika Baraza la Wawakilishi Zanzibar kwa zaidi ya miaka 20 na kusababisha Mamlaka kufanya kazi zake katika mfumo wa mpito (*interim*). Baada ya Bunge lako Tukufu kupitisha Muswada wa kutungwa kwa Sheria Mpya ya Kusimamia na Kuendeleza Uvuvi wa Bahari Kuu, Sura ya 388 ya mwaka 2020 tarehe 20 Mei, 2020, Sheria hiyo ilisainiwa na Mhe. Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania tarehe 15 Juni, 2020. Sheria hiyo ilianza kutumika rasmi tarehe 12 Oktoba, 2020 kupitia tangazo la Serikali (GN) Na. 883 la mwaka 2020.

155. *Mheshimiwa Spika*, Ninayo furaha kulitaarifu Bunge lako Tukufu kuwa tarehe 23/02/2021 Sheria ya Kusimamia na Kuendeleza Uvuvi wa Bahari Kuu Sura 388 ya mwaka 2020 iliwasilishwa katika Baraza la Wawakilishi Zanzibar na kuorodheshwa kulingana na masharti ya ibara ya 132 ya Katiba ya Zanzibar ya mwaka 1984 toleo la

2010. Kuorodheshwa kwa Sheria Mpya katika Baraza la Wawakilishi kutaiwezesha DSFA kuwa na Muundo wa Utumishi na kuweza kuajiri watumishi wake tofauti na sasa ambapo watumishi wake wanaazimwa kutoka Wizara zinazosimamia uvuvi (SMT na SMZ) na hivyo kuongeza ufanisi katika kutekeleza majukumu yake.

156. *Mheshimiwa Spika*, Kanuni mpya za Kusimamia na Kuendeleza Uvuvi wa Bahari Kuu zimetayarishwa na kutangazwa katika Gazeti la Serikali Na. 334 ya tarehe 23 Aprili, 2021. Kanuni hizi zitawezesha kutekeleza kikamilifu Sheria ya Kusimamia na Kuendeleza Uvuvi wa Bahari Kuu, Sura 388 ya mwaka 2020 ambayo pamoja na mambo mengine imeweka mazingira bora ya uwekezaji kwenye uvuvi wa Bahari Kuu kwa kutoa vivutio kwa wawekezaji wa ndani na nje ya nchi, masharti nafuu ya leseni kwa wazawa ikiwa ni pamoja na punguzo la gharama za leseni kati ya asilimia **33** na **84** ikilinganishwa na meli za uvuvi za kigeni ili kuongeza ushiriki wa Sekta binafsi katika Uchumi wa Buluu nchini.

157. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2020/2021 Serikali kupitia DSFA imeendelea kuimarisha ukusanyaji wa maduhuli yatokanayo na uvuvi wa

Bahari Kuu ambapo hadi kufikia Aprili 2021, Mamlaka ilitoa leseni sita (6) za uvuvi wa Bahari Kuu kwa meli (3) zenye bendera ya Tanzania (AL-MAIDA, ASHANI SHANIKA na SEHEWA 02) na meli tatu (3) za Ushelisheli na kukusanya jumla ya **Shilingi 288,677,014.70**. Meli hizo zilivua tani 437 za samaki aina ya Jodari na jamii zake zenye thamani ya **Shilingi 2,753,100,000** na tani 12 za samaki wasiolengwa (*by-catch*) wenye thamani ya **Shilingi 60,000,000**.

158. *Mheshimiwa Spika*, Serikali imeendelea kusimamia ulinzi wa rasilimali za uvuvi wa Bahari Kuu na kuhakikisha kuwa shughuli za uvuvi zinaendeshwa kwa kuzingatia Sheria na Kanuni. DSFA iliweka waangalizi watatu (3) wa shughuli za uvuvi melini (*Fisheries observers*) kwenye meli zinazovua Bahari Kuu, kufanya doria za anga siku tatu (3) kwa mwezi kwa masaa yasiyopungua manne (4) kwa siku. Aidha, DSFA imeendelea kuboresha mifumo ya udhibiti na ufuatiliaji wa mienendo ya meli (*Vessel Monitoring System - VMS*, na *Automatic identification System - AIS*) yenye uwezo wa kuona meli za uvuvi zilizopewa leseni na zisizo na leseni ikiwa ni pamoja na aina nyingine za meli za mizigo, abiria, mafuta na utafiti kwa muda halisi (*real time*). Vilevile, Mamlaka zingine za usimamizi wa rasilimali na

ulinzi, hususan Polisi Wanamaji, Jeshi Wanamaji, KMKM na Idara za Uvuvi (SMT na SMZ) zimeunganishwa katika mfumo wa VMS ili kuongeza ushirikiano na uwazi katika kusimamia rasilimali za uvuvi Nchini.

159. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2020/2021 Mamlaka ilikamilisha tafiti za hali ya uchumi kwa samaki aina ya Jodari na jamii zake (*Economic profile of tuna and tuna-like species*) na upembuzi yakinifu wa uvuvi wa kutumia upondo na ndoano (*feasibility study of pole and line fishery*), na hali ya mazingira ya bahari inavyoathiri mtawanyiko wa samaki aina ya Jodari na jamii zake nchini (*Oceanographic factors influencing spatial and temporal distribution of tuna and tuna-like species in Tanzania marine waters*). Tafiti hizi zilibainisha kuwa Tanzania itanufaika na uvuvi wa Bahari Kuu iwapo uwekezaji utafanyika katika mnyororo wa thamani hapa nchini.

160. *Mheshimiwa Spika*, Kupitia Mradi wa SWIOFish Mamlaka kwa kushirikiana na taasisi za utafiti wa uvuvi ndani na nje ya nchi ipo katika hatua za mwisho kukamilisha utekelezaji wa tafiti zingine **10** za uvuvi katika Ukanda wa Uchumi wa Bahari (*Exclusive Economic Zone - EEZ*) ya Tanzania zinazotarajiwa kukamilika mwishoni mwa mwezi

Juni mwaka huu. Aidha, katika kutoa mchango wake kwa jamii, DSFA imeendelea kufadhili utafiti wa kutambua maeneo yenye samaki wengi (*Potential fishing zones - PFZs*) katika Maji ya ndani na kitaifa na kutoa taarifa kwa wavuvi wadogo wadogo ili kuongeza kiasi cha samaki wanaovuliwa na kuwapunguzia gharama na muda wa kutafuta samaki. Vilevile, Mamlaka imetoa jumla ya mizani **12** yenye uwezo wa kupima kilo **500** za samaki katika Halmashauri zilizopo katika ukanda wa pwani Tanzania Bara na Zanzibar.

161. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2021/2022 Serikali itaendelea kutoa elimu na kuimarisha utekelezaji wa Sheria na Kanuni za Kusimamia na Kuendeleza Uvuvi wa Bahari Kuu, kujenga miundombinu wezeshi, kuvutia meli zaidi za ndani na nje kununua leseni za uvuvi wa Bahari Kuu na kutoa uelewa wa kutosha kwa wawekezaji na jamii kwa ujumla kuhusu fursa zinazopatikana kwenye uvuvi wa Bahari Kuu ili kuongeza uwekezaji katika uvuvi huo. Hivyo, katika kufanikisha azma hiyo Mamlaka itaendelea kushirikiana na Sekta binafsi na Umma ikiwemo Vituo vya Uwekezaji Tanzania (TIC na ZIPA), EPZA, TBS na TRA. Vilevile, Serikali itakamilisha tafiti zenye lengo la kutathmini rasilimali nyingine za uvuvi zinazopatikana katika Ukanda wa

Uchumi wa Bahari Kuu.

Ukuzaji Viumbe Maji

162. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2020/2021 Wizara imeviwezesha vituo vya Kingolwira (Morogoro), Ruhila (Ruvuma), Mwamapuli (Tabora), Nyengedi (Lindi) na Machui (Tanga) kwa kuboresha miundombinu ili viweze kuzalisha vifaranga vya samaki na kutoa huduma za ugani. Vituo vya Wizara vimezalisha vifaranga vya samaki **1,901,717** ikilinganishwa na vifaranga vya samaki **1,059,440** vilivyozalishwa mwaka wa fedha 2019/2020.

163. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imeendelea kuhamasisha uwekezaji wa sekta binafsi katika mnyororo wa thamani wa ukuzaji viumbe maji ili kuboresha upatikanaji wa vifaranga vya samaki na chakula bora cha samaki pamoja na uzalishaji endelevu wa mazao yatokanayo na ukuzaji viumbe maji. Idadi ya vituo vya kuzalisha vifaranga vya samaki vimeongezeka kutoka **18** mwaka 2019/2020 hadi **28** kwa mwaka 2020/2021 (**Kiambatisho Na. 32**). Vilevile, vituo hivyo vimezalisha jumla ya vifaranga vya samaki **18,071,752** ambavyo ni sawa na ongezeko la asilimia **9.7** ya lengo la kuzalisha vifaranga vya samaki **milioni 16**.

164. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imeendelea kuhamasisha Sekta Binafsi kuwekeza katika uzalishaji wa vyakula vya samaki, hadi kufikia Aprili 2021 jumla ya viwanda **11** vya chakula cha samaki vimezalisha tani **875** ikilinganishwa na tani **58.45** kwa mwaka 2019/2020. Vilevile, Wizara imetoa vibali **24** vya kuingiza tani **472.47** za chakula kutoka nje ya nchi na kufanya kiasi cha chakula kilichotumika nchini kuwa tani **1,182.47** (**Kiambatisho Na. 33**).

165. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imeendelea kufanya ukarabati, upanuzi na ujenzi wa vituo vya kuendeleza ukuzaji viumbe maji ili kupanua wigo wa utoaji huduma za ugani na uzalishaji vifaranga vya samaki ambapo vituo vya Kingolwira, Mwamapuli, Nyengedi na Ruhila vimeanza kufanyiwa ukarabati na upanuzi kwa gharama ya shilingi **802,255,999.20**. Pia, Wizara inaendelea na ujenzi wa kituo cha Rubambagwe (Geita) kwa ajili ya kurahisisha upatikanaji wa vifaranga bora vya samaki na huduma katika mikoa ya kanda ya Ziwa Victoria.

166. *Mheshimiwa Spika*, Katika kuhakikisha kuwa vifaranga vya samaki wa maji chumvi vinapatikana, Wizara imekamilisha upembuzi yakinifu na usanifu wa michoro kwa ajili ya ujenzi

wa kituo cha Ukuzaji Viumbe Maji Bahari cha Kunduchi (Dar es Salaam) kupitia mradi wa SWIOFish. Vilevile, Wizara imepata eneo katika mkoa wa Mtwara kwa ajili ya kujenga kituo kipya kwa lengo la kuhamasisha ukuzaji viumbe maji bahari katika pwani ya Mikoa ya Kusini.

167. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imeendelea kutoa huduma za ugani kuhusu masuala ya ukuzaji viumbe maji ambapo idadi ya wananchi waliopatiwa mafunzo imeongezeka kutoka **7,072** mwaka 2019/20 hadi **11,275** mwaka 2020/21. Kati ya wananchi hao, **6,092** walipatiwa mafunzo ya ufugaji samaki katika vituo vya Wizara, **424** wamepatiwa mafunzo ya uongezaji thamani wa mazao ya mwani katika Mikoa ya Tanga, Lindi, na Pwani. Aidha, maafisa uvuvi **42** kutoka Halmashauri za Wilaya zilizoko katika mikoa ya Iringa, Rukwa, Morogoro na Dodoma walipatiwa mafunzo rejea ya ufugaji samaki katika kituo cha Kingolwira kwa ajili ya kuboresha huduma za ugani katika maeneo yao. Vilevile, wananchi **4,717** walitembelea mabanda ya Wizara wakati wa maonesho ya Saba Saba, Nane Nane na Siku ya Chakula Duniani na kupata ushauri kuhusu masuala ya ukuzaji viumbe maji ambapo jumla ya vipeperushi **10,000** viligawiwa.

168. *Mheshimiwa Spika*, Kampuni ya Righa's Safina's Aqua Farming Ltd (*Big Fish*) iliyopo Kigamboni kwa kushirikiana na kampuni ya Skretting ya Uholanzi na TAFIRI na walitoa mafunzo ya ufugaji samaki kitaalam kwa washiriki **156**. Aidha, mafunzo haya ni sehemu ya ushirikishwaji wa sekta binafsi katika utoaji wa huduma za ugani na utekelezaji wa makubaliano (*Memorandum of Understanding - MoU*) kati ya Serikali ya Tanzania na Serikali ya Uholanzi.
169. *Mheshimiwa Spika*, Wizara inaendelea na taratibu za ujenzi wa mashamba darasa matano (5) ya ufugaji samaki katika Halmashauri za Mwanga, Mkuranga, Meatu, Njombe na Tandahimba ili kusogeza mafunzo ya ufugaji samaki kwa vitendo karibu na wananchi.
170. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2020/2021 Wizara imeendelea kuhamasisha uwekezaji katika tasnia ya ukuzaji viumbe maji ambapo idadi ya wakuzaji viumbe maji imeongezeka kutoka **28,009** mwaka 2019/2020 hadi **30,064**. Vilevile, idadi ya mabwawa imeongezeka kutoka **27,979** hadi kufikia **30,032** na vizimba vimeongezeka kutoka **431** mwaka 2019/2020 hadi **473** (Ziwa Victoria - **362**, Ziwa Tanganyika - **9** na Ziwa Nyasa - **1** pamoja na malambo - **101**). Aidha, vibali **14** vya

ufugaji mkubwa wa samaki kibiashara vimetolewa kwa wafugaji samaki. Kati ya hivyo, vibali **11** kwa ajili ya ufugaji samaki kwa njia ya vizimba, viwili (**2**) vya mabwawa na kimoja (**1**) kwa ajili ya ufugaji samaki kwa mfumo wa kuzungusha maji (*Recirculation Aquaculture System - RAS*). Pia, kampuni saba (**7**) zilipatiwa vibali vya kununua mwani kutoka kwa wakulima wadogo na kuuza kwenye masoko ya nje.

171. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imeandaa Mkakati wa Kudhibiti Magonjwa ili kuboresha na kulinda afya ya viumbe maji; na ubora wa mazao yake na kupunguza uwezekano wa milipuko ya magonjwa ambapo kutokana na uzoefu wa nchi nyingine unaonyesha kuwa milipuko ya magonjwa yanatokana na kuongezeka kwa shughuli za ukuzaji viumbe maji. Aidha, katika kutekeleza mkakati huo, Wizara imetoa mafunzo ya kudhibiti magonjwa kwa watumishi **29** wa vituo binafsi vinne (**4**) vya kuzalisha vifaranga vya samaki vilivyopo katika mikoa ya Dar es Salaam na Pwani ambavyo ni Big fish farm (**5**); Eden Agri Aqua Ltd (**7**); Ruvu Fish Farm (**10**); na Judasa Fish Farm (**7**).

172. *Mheshimiwa Spika*, Katika Mwaka 2020/2021 Wizara kwa kushirikiana na Ofisi ya Rais - Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa (OR - TAMISEMI) imepandikiza samaki **101,500** katika malambo ya Kongogo (Dodoma - **20,000**), Mwanduigembe (Singida - **15,000**), Mwalusho (Simiyu - **20,000**), Mahiga (Mwanza - **20,000**), Igigwa (Tabora - **10,000**), Mpera (Shinyanga - **1,500**), Wanging'ombe (Njombe - **5,000**) na Kitanda (Ruvuma - **10,000**) ikilinganishwa na samaki **1,500** waliopandikizwa mwaka 2019/2020.

173. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2020/2021 Wizara kwa kuhahikisha kwamba inaongeza ufugaji wa samaki nchini ilishirikisha Jeshi la Magereza na Jeshi la Kujenga Taifa. Kufuatia ushirikishwaji huo Kituo cha Kingolwira (Morogoro) kimetoa vifaranga vya sato **25,000** kwa Gereza la Kwamngumi lililoko Korogwe, Tanga. Gereza hilo limejipanga kutumika kama shamba darasa na kuzalisha vifaranga kwa ajili ya wananchi wa Tanga na mikoa ya jirani. Pia, Kituo cha Ruhila (Ruvuma) kimeanza programu ya kujengea uwezo Gereza ya Kitai - Mbinga na kambi ya JKT Mlale. Wizara itaendelea kutoa ushauri wa kiufundi katika ujenzi wa miundombinu ya kufugia samaki na vitotoleshi vya vifaranga vya samaki.

174. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2021/2022, Wizara itaendelea kuwezesha vituo vitano (5) vya ukuzaji viumbe maji vya Mwamapuli (Tabora), Ruhila (Ruvuma), Kingolwira (Morogoro), Nyengedi (Lindi) na Rubambagwe (Geita) ili viweze kuzalisha vifaranga vya samaki **milioni 3** na kutoa mafunzo kwa wakuzaji viumbe maji **3,000**. Aidha, Wizara imepanga kuhamasisha matumizi ya mbinu bora za ukuzaji viumbe maji na udhibiti wa magonjwa kwa vitotoleshi binafsi **10**, viwanda vya chakula cha samaki vitano (5), na wakuzaji viumbe maji **3,000**.

175. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2021/2022 Wizara itawezesha kutambua na kufanya upembuzi yakinifu kwa maeneo yanayofaa kwa ufugaji samaki kwenye vizimba (*Strategic Environmental Impact Assessment*) kwa lengo la kupunguza gharama za uwekezaji. Zoezi hili litaanza na kanda mbili (2) katika Ziwa Victoria. Aidha, Wizara itaendelea na upandikizaji wa vifaranga vya samaki katika malambo **10** yaliyopo katika Mikoa ya Rukwa, Arusha, Mtwara, Ruvuma, Kilimanjaro, Simiyu, Dodoma, Tabora, Manyara na Shinyanga kwa lengo la kuboresha usalama wa chakula na lishe pamoja na kipato kwa wananchi wa maeneo husika.

176. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2021/2022 Wizara itaendelea kutoa mafunzo rejea kwa maafisa uvuvi **100** ili kuboresha na kupanua wigo wa huduma za ugani wa ukuzaji viumbe maji nchini. Pia, Wizara imepanga kuanzisha mashamba darasa **40** katika Halmashauri **40** nchini kwa kushirikiana na OR - TAMISEMI. Aidha, kaguzi zenye siku kazi **300** zitafanyika katika viwanda vya vyakula vya samaki, vitotoleshi vya vifaranga vya samaki na mashamba ya ufugaji samaki katika mikoa yote nchini ili kuhakikisha Sheria, Kanuni na Miongozo ya ukuzaji viumbe maji inafuatwa.

177. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2021/2022 Wizara itaendelea na jitihada za kusimamia uzalishaji na kutoa mafunzo ya kuongeza thamani katika mazao ya ukuzaji viumbe maji bahari kwa wakulima **2,000** katika mikoa ya ukanda wa Pwani. Aidha, Wizara itaendelea kuhamasisha sekta binafsi kuwekeza katika uzalishaji wa vifaranga vya samaki, vyakula vya samaki na uzalishaji wa samaki na mazao mengine ya ukuzaji viumbe maji ili kufikia lengo la kuzalisha tani **25,000** za mazao ya ukuzaji viumbe maji ifikapo mwaka 2025.

178. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2021/2022 Wizara itaanza ujenzi wa vituo vipya viwili (2) vya ukuzaji viumbe maji katika Mikoa ya Mtwara na Dar es Salaam ili kuhamasisha ufugaji wa samaki, kambamiti, kaa, majongoo bahari, chaza wa lulu na kilimo cha mwani katika ukanda wa Pwani. Kituo cha Dar es Salaam kitaendeshwa kwa kushirikiana na Chuo Kikuu cha Dar es Salaam ambacho kitakuwa na jukumu la kubuni teknolojia mbalimbali za ukuzaji viumbe maji bahari. Aidha, Wizara itaendelea na ukarabati na upanuzi wa vituo vya Nyengedi (Lindi), Ruhila (Ruvuma), Kingolwira (Morogoro), Mwamapuli (Tabora) na Rubambagwe (Geita) ili kuongeza uzalishaji wa vifaranga vya samaki na huduma za ugani.

179. *Mheshimiwa Spika*, Ukarabati huu utafanyika kupitia Programu ya Kuendeleza Kilimo na Uvuvi (*Agriculture and Fisheries Development Programme – AFDP*) inayofadhiliwa na Mfuko wa Kimataifa wa Kuendeleza Kilimo (*International Fund for Agricultural Development - IFAD*). Vilevile, AFDP itawezesha uanzishwaji wa mfumo wa ukusanyaji taarifa za wakuzaji viumbe maji, uanzishwaji wa mashamba darasa na kongani za wafugaji samaki, ununuzi wa vifaa vya TEHAMA, uandaaji wa vipindi vya redio televisheni na majarida ya

ugani, ununuzi wa vyombo vya usafiri pamoja na utoaji mafunzo kuhusu masuala ya jinsia na lishe bora kwa jamii za wakuzaji viumbe maji.

Huduma za Ugani wa Uvuvi

180.*Mheshimiwa Spika*, Jumla ya vipindi **20** vya redio na **15** vya luninga viliandaliwa na kurushwa hewani pamoja na makala za magazeti **30** kuhusu ufugaji na upatikanaji wa vifaranga bora vya samaki ikijumuisha ufugaji wa samaki katika vizimba yaliandaliwa. Aidha, nakala **5,000** za machapisho yaliyohusu ufugaji bora wa samaki, athari za uvuvi haramu na uhifadhi bora wa mazao ya uvuvi yalichapishwa na kusambazwa kwa wadau wa uvuvi kwa lengo la kutoa elimu na uelewa kuhusu Sekta.

181.*Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2020/2021 Wizara imeendelea kutoa mafunzo rejea kwa wavuvi na wakuzaji viumbe maji nchini ambapo jumla ya wadau **16,733** kutoka Halmashauri **21** nchini wamepatiwa mafunzo hayo. Halmashauri hizo ni: Ludewa, Tanganyika, Kalambo, Nkasi, Ilemela, Nyamagana, Sengerema, Misungwi, Bunda, Busega, Mtwara mji, Mtwara vijijini, Lindi Vijijini, Iringa vijijini, Mpwapwa, Chamwino, Missenyi, Muleba, Bukoba, Chato na Geita vijijini.

Mafunzo hayo yanahusu matumizi ya zana bora za uvuvi, ufugaji bora wa viumbe maji, uhifadhi bora wa mazao ya uvuvi na uanzishwaji na uimarishaji wa vyama vya ushirika vya wavuvi na wakuzaji viumbe maji.

182. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2020/2021 Wizara imeendelea kuhamasisha uanzishwaji wa vyama vya ushirika vya wavuvi na wakuzaji viumbe maji katika Halmashauri mbalimbali ambapo jumla ya vyama vipya **45** vimeanzishwa na hivyo kufanya vyama vya ushirika vilivyotambuliwa hadi sasa kufikia **147**. Aidha, Wizara imeviwezesha Vyama vya Ushirika vya Wavuvi kwa kununua injini **10** za boti, kati ya injini hizo nne (**4**) zimegawiwa katika vyama vinne (**4**) vya ushirika vya Izigo (Muleba), Kasalazi na Zilagula (Buchosa) na Kikumba itale (Chato) na injini sita (**6**) zilizobaki zitatolewa kwa vyama sita (**6**) vya ushirika vya Kabwe (Nkasi), Mwamgongo (Kigoma Vijijini), Msangamkuu (Mtwara Vijijini), Kilwa Kivinje (Kilwa), Igombe (Ilemela) na Chembaya (Buchosa). Vilevile, Wizara imeendelea kuunganisha vyama vya ushirika na taasisi za fedha kupitia Dawati la Sekta Binafsi ili viweze kupata mikopo yenye riba nafuu.

183.*Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2020/2021 Wizara ilishiriki katika maonesho mbalimbali ya kitaifa na kimataifa ikiwa ni pamoja na Maonesho ya kimataifa ya biashara-Sabasaba, Nanenane, siku ya chakula Duniani na Mvuvi day ambapo zaidi ya wadau **37,062** walitembelea mabanda ya Wizara na kupata elimu na ujuzi kuhusu Uvuvi na Ukuzaji Viumbe Maji pamoja na ufahamu juu ya Sera ya Taifa ya Uvuvi ya mwaka 2015 na Sheria mbalimbali zinazosimamia Sekta ya Uvuvi.

184.*Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2020/2021 Wizara imeendelea kutoa huduma za ugani nchini kwa kutumia Wagani **677** ikilinganishwa na hitaji la sekta la kuwa na wagani **16,000** na hivyo kuwa na upungufu wa wagani **15,323**. Aidha, Wizara imeendelea kuwasiliana na Ofisi ya Rais - TAMISEMI ili kuzielekeza Mamlaka za Serikali za Mitaa kuajiri Maafisa Ugani. Vilevile, Wizara imeendelea kuhamasisha Sekta Binafsi kuwekeza katika kutoa huduma za ugani ili kuongeza upatikanaji wa huduma hizo katika maeneo mbalimbali nchini.

185.*Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2021/2022 Wizara itahamasisha na kutoa mafunzo rejea kwa wadau wa uvuvi **25,000** ili kuwa na uvuvi endelevu. Vilevile, Wizara itaendelea kusambaza

matokeo ya tafiti za kiteknolojia kwa wadau wa Sekta. Aidha, Wizara itaandaa na kurusha hewani vipindi 30 vya redio na 10 vya luninga kuhusu masuala ya Uvuvi na Ukuzaji Viumbe Maji.

186. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2021/2022 Wizara itawezesha vyama vya ushirika vya wavuvi na wakuzaji viumbe maji 20 kwa kuvipatia vifaa na zana bora za uvuvi ili kuongeza tija katika sekta. Aidha, Wizara itaendelea kushiriki na kuhamasisha wadau kushiriki katika maonesho ya Kitaifa na Kimataifa (Sabasaba, Siku ya Chakula Duniani na Siku ya Mvuvi Duniani) ili waweze kujifunza teknolojia mbalimbali za uvuvi pamoja na kubadilishana uzoefu.

187. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2021/2022 Wizara itawawezesha maafisa ugani kwa kuwanunulia pikipiki kwa Halmashauri nane (8) za mwanzo ili kurahisisha utekelezaji wa majukumu yao ipasavyo. Vilevile, Wizara itawawezesha wanafunzi wa Uzamili watatu (3) na Uzamivu wawili (2) kufanya tafiti za kipaumbele zinazohusiana na masuala ya uvuvi na ukuzaji viumbe maji ili kuendeleza na kutekeleza Agenda ya Taifa ya Utafiti wa Uvuvi na Ukuzaji Viumbe Maji “2020-2025”.

Taasisi Zilizochini ya Sekta ya Uvuvi

Taasisi ya Utafiti wa Uvuvi Tanzania - TAFIRI

188.*Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2020/2021 Wizara kupitia Taasisi ya Utafiti wa Uvuvi Tanzania (TAFIRI) imefanya tafiti mbalimbali ambazo zimesaidia kuendeleza Sekta ya Uvuvi na kuchangia katika ukuzaji wa uchumi wa wananchi na Taifa kwa ujumla. Aidha, tafiti hizi ziligusa maisha ya wananchi moja kwa moja na nyingine zilisaidia kuishauri Serikali katika kuweka mikakati na miongozo madhubuti katika kusimamia rasilimali za uvuvi nchini. Tafiti hizo zilifanyika kwa samaki wa maji asili na ukuzaji viumbe maji, ambapo tafiti kwenye maji asili zilifanyika katika maeneo mbalimbali ikiwemo Bahari ya Hindi Maziwa Makuu, Mabwawa na Mito.

Utafiti Bahari ya Hindi

189.*Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2020/2021 TAFIRI imeendelea kufanya tafiti mbalimbali katika Bahari ya Hindi. Utafiti wa uvuvi wa Pweza na mazingira yake ulifanyika katika maeneo ya Mtwara (Msangamkuu na Mgao), Tanga (Kwale na Mtambwe), Pwani/Mafia (Bwejuu, Jibondo na Jojo) na Lindi (Songosongo). Utafiti huu

umewezesha kutengenezwa kwa ramani ya miamba yote inayotumika kwa uvuvi wa Pweza na hivyo kusaidia kufanya tathmini ya hali halisi ya miamba hii na kiwango cha uvuvi katika maeneo haya. Aidha, matokeo ya utafiti huu yamesaidia katika kuboresha Kanuni za Uvuvi na usimamizi endelevu wa uvuvi wa pweza. Utafiti huu umesaidia sana katika mchakato unaoendelea wa kupata Nembo ya Kiikolojia (Eco-labeling) kwa zao la Pweza kupitia taasisi ya *Marine Stewardship Council (MSC)* ya Afrika ya Kusini.

190. *Mheshimiwa Spika*, Nembo ya Kiikolojia husaidia kuonesha kuwa zao husika limevunwa kwa njia endelevu na hivyo kufanya zao husika kuwa na thamani zaidi. Hivyo, mchakato huu ukikamilika, zao la Pweza wa Tanzania litauzwa katika soko lolote duniani likiwa na thamani ya juu. Aidha, kuongezeka kwa thamani ya Pweza wa Tanzania kutasaidia kuongeza kipato kwa wavuvi wa Pweza, kuongeza mauzo nje ya nchi na kukuza uchumi wa nchi kwa ujumla. Mpaka sasa mchakato wa kupata Nembo ya Kiikolojia umefikia asilimia **89**, hivyo kuvuka kiwango cha chini cha asilimia **81** kinachohitajika na kuwezesha zao hili kuingia kwenye hatua ya juu ya kupata nembo husika. Hii ni hatua nzuri sana na hivyo Taasisi kwa kushirikiana na wadau wengine,

inaendelea kukamilisha utafiti huu ili kukamilisha mchakato husika.

191. *Mheshimiwa Spika*, Utafiti wa kuangalia hali ya uvuvi wa Kambamiti kwa wavuvi wadogo na kwa njia ya kukokora kwa kutumia meli ulifanyika na matokeo yake kusaidia kuboresha Kanuni za Uvuvi za mwaka 2020 na hivyo kuchangia katika usimamizi na uvuvi endelevu wa Kambamiti nchini. Matokeo yanaonesha kuwa kuna aina tano (5) za kambamiti wanaovuliwa na wavuvi wadogo lakini aina mbili ndio zinazopatikana kwa wingi, ambazo ni *Metapenaeus monoceros* na *Fenneropenaeus indicus*. Aidha, matokeo ya utafiti yanaonesha kuwa Kambamiti wanazaliana katika miezi ya Septemba mpaka Disemba, na wanaanza kuonekana kwenye mavuvi wakiwa wachanga katika miezi ya Januari mpaka Machi kila mwaka. Hivyo, usimamizi utaimarishwa kwenye maeneo husika ili lengo la kuwa na uvuvi endelevu wa rasilimali za Kambamiti liweze kutimia. Aidha, matokeo ya utafiti huu yanatumika katika kutengeneza mpango wa usimamizi endelevu wa uvuvi wa Kambamiti.

192. *Mheshimiwa Spika*, TAFIRI inafanya utafiti wa kupunguza upotevu baada ya mavuno (*post-harvest loss*) wa samaki aina ya jodari na jamii zake

kwa kuongeza thamani na kuzalisha mazao mengine yanayotokana na samaki hao. Aidha, utafiti huu utasaidia kupunguza au kuondoa kabisa changamoto ya kuharibika na kupotea kwa ubora wa samaki aina ya jodari. Utafiti umejikita katika kutengeneza aina mbalimbali za mazao/bidhaa zitokanazo na samaki hawa kama njia mojawapo ya kuongeza thamani na kuongeza ulaji wa samaki hawa katika masoko ya ndani na kuongeza mauzo katika masoko ya nje. Hii itaongeza mchango wa uvuvi katika uchumi wa jamii na Taifa kwa ujumla.

193. *Mheshimiwa Spika*, TAFIRI inafanya utafiti wa kuchunguza virutubisho vilivyomo kwenye samaki aina ya Jodari kwa afya ya binadamu ili kuweza kuhamasisha jamii kuwatumia kama kitoweo, kuongeza biashara ya samaki hawa kwenye soko la ndani, kuongeza chanzo cha protini na virutubisho vingine vitokanavyo na samaki kwa afya ya binadamu, na kupunguza umaskini kwa kuongeza kipato hasa kwa jamii ya wavuvi na wafanyabiashara wa samaki.

194. *Mheshimiwa Spika*, TAFIRI kwa kushirikiana na Mamlaka ya Usimamizi wa Uvuvi Bahari Kuu Tanzania (DSFA) imefanya utafiti wa kutambua maeneo ya uvuvi (*Potential Fishing Zones - PFZ*)

kwa kutumia setelaiti. Lengo la utafiti huu ni kuwezesha kutambua maeneo yenye viashiria vya kuwepo samaki kwa kutumia teknolojia ya setelaiti. Ufafiti huu unawahusisha wavuvi ambao wamenufaika kwa kupunguza muda wa kutafuta samaki na matumizi ya mafuta, hivyo kupunguza gharama za uvuvi na kuongeza tija na pia kuondokana na uvuvi wa kubahatisha au wa kuwinda samaki. Ufafiti huu unaendelea na tayari umeonesha kuleta ahueni na uvuvi wenye tija kwa jamii ya wavuvi. Pia, utafiti huu ni muhimu hasa katika kipindi hiki ambapo tunawekeza katika uvuvi wa Bahari Kuu kwa kutumia vyombo/meli za ndani.

Ufafiti Ziwa Victoria na Ziwa Tanganyika

195.*Mheshimiwa Spika*, Ufafiti kuhusu wingi na mtawanyiko wa samaki katika Ziwa Victoria unaonesha kuwa samaki aina ya Sangara wameongezeka kutoka tani **816,694** mwaka 2019 hadi tani **1,024,623** mwaka 2020, sawa na ongezeko la asilimia **25**. Ongezeko hili limetokana na juhudi za Serikali katika kupiga vita na kupambana na uvuvi haramu.

196.*Mheshimiwa Spika*, TAFIRI inatekeleza mradi wa FISH4ACP unaohusu uendelezaji wa mnyororo wa thamani wa dagaa na migebuga kutoka Ziwa

Tanganyika. Madhumuni ya mradi huu ni kuongeza thamani ya dagaa na migebuka na kujenga uwezo wa wavuvi, wachakataji na wafanya biashara wa dagaa na migebuka kutoka Ziwa Tanganyika ili waweze kuvua kwa uendelevu, kuchakata na kuongeza thamani, na hatimaye kuuza katika soko la nje. Kwa sasa utafiti wa kutambua mnyororo mzima wa thamani (*value chain mapping*) unaendelea kwa kuwahusisha wadau wote kwenye mnyororo wa thamani wa dagaa na migebuka katika wilaya zilizopo katika mwambao wa Ziwa Tanganyika na mikoa ya jirani.

197. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2020/2021 Wizara kupitia TAFIRI imefanya tafiti za ufugaji wa samaki nchini ili kubaini aina na mbegu bora ya samaki iliyoratibiwa kijenetiki; vyakula bora vya samaki vilivyotokana na malighafi asili inayopatikana katika eneo la wafugaji samaki; teknolojia bora na rahisi ya ufugaji samaki katika maeneo mbalimbali ya Tanzania na ufugaji wa vizimba katika Maziwa Makuu (Victoria, Tanganyika na Nyasa) na maziwa ya kati na madogo. Aidha, TAFIRI inaendelea kuweka miundombinu bora ya kuzalisha mbegu bora za samaki ili kuchangia katika kuondoa nakisi iliyopo nchini.

198. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2021/2022 TAFIRI itaendelea kufanya tafiti za kuendelea kujua wingi, aina na mtawanyiko wa samaki katika Maziwa Makuu (Victoria, Tanganyika na Nyasa), Maziwa ya Kati, Maziwa Madogo, mito, mabwawa na maeneo oevu. TAFIRI itafanya utafiti wa kujua wingi na mtawanyo wa rasilimali za uvuvi katika Ukanda wa Bahari Kuu ya Bahari ya Hindi ambapo utafiti husika haujawahi kufanyika, na kwenye Ziwa Tanganyika ambapo utafiti husika ulifanyika takribani miaka 30 iliyopita. Utafiti katika Bahari ya Hindi na Ziwa Tanganyika utasaidia Wizara kuweka misingi bora ya usimamizi endelevu wa rasilimali za uvuvi katika maeneo haya.

199. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2021/2022 TAFIRI itafanya tafiti katika maji ya kitaifa (territorial waters) na katika Ukanda wa Uchumi wa Bahari (*Exclusive Economic Zone, EEZ*) kuchunguza uhusiano wa vinasaba kati ya makundi ya samaki aina ya Jodari na jamii zake na mazingira ya bahari yanayovutia uwepo wa samaki hao. Aidha, utafiti huu utawezesha kujua kiasi na mtawanyiko wa samaki wa kibiashara waliopo kwenye EEZ na kutoa fursa ya uwekezaji kwa eneo hili.

200. *Mheshimiwa Spika*, TAFIRI itafanya utafiti wa kurejesha mazingira ya bahari yaliyoharibiwa na uvuvi haramu, hasa matumbawe ambayo yaliharibiwa na matumizi ya vilipuzi ili kurejesha uhakika wa mapato katika uvuvi mdogo mdogo. Utafiti huu, pia, unalenga kungeza maeneo ya mavuvi ya pweza, hasa katika miamba inayoweza kufikiwa kwa urahisi na akina mama katika ukanda wa pwani. Utafiti huu utaongeza mapato.

Wakala wa Elimu na Mafunzo ya Uvuvi - FETA

201. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2020/2021 Wakala wa Elimu na Mafunzo ya Uvuvi (FETA) imeendelea kutoa mafunzo mbalimbali ya muda mrefu (Astashahada na Stashahada) na mfupi katika Tashia ya Uvuvi. Ili kuwezesha wahitimu wa mafunzo husika kujiajiri na kufanya kazi kwa ufanisi na kuleta tija kwa Taifa, mafunzo hayo yametilia mkazo masuala ya ujasiriamali, ubunifu na mafunzo kwa vitendo. Katika kipindi hicho FETA ilidahili jumla ya wanafunzi **1,257** kwa masomo ya Astashahada na Stashahada katika Kampasi za Mbegani (Pwani), Nyegezi (Mwanza) na Kibirizi (Kigoma), sawa na ongezeko la wanafunzi **154** ikilinganishwa na wanafunzi **1,103** waliodahiliwa mwaka 2019/2020.

202. *Mheshimiwa Spika*, FETA imeendesha mafunzo ya muda mfupi kwa washiriki **3,573** ambayo yaliendeshwa katika kampasi tano (5) za Mbegani (Pwani) **774**, Nyegezi (Mwanza) **819**, Kibirizi (Kigoma) **125**, Mikindani (Mtwara) **255** na Gabimori (Mara) **285** na katika mialo ya Maziwa Makuu (Victoria **102**, Tanganyika **722** na Nyasa **110**), Ziwa Rukwa **178** na Bahari ya Hindi **203**. Mafunzo hayo yalihusu masuala yafuatayo: uendeshaji boti kwa usalama; mbinu bora za uvuvi endelevu; ufugaji wa samaki kibiashara; utunzaji wa mazingira na bioanuai katika maji; uhifadhi, ubora na uchakataji samaki viwandani; na mbinu za upunguzaji wa upotevu wa mazao ya uvuvi baada ya kuvuliwa. Aidha, mafunzo ya uhifadhi na ubora kwa Kitengo cha Mabaharia wanaofanya kazi kwenye meli za kusafirisha mizigo nje ya nchi yalitolewa ili kiwe na uwezo wa kuhudumia mazao ya uvuvi ipasavyo.

203. *Mheshimiwa Spika*, Mafunzo yenye ithibati ya Shirika la Uwakala wa Meli Tanzania (TASAC) kuhusu uendeshaji salama wa vyombo katika maji yametolewa kwa waendesha vyombo **453** wakiwemo wavuvi ili kuwapa uelewa na mbinu salama za kuendesha vyombo hivyo ili kupunguza ajali (kuzama na kugongana) na majanga mengine yanayoweza kutokea kama vile moto na hatua

stahiki za kujiokoa inapotokea ajali.

204. *Mheshimiwa Spika*, FETA imeendesha mafunzo yanayohusu upotevu wa mazao ya uvuvi baada ya kuvunwa (*post-harvest loss*) kwa washiriki 110 kutoka Ziwa Nyasa. Mafunzo hayo yameendesha kwa ufadhili wa Wakala wa Barabara Tanzania (TANROADS) na yalifanyika Wilaya ya Nyasa katika mialo ya Mbamba-Bay na Linda. Lengo la mafunzo hayo ni kuwasaidia wavuvi na wachakata samaki kuwa na ujuzi wa kuhifadhi samaki na kupunguza uharibifu kabla ya kumfikia mlaji. Aidha, majiko ya aina tatu ambayo ni Charcoal, Altona na Thiaroye yalitumika kukaushia samaki aina ya dagaa, mbufu/mbofu na mbasa mtawalia. Majiko hayo yanatumia kuni kidogo na hivyo kutunza mazingira.

205. *Mheshimiwa Spika*, FETA ikishirikiana na Wizara ya Ujenzi na Uchukuzi kupitia TASAC ipo katika hatua za mwisho za kuanza kutoa mafunzo ya kimataifa ya "*Standards of Training, Certification and Watch Keeping for Fishing Vessels Personnel (STCW-F95)*" kwa wafanyakazi wa meli zinazovua katika EEZ baada ya Itifaki hiyo kuridhiwa na Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mei, 2020. Kwa sasa kinachosubiriwa ni Shirika la Bahari

Duniani (*International Maritime Organization* – IMO) kuja kukagua wakufunzi na miundombinu kwa ajili ya kuanza mafunzo hayo. Mafunzo haya ni muhimu kwa mabaharia wazawa ambao wanatakiwa kuwa na cheti cha mafunzo husika kwa ajili ya kufanya kazi kwenye meli za uvuvi.

206. *Mheshimiwa Spika*, FETA imeendelea kuboresha mitaala yake ili iendane na wakati na kukidhi matakwa ya wadau wa Sekta ya Uvuvi. Mitaala iliyoboreshwa ni mitatu (3) katika Kampasi ya Nyegezi ambayo ni *Fisheries Science and Technology*, *Fisheries Management and Technology* na *Aquaculture Technology* na mitaala miwili (2) katika Kampasi ya Mbegani ambayo ni *Fish Processing, Quality Assurance and Marketing* na *Environment and Coastal Resource Management*. Mitaala hii imeboreshwa ili kuwapa ujuzi na weledi zaidi wahitimu katika masuala ya dhana ya uchumi wa Buluu (Blue Economy), ubunifu, ujasiriamali, kuongeza thamani ya mazao na mafunzo kwa vitendo. Mafunzo haya yamekusudiwa kuwawezesha wahitimu kujiajiri na kuleta tija kwa mtu binafsi na Taifa kwa ujumla.

207. *Mheshimiwa Spika*, Katika Mwaka 2021/2022 Wakala wa Elimu na Mafunzo ya Uvuvi utajenga kumbi mbili (2) za mihadhara katika Kampasi ya

Mbegani kwa ajili ya Programu mbili (2) za Shahada ya Kwanza; maabara na maktaba katika Kampasi za Mikindani (Mtwara) na Gabimori (Mara). Vilevile Wakala utajenga na kuboresha vitotoleshi vitatu (3) vya vifaranga vya samaki katika Kampasi za Mbegani (Pwani), Nyegezi (Mwanza) na Gabimori (Mara); Pia itanunua mitambo ya kuzalishia vyakula bora vya samaki kwa Kampasi za Mbegani (Pwani) na Nyegezi (Mwanza), mitambo ya kukaushia samaki katika Kampasi za Mbegani (Pwani) na Nyegezi (Mwanza). Aidha, Wakala umejipanga kukarabati meli tatu (3) za Uvuvi za kufundishia kwa vitendo za MV Mafunzo, MV Jodari na MV Mdiria. Pia wakala utakarabati mitambo ya kuzalishia barafu na vyumba vya baridi (cold rooms) vya kuhifadhia samaki

Shirika la Uvuvi Tanzania (TAFICO)

208. *Mheshimiwa Spika*, Serikali inaendelea na hatua za kufufua Shirika la Uvuvi Tanzania (TAFICO) ambapo majukumu yaliyotekelezwa ni pamoja na:-

- (i) Kukamilisha uandaaji wa Muundo wa Shirika la Uvuvi Tanzania (TAFICO) na kuwasilishwa kwenye Mamlaka husika;
- (ii) Kufanya tathmini ya hali ya majengo yaliyopo Makao Makuu ya TAFICO ili kuyafanyia ukarabati. Aidha, taratibu za

kumpata mzabuni kwa ajili kukarabati jengo la ofisi ya utawala ya TAFICO umekamilika na tayari Mkandarasi amepatikana na kusaini Mkataba; na

- (iii) Kuendelea na zoezi la utambuzi na uhakiki wa awali wa mali za TAFICO zilizopo nje ya Mkoa wa Dar es Salaam.

209. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022, TAFICO inatarajia kuanza kutekeleza lengo kuu la kuanzishwa kwake la uzalishaji kama ifuatavyo:-

- (i) Kuanza uzalishaji wa barafu na uhifadhi wa samaki kwa kutumia mtambo wa kuzalisha barafu (*Ice plant*) unaotarajiwa kusimikwa mwaka 2022 chini ya Programu ya ESDP. Mtambo huo unategemewa kuzalisha barafu tani 2 kwa siku ambayo itatumika na Shirika pamoja na wavuvi wadogo kwa ajili ya kutunza ubora wa samaki, kuongezea thamani na kupunguza upotevu wa mazao ya uvuvi. Aidha, uhifadhi wa samaki utaanza kwa kutumia ghala la ubaridi la kuhifadhia samaki (*Cold Storage facility*) linalotarajiwa kusimikwa mwaka 2022;
- (ii) Kufanya ukarabati wa majengo ya TAFICO ikiwemo jengo la zamani la mtambo wa kuzalisha barafu, jengo la utawala la zamani na kuanza ukarabati wa gati la kuegeshea

- meli; na
- (iii) Kuendelea kuhamasisha Sekta Binafsi kuwekeza katika miradi ya TAFICO.

MIRADI YA MAENDELEO YA SEKTA YA UVUVI

I. Mradi wa Kikanda wa Usimamizi Shirikishi wa Rasilimali za Uvuvi Kusini Magharibi mwa Bahari ya Hindi SWIOFish (*South West Indian Ocean Fisheries Governance and Shared Growth Project - SWIOFish*)

210. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara imeendelea kutekeleza Mradi wa Usimamizi Shirikishi wa Rasilimali za Uvuvi Kusini Magharibi mwa Bahari ya Hindi (SWIOFish) ambao unatekelezwa kwa kipindi cha miaka Sita (2015 hadi 2021). Mradi huo unatekelezwa katika pande zote mbili za Muungano na Taasisi ya Kusimamia Uvuvi Bahari Kuu chini ya ufadhili wa Benki ya Dunia. Lengo kuu la mradi huo ni kuimarisha usimamizi madhubuti wa uvuvi katika ngazi ya kijamii, kitaifa na kikanda.

211. *Mheshimiwa Spika*, Kwa upande wa Tanzania Bara mradi unatekelezwa kupitia Wizara yangu ambapo katika mwaka 2020/2021 kazi mbalimbali zimetekelwa zikiwemo:-

- (i) Kufanya tafiti za uvuvi wa kipaumbele; kuimarisha ushiriki wa jamii za wavuvi katika usimamizi na ulinzi wa rasilimali za uvuvi; kuwezesha ulinzi na usimamizi shirikishi wa rasilimali za uvuvi na kuwezesha Kitengo cha Hifadhi za Bahari na Maeneo Tengefu (MPRU) katika shughuli za ulinzi wa rasilimali za uvuvi;
- (ii) Kuimarisha na kujenga uwezo wa kitaasisi ikiwemo TAFIRI kwa kuipatia vitendea kazi vya kufanya utafiti wa kubaini maeneo yenye samaki wengi ili kufanya uvuvi wenye tija;
- (iii) Umwezesha mafunzo ya muda mrefu katika ngazi za shahada ya uzamili (10), uzamivu (5) na ya muda mfupi (18) ili kuimarisha uwezo wa kiutendaji;
- (iv) Kuimarisha miundombinu wezeshi kwa Sekta ya Uvuvi hususan ujenzi wa Maabara ya Utafiti wa Uvuvi Dar es Salaam; ofisi ya Hifadhi ya Bahari ya Kisiwa cha Mafia; ukarabati wa miundombinu ya soko la Samaki Feri (Dar es Salaam); na ujenzi wa Kituo cha Ukuzaji Viumbe Maji Bahari (*National Mariculture Resource Centre*) Kunduchi, Dar es Salaam. Aidha, Mradi umwezesha kujengwa kwa ofisi tano (5) za Vikundi vya Usimamizi wa Rasilimali za

- Uvuvi (BMU) katika Wilaya tano (5) za Ukanda wa Bahari ya Hindi ambazo ni Mkinga, Pangani, Chalinze, Bagamoyo na Lindi Vijijini;
- (v) Kuandaa Mipango ya Usimamizi wa Samaki wa Kipaumbele ambayo ni Usimamizi wa Pweza na Kambamiti;
  - (vi) Kuwezesha uanzishwaji wa maeneo **12** ya usimamizi wa pamoja wa rasilimali za uvuvi (CFMAs) katika wilaya tano (5) za ukanda wa Bahari ya Hindi;
  - (vii) Kuwezesha uanzishwaji wa vikundi **174** vya kiuchumi (VICOBA) vyenye wanachama **4,222** katika Halmashauri za Ukanda wa Bahari ya Hindi na kutoa elimu ya ujasiriamali; na
  - (viii) Kuwezesha uandaaji na uimarishaji wa mifumo ya kukusanya takwimu za uvuvi (*Fisheries Information System - FIS*) na taarifa za sekta ya Uvuvi (*Management Information System -MIS*).

212.Mheshimiwa Spika, Katika mwaka 2021/2022 Wizara kupitia mradi wa SWIOFish itawezesha kuandaa mkakati endelevu wa Vikundi vya Ulinzi Shirikishi wa Rasilimali za Uvuvi (BMUs) katika Ukanda wa Bahari ya Hindi kwa kushirikiana na OR-TAMISEMI. Aidha, mradi utawezesha

kuhuisha Mpango wa Usimamizi wa Samaki wanaopatikana katika tabaka la juu la maji ya bahari (Dagaa, jamii ya Jodari na Vibua) ili kuimarisha usimamizi wa rasilimali hiyo. Vilevile, mradi utawezesha kukamilisha ujenzi na kuboresha miundombinu mbalimbali ikiwemo: ujenzi wa jengo la ofisi ya MPRU (Mafia); ukarabati wa miundombinu ya soko la Feri (Dar es Salaam); na ujenzi wa Kituo cha Ukuzaji Viumbe Maji Bahari (*National Mariculture Resource Centre*) Kunduchi, Dar es Salaam.

II. Mradi wa Kuwezesha Kufanya Mapitio na Kuandaa Mpango Kabambe wa Sekta ya Uvuvi (*The TCP/URT/3709 - Technical Assistance to Develop Tanzania Fisheries Master Plan*)

213. *Mheshimiwa Spika*, Mradi huu unatekelezwa kwa kushirikiana na Shirika la Chakula na Kilimo la Umoja wa Mataifa (FAO) unaolenga kufanya mapitio na kuandaa Mpango mpya baada ya Mpango Kabambe wa Uvuvi wa mwaka 2002. Hadi sasa kazi zifuatazo zimetokelezwa:-

- i. Kukusanya taarifa ya awali kuhusu hali ya Sekta (*Baseline Information*) itakayotumika kama mwongozo wakati wa kundaana Mpango mpya ambapo taarifa husika imekamilika; na

ii. Kuandaa Rasimu ya Mpango ambayo itakamilika mwisho wa mwaka wa fedha 2020/2021.

CHANGAMOTO ZA SEKTA YA UVUVI

214. *Mheshimiwa Spika*, Pamoja na mafanikio yaliyopatikana, Sekta ya Uvuvi imeendelea kukabiliwa na changamoto mbalimbali zikiwemo:-

- (i) Kuendelea kuwepo kwa uvuvi na biashara haramu ya mazao ya uvuvi;
- (ii) Uwekezaji mdogo katika uvuvi wa Ukanda wa Uchumi wa Bahari na usindikaji wa mazao ya uvuvi;
- (iii) Ushiriki mdogo wa Mamlaka za Serikali za Mitaa na wadau wengine katika kusimamia na kulinda rasilimali za uvuvi;
- (iv) Kutopatikana kwa mikopo ya kutosha na yenye masharti nafuu kwa wavuvi na wakuzaji viumbe maji ikilinganishwa na mahitaji yao;
- (v) Uhaba wa Maafisa ugani wa uvuvi na ukuzaji viumbe maji ikilinganishwa na mahitaji ya wataalam katika Halmashauri;
- (vi) Ukosefu na uchakavu wa miundombinu ya uvuvi hususan mialo ya kupokelea samaki na masoko;
- (vii) Uwezo mdogo wa rasilimali fedha wa

kufanya tafiti za mara kwa mara ili kutambua rasilimali zilizopo kwenye maji yetu hususan katika Ukanda wa Uchumi wa Bahari; na

(viii) Kuendelea kuwepo kwa upotevu wa mazao ya uvuvi baada ya kuvunwa.

215. *Mheshimiwa Spika*, Katika kukabiliana na changamoto hizi Wizara imeendelea kutekeleza mikakati mbalimbali kama inavyoonekana kwenye (Kiambatisho Na. 34)

MAENEO YA VIPAUMBELE KATIKA MPANGO NA BAJETI YA MWAKA 2021/2022

216. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2021/2022 Wizara kwa kushirikiana na wadau itatekeleza vipaumbele mbalimbali ili kuifikisha nchi yetu kwenye Uchumi Shindani wa Viwanda kwa Maendeleo ya Watu. Vipaumbele hivyo ni pamoja na:-

- (i) Kuimarisha ulinzi na usimamizi shirikishi pamoja na matumizi endelevu ya rasilimali za uvuvi nchini;
- (ii) Kudhibiti upotevu wa mapato ya Serikali yatokanayo na Sekta ya Uvuvi;
- (iii) Kuimarisha ukusanyaji wa mapato yatokanayo na Sekta ya Uvuvi;

- (iv) Kuimarisha usimamizi wa rasilimali na uwekezaji katika Ukanda wa Uchumi wa Bahari;
- (v) Kuimarisha usimamizi na uthibiti wa ubora, usalama na viwango vya samaki na mazao ya uvuvi;
- (vi) Kuimarisha miundombinu ya uvuvi na kukuza biashara ya mazao ya uvuvi;
- (vii) Kuboresha upatikanaji wa taarifa na takwimu sahihi za uvuvi;
- (viii) Kuimarisha utafiti, huduma za ugani na mafunzo ya uvuvi; na
- (ix) Kuongeza upatikanaji wa vifaranga na vyakula bora vya samaki.

D. MASUALA MTAMBUKA KATIKA SEKTA ZA MIFUGO NA UVUVI

Dawati la Sekta Binafsi la Wizara

217. *Mheshimiwa Spika*, Dawati la Sekta Binafsi lilianzishwa rasmi tarehe Oktoba, 2018. Lengo la kuanzishwa kwa Dawati hili ni kufuatilia na kutatua changamoto zinazoikabili Sekta Binafsi na kuhamasisha uwekezaji; uvuvi na ufugaji bora; na biashara ili kuongeza ajira na Pato la Taifa.

218. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2020/2021 Wizara kupitia Dawati imesaidia kuunganisha kampuni zinazohitaji huduma ya mikopo hususani kutoka Benki ya Maendeleo ya Kilimo Tanzania (TADB) kwa kusaidia utayarishaji wa Maandiko ya Biashara (Bankable Business Plans) ambapo kampuni **15** zimefaidika zikiwemo 11 za mifugo na 4 za uvuvi. Aidha, hadi kufikia tarehe 30 Aprili, 2021 kumekuwepo na ongezeko la maombi ya mikopo katika benki ya TADB kutoka shilingi **bilioni 63.8** zikiwemo shilingi **bilioni 26.1** kutoka sekta ya mifugo na shilingi **bilioni 37.7** kutoka sekta ya uvuvi mwaka 2019/2020 hadi kufikia shilingi **bilioni 98.5** ikiwemo shilingi **bilioni 47.1** sekta ya mifugo na shilingi **bilioni 51.4** sekta ya uvuvi katika mwaka 2020/2021 ambapo kiasi cha shilingi **bilioni 27** kimeidhinishwa ikiwemo shilingi **bilioni 25.2** sekta ya mifugo na shilingi **bilioni 1.8** sekta ya uvuvi. Kati ya fedha zilizoidhinishwa shilingi **bilioni 22.5** kimetolewa ikiwemo shilingi **bilioni 21.4** sekta ya mifugo na shilingi **bilioni 1.1** sekta ya uvuvi.

219. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara kupitia Dawati la Sekta Binafsi imefuatilia uanzishwaji wa Bima ya Mifugo ili kuwakomboa wafugaji na kurahisisha upatikanaji wa mikopo ambayo imeanza kutumika mwaka 2020. Aidha,

Shirika la Bima la Taifa (NIC) limetoa bima kwa vyama vya ushirika vitatu (3) vya wafugaji wa ng'ombe wa shirikisho la TDCU Tanga ambao walinufaika na mikopo ya ng'ombe kutoka Benki ya Maendeleo ya Kilimo (TADB). Vyama hivyo ni UWAKO, UWAMKI na UWADAKI.

220.*Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022, Wizara kupitia Dawati la Sekta Binafsi itaendelea kuainisha, kuratibu na kufuatilia changamoto za sekta binafsi na kuzitafutia ufumbuzi na kuhamasisha uwekezaji katika viwanda vya kusindika mazao ya mifugo (nyama, maziwa na ngozi), vyakula vya mifugo, ufugaji samaki katika vizimba, mabwawa, uzalishaji wa vifaranga na vyakula bora vya mifugo na samaki.

221.*Mheshimiwa Spika*, vyama vya Ushirika vya Wavuvi vipo 145, kati ya hivyo, vilivyohai ni vyama 106 na vyama Sinzia 39. Aidha, uhamasishaji unaendelea ili wavuvi waweze kutumia fursa hii. Aidha, vyama vya Ushirika vitatu (3) vya Zilagula (Sengerema) na Bukasiga (Ukerewe) vimepata jumla ya mkopo wa shilingi milioni 300.7 kutoka TADB na vimeshaanza utekelezaji. Chama cha Kikumbaitale cha Chato kipo kwenye hatua za mwisho za kupatiwa mkopo ambapo kitapatiwa jumla ya shilingi milioni 200.

Pia, Wizara kupitia Dawati la Sekta Binafsi inaendelea kuunganisha vyama vya Ushirika **39** vya Wavuvi.

222.*Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022, Wizara kupitia Dawati la Sekta Binafsi itaendelea kuainisha, kuratibu na kufuatilia changamoto za sekta binafsi na kuzitafutia ufumbuzi na kuhamasisha uwekezaji katika viwanda vya kusindika mazao ya mifugo (nyama, maziwa na ngozi), vyakula vya mifugo, ufugaji samaki katika vizimba, mabwawa, uzalishaji wa vifaranga na vyakula bora vya mifugo na samaki.

Utawala Bora, Jinsia na UKIMWI

223.*Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 jumla ya watumishi **613** wa Wizara ya Mifugo na Uvuvi wameendelea kuhamasishwa kupima afya zao kupitia vikao mbalimbali vya watumishi.

224.*Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 vikao saba (7) vya Kamati ya Ajira vimefanyika vikiwemo vitatu (3) sekta ya mifugo na vinne (4) sekta ya uvuvi ambapo watumishi **39** wamethibitishwa kazini wakiwemo **25** sekta ya mifugo na **14** sekta ya uvuvi, Watumishi **13** wamebadilishwa kada wakiwemo watano (5) sekta

ya mifugo na nane (8) sekta ya uvuvi na watumishi wapya wawili 29 wameajiriwa wakiwemo 27 sekta ya mifugo na wawili (2) sekta ya uvuvi. Pia, taarifa za watumishi 828 zimehakikiwa wakiwemo 450 sekta ya uvuvi na 378 sekta ya uvuvi. Aidha, ufuatiliaji wa utendaji wa watumishi walio katika vituo vya nje ya Makao Makuu ya Wizara umefanyika.

225. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022 Wizara itaendelea kuhamasisha watumishi 577 kujikinga na maambukizi mapya ya VVU/UKIMWI na kupima afya zao kwa hiari wakiwemo 517 sekta ya mifugo na 60 sekta ya uvuvi, kuwezesha vikao vinne (4) vya Kamati ya Maadili na kuwezesha utekelezaji wa Mfumo wa HCMIS, GSPP, OPRAS na Mkataba wa Huduma kwa Wateja.

Teknolojia ya Habari na Mawasiliano Serikalini

226. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara imeendelea kutumia kwa ufanisi mfumo ya Teknolojia ya Habari na Mawasiliano (TEHAMA) kwenye utendaji kazi wa kila siku. Aidha, Wizara imewekeza kwenye matumizi ya mfumo wa ofisi mtandao (e-Office) ambapo mfumo huu umeweza kuwaunganisha wadau wa Wizara kwa kuwawezesha kutuma taarifa au

barua kwa njia ya kieletroniki kupitia barua pepe ya barua@mifugo.go.tz au barua@uvuvi.go.tz ambapo mdau anapata mrejesho kwa njia ya ujumbe mfupi wa maneno (SMS).

227. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imeendelea kutumia Mifumo ya TEHAMA kwenye usimamizi na ukusanyaji wa maduhuli. Katika utekelezaji huo, Wizara kwa kushirikiana na Ofisi ya Rais-TAMISEMI inakusanya maduhuli yatokanayo na vibali vya ukaguzi wa Afya ya Wanyama kupitia mfumo wa makusanyo wa *Local Government Revenue Collection Information System (LGRGIS)*. Kupitia mfumo huo wastani wa makusanyo umeongezeka kutoka Shilingi **3,795,970,430.02** kwa kipindi cha Julai hadi Aprili 2019/2020 hadi kufikia Shilingi **6,174,581,718.81** kwa kipindi kama hicho 2020/2021. Aidha, Mfumo wa Ukusanyaji wa Maduhuli ya *Uvuvi (Fisheries Revenue Collection Information System - FIRCIS)* umeboreshwa kwa kuingiza kasma ya leseni za uingizaji na usafirishaji wa mazao ya uvuvi ambapo leseni na vibali vya ukuzaji viumbe maji zitatoka kielektroniki. Pia, kutokana na matumizi ya Mifumo ya TEHAMA uwazi na uwajibikaji umeongezeka kwenye makusanyo ya maduhuli.

228.*Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara kwa kushirikiana na Wadau wa Maendeleo imeendelea kutoa elimu kwa wafugaji kupitia mfumo wa ugani kiganjani. Pia, Wizara imefunga Mfumo wa *Event Mobile Application (EMA-i)* kwenye Mamlaka za Serikali za Mitaa **119** kwa ajili ya kutoa taarifa za mapema na taadhari ya milipuko ya magonjwa ya mifugo.

229.*Mheshimiwa Spika*, katika jitihada za kuimarisha mawasiliano na utendaji kazi kwa njia ya mtandao, Wizara imeboresha miundombinu ya TEHAMA katika vituo vilivyo chini ya Wizara ambapo mnada wa upili wa Pugu pamoja na Taasisi za nne (**4**) za sekta ya mifugo zilizopo Dar es Saalaam. Pia, Vituo vya Usimamizi wa Rasilimali za Uvuvi vya Mwanza, Kigoma na Dar es Salaam vimeboreshwa kwa kufunga mtandao wa Serikali (*Govnet*).

230.*Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara imeendelea kutoa taarifa mbalimbali kwa wadau wa mifugo na uvuvi kupitia vipindi mbalimbali vya radio na televisheni kwa kutayarisha na kurusha hewani jumla ya vipindi **22** vya televisheni na vipindi **34** vya redio kwa ajili ya kutoa elimu kwa umma.

231. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022, Wizara itasanifu na kutengeneza mfumo wa TEHAMA wa kusimamia vibali vya kusafirisha mifugo na mazao yake ndani na nje ya nchi, kujenga uwezo juu ya matumizi endelevu ya TEHAMA kwa watumishi wa Wizara na kusanifu na kutengeneza mfumo jumuishi wa TEHAMA wa Utambuzi, Usajili na Ufuatiliaji Mifugo, vituo vya ukusanyaji wa maduhuli kwa sekta ya uvuvi pamoja na utoaji wa huduma za ugani. Pia, Wizara itaendelea kutoa taarifa na maarifa kwa wananchi juu ya mambo mbalimbali yanayohusu sekta ya mifugo kupitia redio, televisheni na magazeti.

Mazingira na Mabadiliko ya Tabianchi

232. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara imefanya uhamasishaji wa jamii za wafugaji na wakulima-wafugaji juu ya uzalishaji na utumiaji wa nishati ya kinyesi cha wanyama (Biogas) ambapo wataalam wa mifugo **90** kutoka Mamlaka za Serikali za Mitaa mikoja ya Manyara (**42**) na Tabora (**48**) wamepatiwa mafunzo juu ya umuhimu wa matumizi ya nishati hii mbadala ili waweze kwenda kuwajengea uwezo wafugaji na wakulima.

233. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Mafunzo kwa Wawezeshaji (ToT) kuhusu ufugaji unaohimili mabadiliko ya tabianchi (*Climate Smart Agriculture - CSA*) yametolewa kwa wawezeshaji **90** katika Halmashauri 7 za Mkoa wa Manyara (Babati Manispaa, Babati DC, Mbulu TC, Mbulu DC, Hanang DC, Kiteto DC, na Simanjiro DC) na Halmashauri nane (**8**) za Mkoa wa Tabora (Tabora Manispaa, Uyui DC, Sikonge DC, Urambo DC, Kaliua DC, Nzega TC, Nzega DC na Igunga DC).

234. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imeendelea kusimamia utunzaji na uhifadhi wa mazingira ambapo kwa kushirikiana na Baraza la Usimamizi wa Mazingira (NEMC) Wizara imetoa mafunzo yanayohusu ukaguzi wa masuala ya mazingira '*Environmental Audit*' kwa watumishi **11** kutoka Idara ya Uvuvi makao makuu na katika Kanda za Ziwa Victoria, Ziwa Tanganyika, Kanda ya Pwani, Kanda ya Kati na Bwawa la Nyumba ya Mungu.

235. *Mheshimiwa Spika*, Wizara ilifanya ufuatiliaji wa utunzaji wa mazingira kwa wafugaji wa samaki **11** kutoka katika Wilaya za Sengerema, Magu, Ukerewe, Bunda, Msoma Mjini na Rorya. Aidha, zoezi hili liliambatana na utoaji wa mafunzo kwa vitendo kuhusu ufugaji wa samaki unaozingatia utunzaji wa mazingira.

236. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022, Wizara itawezesha mafunzo ya wawezeshaji **192** kuhusu utekelezaji wa mwongozo wa ufugaji unaohimili mabadiliko ya tabianchi (CSA) katika Mamlaka ya Serikali za mitaa **32** na kufanya tathmini ya athari za kimazingira na kijamii (*Environmental and Social Impact Assessment - ESIA*) katika miradi mitano (5) ya uwekezaji katika Sekta ya Mifugo; kutoa elimu juu ya usimamizi na utunzaji wa mazingira, ambapo nakala **1,000** kwa ajili ya kuelimisha wananchi kuhusu utunzaji wa mazingira zitaandaliwa; na kuandaa miongozo kwa ajili ya kufanya ukaguzi wa kimazingira kwa wafugaji samaki kwenye vizimba na mabwawa.

Ushirikiano wa Kikanda na Kimataifa

237. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara imeendelea kuimarisha ushirikiano wa kikanda na kimataifa ili kuendeleza sekta za mifugo na uvuvi. Kupitia ushirikiano huo, nchi yetu inapata fursa ya kushiriki na kutekeleza sheria, miongozo, mikataba, itifaki na taratibu mbalimbali za kikanda na kimataifa zenye lengo la kuimarisha sekta za mifugo na uvuvi hususan udhibiti wa magonjwa ya mifugo na samaki; biashara ya mifugo na uvuvi na mazao yake.

238. *Mheshimiwa Spika*, baadhi ya taasisi za kikanda na kimataifa tunazoshirikiana nazo ni pamoja na:- Taasisi ya Usimamizi wa Uvuvi Ziwa Victoria (*Lake Victoria Fisheries Organization-LVFO*), Mamlaka ya Usimamizi wa Ziwa Tanganyika (*Lake Tanganyika Authority-LTA*), Kamisheni ya Usimamizi wa Uvuvi wa Jodari ya Bahari ya Hindi (*Indian Ocean Tuna Commission-IOTC*), Kamisheni ya Usimamizi wa Uvuvi Kusini Magharibi mwa Bahari ya Hindi (*South West Indian Ocean Fisheries Commission- SWIOFC*), Umoja wa Nchi zilizoko katika Mwambao wa Bahari ya Hindi (*Indian Ocean Rim Association - IORA*), *Western Indian Ocean Marine Science Association (WIOMSA)*, Kamisheni ya Usimamizi wa Nyangumi (*International Whaling Commission-IWC*), Kamisheni ya Bahari ya Hindi (*Indian Ocean Commission-IOC*) na Jumuiya ya Maendeleo ya Nchi za Kusini mwa Africa (*SADC*). Taasisi ya Wanawake wa Afrika katika Rasilimali za Mifugo na Kilimo-Biashara (*African Women in Animal Resource Farming and Agribusiness-AWARFA*) na Shirika la Afya Duniani (*WHO*) na Shirika la Afya ya Wanyama (*OIE*).

239. *Mheshimiwa Spika*, mashirika mengine tunayoshirikiana nayo ni Shirika la Chakula na Kilimo la Umoja wa Mataifa (*FAO*), Mfuko wa Kimataifa wa Maendeleo ya Kilimo (*IFAD*), Benki

ya Dunia, Shirika la Maendeleo la Umoja wa Mataifa (UNDP), Jumuiya ya Nchi Wanachama wa Umoja wa Ulaya (EU), *African Union Interafrican Bureau for Animal Resources* (AU - IBAR), Serikali ya Uholanzi na Serikali ya Japan kupitia Programu ya Uchumi na Maendeleo ya Jamii (*Economic and Social Development Programme - ESDP*), *Overseas Fishery Cooperation Foundation (OFCF) of Japan* na *Japanese International Cooperation Agency (JICA)*.

240. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Wizara imeshiriki katika vikao vya Jumuiya ya Afrika Mashariki na SADC ikiwemo kikao cha Kamati ya Sekta ya Biashara ya Jumuiya ya Afrika Mashariki kujadili masuala ya biashara ndani ya Jumuiya; mkutano wa uzinduzi wa Taasisi ya Wanawake wa Afrika katika Rasilimali za Mifugo na Kilimo-Biashara (*African Women in Animal Resource Farming and Agribusiness-AWARFA*); na Kikao cha Wakuu wa nchi za SADC katika ngazi ya wataalamu kilichofanyika mwezi Agosti, 2020 jijini Dar es Salaam.

241. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 Wizara kwa kushirikiana na Shirika la Chakula Duniani (FAO), Shirika la Afya Duniani (WHO) na Shirika la Afya ya Wanyama (OIE) imeendelea kufuatilia viashiria vya Ugonjwa wa Mafua Makali ya Ndege unaoambukiza binadamu kutokana na

kugusana na ndege wenye virusi vya ugonjwa huo. Ili kufanikisha ufuatiliaji huo jumla ya sampuli 640 zilichukuliwa kwenye maeneo hatarishi wanakotua ndege kutoka Bara la Ulaya na matokeo ya kimaabara yanaonesha mpaka sasa hakuna virusi vya ugonjwa huo hapa nchini.

242. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2020/2021 Wizara imeshiriki kwenye mikutano na vikao mbalimbali vya Kikanda kama ifuatavyo:-

- (i) Vikao vya Umoja wa Nchi zilizoko katika Mwambao wa Bahari ya Hindi (*Indian Ocean Rim Association-IORA*) ambavyo vililenga kuandaa Mpango wa Pamoja wa Usimamizi wa Rasilimali za Uvuvi katika Bahari ya Hindi na kujenga uwezo na kubadilishana uzoefu kwa watendaji na wataalam;
- (ii) Mkutano wa sita (6) wa Tume ya Kudumu ya Pamoja kati ya Nchi yetu na Jamhuri ya Burundi kwa lengo la kuimarisha mashirikiano katika sekta mbalimbali ikiwemo Sekta ya Uvuvi. Katika Mkutano huo, rasimu ya Hati ya Makubaliano ya Mashirikiano (MoU) katika masuala ya uvuvi na ukuzaji viumbe maji kati ya nchi hizi uliandaliwa;
- (iii) Mkutano wa Baraza la Mawaziri wa Nchi Wanachama wa Jumuiya ya Afrika Mashariki

wenye dhamana na usimamizi wa Sekta ya Uvuvi Ziwa Victoria ili kujadili masuala mbalimbali ya uvuvi ikiwemo kudhibiti uvuvi haramu na utoroshaji wa mazao ya uvuvi, biashara ya mazao ya uvuvi hususan zao la mabondo kwa lengo la kuhuisha taratibu husika; na

- (iv) Mikutano ya Shirika la Biashara Duniani (WTO) ili kujadili namna ya kuwezesha wavuvi wadogo katika nchi zinazoendelea kunufaika na rasilimali zao.
- (v) Mkutano wa Kamisheni ya Usimamizi wa Uvuvi wa Jodari ya Bahari ya Hindi (*Indian Ocean Tuna Commission-IOTC*) ambao ulijadili mfumo wa mgawanyo wa mavuno (*Quota system*) ya samaki katika Bahari ya Hindi na kuwezesha nchi kupata mgawanyo mkubwa utakaotuwezesha kufaidika na rasilimali za uvuvi kupitia Uchumi wa Buluu.

243. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022 Wizara itaendelea kushirikiana na Taasisi za kikanda na kimataifa katika sekta za mifugo na uvuvi ili kuimarisha mahusiano katika kuendeleza sekta ya hizi.

Uwekezaji na Uwezeshaji katika Sekta za Mifugo na Uvuvi

Uwekezaji Sekta ya Mifugo

244. *Mheshimiwa Spika*, Wizara imeendelea kuhamasisha sekta binafsi kuwekeza katika sekta ya mifugo kwa kuweka mazingira mazuri ya uwekezaji ikiwemo kuboresha Sheria na Kanuni katika sekta ya mifugo.

245. *Mheshimiwa Spika*, kutokana na kuweka mazingira mazuri ya uwekezaji katika tasnia ya ngozi, katika mwaka 2020/2021 uzalishaji wa viatu vya ngozi umefikia jozi **2,855,600** ikilinganishwa na jozi **1,715,000** zilizozalishwa katika mwaka 2019/20. Aidha, ongezeko hili limesababishwa na Kiwanda cha *Kilimanjaro International Leather Company Ltd* kuanza uzalishaji. Pia, kiwanda cha ngozi cha *ACE Leather* cha Morogoro kimeanza kufanya kazi ambapo kitachangia kuongezeka kwa ngozi iliyosindikwa kufikia hatua ya mwisho (finished leather) kutoka futi za mraba milioni **9** zilizokuwa zikizalishwa hadi mwezi Desemba mwaka 2020 hadi futi za mraba milioni **25** katika mwaka 2021/2022. Aidha, kwa sasa kuna viwanda vya kusindika ngozi vitano (**5**), viwanda vya kutengeza bidhaa za ngozi vitano (**5**) na viwanda vidogo **150** vinavyozalisha bidhaa za ngozi nchini (**Kiambatisho Na.15 na 16**).

246.*Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021 vipo viwanda **10** vya kusindika nyama na machinjio **25** yanayofanya kazi. Aidha, machinjio saba (7) hazifanyi kazi. Pia, ujenzi wa machinjio/viwanda saba (7) unaendelea katika maeneo mbalimbali (**Kiambatisho 17-20**).

247.*Mheshimiwa Spika*, kwa ujumla ipo minada ya mifugo **530** ikiwemo minada ya awali **504**, minada ya upili **15** na minada ya mpakani **11**. Ili kuboresha mazingira ya biashara ya mifugo, Serikali imeendelea kujenga na kukarabati minada ya mifugo. Katika mwaka 2020/2021 ukarabati wa minada **6** upo katika hatua mbalimbali ikiwemo Mnada wa Ipuli-Tabora (**95%**), Igunga-Tabora (**90%**), Nata-Tabora (**70%**), Murusagamba-Kagera (**45%**), Kizota-Dodoma (**5%**) na uchimbaji wa kisima kirefu katika mnada wa mifugo wa mpakani wa Kirumi Butiama-Mara umefikia asilimia **45**. Pia, ujenzi wa mnada mpya wa Buzirayombo – Geita umefikia asilimia **35**.

248.*Mheshimiwa Spika*, ili kuwa na chanjo za magonjwa ya mifugo za kutosha kulingana na mahitaji nchini, Wizara imeendelea kuhamasisha ujenzi wa viwanda vya kuzalisha chanjo za magonjwa ya mifugo ambapo katika mwaka 2020/2021 mafanikio yafuatayo yamepatikana:-

- (i) Upanuzi wa Kiwanda cha Uzalishaji Chanjo (TVI) Kibaha Mkoani Pwani unaendelea kwa kujenga jengo jipya litakalotumika katika utengenezaji wa chanjo za bacteria ambapo tayari ujenzi huo umefikia asilimia 90; na
- (ii) Ujenzi wa kiwanda kikubwa cha kuzalisha chanjo za mifugo cha *Hester Biosciences Africa Limited* cha Kibaha chenye thamani ya Dola za Kimarekani milioni 18 (Shilingi bilioni 41.4) unaendelea ambapo ujenzi umekamilika kwa asilimia 98.

249.*Mheshimiwa Spika*, Wizara kwa kushirikiana na Mamlaka za Serikali za Mitaa na sekta binafsi inawekeza katika ujenzi wa majosho ili kudhibiti magonjwa ya mifugo. Katika mwaka 2020/2021, ujenzi wa majosho **13** umekamilika katika Halmashauri za Wilaya **8** na majosho mengine **12** yanaendelea kujengwa kwa ushirikiano kati ya Halmashauri za Wilaya, wafugaji na wadau wengine (**Kiambatisho Na.21**). Aidha, katika mwaka 2021/2022 Wizara itajenga majosho **129** katika Halmashauri mbalimbali nchini.

250.*Mheshimiwa Spika*, sekta binafsi inaendelea kuhamasika katika uzalishaji wa malisho na mbegu za malisho. Katika mwaka 2020/2021,

jumla ya wawekezaji binafsi **36** wamewekeza katika eneo lenye ukubwa wa hekta **238** kwa ajili ya kilimo cha malisho. Aidha, jumla ya tani **32.8** za mbegu za malisho zimezalishwa na kusambazwa kutoka katika mashamba ya sekta binafsi.

Uwekezaji Sekta ya Uvuvi

251. *Mheshimiwa Spika*, Serikali imeendelea kuhamasisha Sekta binafsi kujenga viwanda vya kuchakata mazao ya uvuvi na maghala ya kuhifadhia na kugandisha mazao ya uvuvi ambapo hadi sasa kuna maghala ya kuhifadhi mazao ya uvuvi **90**, viwanda vikubwa vya kuchakata mazao ya uvuvi **16**, viwanda vya kati vitano (**5**) na viwanda vidogo **33**. Vilevile, kuna viwanda nane (**8**) vya kuchakata mabondo ya Sangara na viwanda vitano (**5**) vya kutengeneza zana za uvuvi.

252. *Mheshimiwa Spika*, Ili kuchochea uwekezaji katika uvuvi wa Bahari Kuu, katika mwaka wa fedha 2021/2022 Serikali itakamilisha upembuzi wa kina (*bathymetric, topographic and geotechnical survey*) katika eneo la Mbegani, Bagamoyo na kuanza ujenzi wa bandari ya uvuvi. Uwepo wa bandari utawezesha meli zinazovua Bahari Kuu kuja kushusha samaki na hivyo kuchochea fursa za

uwekezaji ikiwemo kujenga viwanda vya kuchakata mazao ya uvuvi na mitambo ya kuzalisha barafu.

253. *Mheshimiwa Spika*, Serikali inaendelea na utekelezaji wa Programu ya Uchumi na Maendeleo ya Jamii (*Economic and Social Development Programme - ESDP*) inayofadhiliwa na Serikali ya Japan. Kupitia Programu hiyo, vifaa vya uvuvi ikiwemo meli moja yenye uwezo wa kuvua katika Ukanda wa Uchumi wa Bahari vitanunuliwa. Hadi sasa, hatua za uundaji wa meli na ununuzi wa vifaa vya uvuvi zinaendelea kufanyika na uundaji wa meli unatarajiwa kukamilika mwezi Januari 2022.

254. *Mheshimiwa Spika*, kupitia Programu ya Kuendeleza Kilimo na Uvuvi (*Agriculture and Fisheries Development Programme - AFDP*) imepata mkopo wenye masharti nafuu kutoka Mfuko wa Kimataifa wa Kuendeleza Kilimo (*International Fund for Agriculture Development - IFAD*) kwa ajili ya kununua meli nane (8) za kuvua katika Ukanda wa Uchumi wa Bahari Kuu ambapo meli nne (4) zitakuwa Tanzania Bara chini ya TAFICO na nne (4) Zanzibar chini ya Kampuni ya Uvuvi Zanzibar-ZAFICO. Kwa upande wa Tanzania Bara, meli mbili (2) za mwanzo zitanunuliwa mwaka

2021/2022 na meli zingine mbili (2) mwaka 2023/2024.

255. *Mheshimiwa Spika*, Katika mwaka 2021/2022 TAFICO inatarajia kuanza kutekeleza lengo kuu la kuanzishwa kwake la uzalishaji kama ifuatavyo:-

- (i) Kuanza kuvua kwenye Ukanda wa Uchumi wa Bahari (*Exclusive Economic Zone – EEZ*) na Maji ya Kitaifa (*Territorial Water*) kwa kutumia meli moja (1) ya uvuvi yenye urefu wa mita 22. Meli inatarajiwa kuwasili mwezi Januari 2022 na kuanza uzalishaji; na
- (ii) Kuanza uzalishaji wa barafu na uhifadhi wa samaki kwa kutumia mtambo wa kuzalisha barafu (*Ice plant*) unaotarajiwa kusimikwa mwaka 2022 chini ya Programu ya ESDP. Mtambo huo unategemewa kuzalisha barafu tani 2 kwa siku ambayo itatumika na TAFICO pamoja na wavuvi wadogo kwa ajili ya kutunza ubora wa samaki, kuongezea thamani na kupunguza upotevu wa mazao ya uvuvi. Aidha, uhifadhi wa samaki utaanza kwa kutumia ghala la ubaridi la kuhifadhia samaki (*Cold Storage facility*) linalotarajiwa kusimikwa mwaka 2022.

256. *Mheshimiwa Spika*, Serikali inaimarisha uwekezaji katika Sekta ya Uvuvi kwa kuendelea na taratibu

za kufufua Shirika la Uvuvi Tanzania (TAFICO) na kuendelea na mpango wa kujenga Bandari ya Uvuvi ili kuwezesha uwekezaji katika Ukanda wa Uchumi wa Bahari. Pia, imeendelea kuhamasisha Sekta Binafsi kuwekeza katika Sekta ya Uvuvi ambapo hadi sasa kuna viwanda vikubwa **16** vya kuchakata samaki na viwanda vitano (**5**) vya kutengeneza zana za uvuvi. Aidha, uwekezaji katika tasnia ya Ukuzaji Viumbe Maji umeongezeka ambapo hadi Aprili, 2021 kuna vizimba vya kufugia samaki **473**, mabwawa **30,032**, vitotoleshi **28** na viwanda **11** vya kutengeneza chakula cha samaki.

Gawio la Serikali katika Sekta ya Mifugo

257. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Taasisi, Bodi na Wakala zilizopo chini ya Wizara ambazo ni NARCO, LITA, TALIRI, TVLA, Bodi ya Nyama Tanzania, Bodi ya Maziwa Tanzania, TAFIRI, FETA na MPRU zimetoa gawio kwa Serikali lenye jumla ya shilingi **348,940,989.85** (**Kiambatisho Na.35**) ikilinganishwa na kiasi cha shilingi **1,492,500,000** kilichotolewa mwaka 2019/2020. Aidha, Wizara imeendelea kuhamasisha uwepo wa tija katika taasisi hizo ili kuweza kuchangia zaidi mapato katika mfuko wa Serikali.

Michango katika Shughuli za Kijamii

258. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2020/2021, Taasisi, Bodi na Wakala zilizo chini ya Wizara zimetoa mchango wa shilingi **279,636,302.48 (Kiambatisho Na.35)** ikilinganishwa na shilingi **560,971,726** zilizotolewa mwaka 2019/2020. Michango hiyo ni kwa ajili ya kuchangia shughuli za maendeleo ya jamii ikiwemo uchanjaji mifugo, kutoa elimu kwa wafugaji, kuendesha elimu ya uhifadhi katika vijiji nje ya eneo la hifadhi za Bahari na maeneo tengefu, kutoa misaada ya vifaa vya kielimu kwa shule za msingi katika Wilaya ya Mafia nk.

E HITIMISHO

Shukrani

259. *Mheshimiwa Spika*, kabla ya kuhitimisha hotuba yangu, napenda kuchukua fursa hii kuwashukuru wale wote waliochangia kwa namna moja au nyingine katika kuiwezesha Wizara kufanikisha majukumu yake. Mafanikio yaliyopatikana katika mwaka uliopita yametokana na ushirikiano na misaada ya kifedha na kiufundi kutoka kwa nchi wahisani, mashirika mbalimbali ya kitaifa na kimataifa,

taasisi za fedha za kitaifa na kimataifa, taasisi za hiari zisizokuwa za kiserikali na mashirika ya kidini bila kusahau hamasa na ushiriki wa wananchi wakiongozwa na Waheshimiwa Wabunge na Madiwani.

260.*Mheshimiwa Spika*, napenda kuchukua fursa hii kuzitambua na kuzishukuru nchi za Japan, Korea Kusini, Uingereza, Jamhuri ya Watu wa China kwa kuchangia katika maendeleo ya Sekta ya Mifugo.

261.*Mheshimiwa Spika*, napenda pia kutambua na kuzishukuru jumuiya za kikanda ambazo ni Jumuiya ya Afrika Mashariki (EAC), Jumuiya ya Maendeleo ya Nchi za Kusini mwa Afrika (SADC) na Umoja wa Nchi za Ulaya (EU). Aidha nashukuru taasisi za Kifedha na Wadau wa Maendeleo ambao ni Benki ya Dunia (WB), Benki ya Maendeleo ya Afrika (AfDB), Shirika la Kimataifa la Ushirikiano la Jamhuri ya Korea (KOICA), Shirika la Kimataifa la Ushirikiano la Jamhuri ya Japan (JICA), Shirika la Misaada la Ireland (Irish Aid), Shirika la Misaada la Marekani (USAID), Idara ya Maendeleo ya Kimataifa ya Uingereza (DfID), Taasisi ya Rasilimali za Wanyama ya Umoja wa Afrika (AU-IBAR), Shirika la Afya ya Wanyama

Duniani (OIE), Shirika la Maendeleo ya Uswisi (SDC), Shirika la Ushirikiano la Ujerumani (GIZ), United Nations University (UNU), Shirika la Maendeleo la Denmark (DANIDA), na Shirika la Kimataifa la Maendeleo la Sweden (SIDA); na mashirika ya FAO, WHO, IAEA, UNICEF, UNDP, UNIDO, SIDA, ILRI, CIAT, ASARECA na CCARDESA. Pia, natoa shukrani kwa Mifuko ya Kimataifa ya GEF na IFAD kwa michango yao katika kuendeleza Sekta za Mifugo na Uvuvi.

262. *Mheshimiwa Spika*, pia, napenda kushukuru Mashirika na Taasisi za hiari za *Bill and Melinda Gates Foundation*, *World Wide Fund for Nature (WWF)*, *Indian Ocean Commission (IOC)*, *South West Indian Ocean Fisheries Commission (SWIOFC)*, *Heifer Project Tanzania (HPT)*, *Overseas Fisheries Cooperation Foundation of Japan (OFCF)*, *Vetaid*, *Care International*, *OXFARM*, *Welcome Trust*, *World Vision*, *FARM Africa*, *Land O' Lakes*, *Building Resources Across Communities (BRAC)*, *World Society for Protection of Animals (WSPA)*, *Global Alliance for Livestock and Veterinary Medicine (GALVmed)*, *Institute of Social Studies (ISS)*, *International Land Coalition (ILC)*, *British Gas International*, *Sea Sense*, *Indian Ocean Tuna Commission (IOTC)*, *International Whaling*

Commission (IWC), SmartFish, Marine Stewardship Council (MSC), Mashirika na Taasisi mbalimbali za humu nchini zinazojihusisha na uendelezaji wa Sekta za Mifugo na Uvuvi.

263. *Mheshimiwa Spika*, kwa namna ya pekee nimpongeze na kumshukuru sana Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, **Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan**, kwa namna anavyoliongoza Taifa letu tangu alipokula kiapo tarehe 19 Machi, 2021 na anavyotusimamia katika kutekeleza majukumu ya Wizara ya Mifugo na Uvuvi. Nina imani kuwa ndani ya uongozi wake tutahakikisha kuwa Ilani ya Uchaguzi ya Chama cha Mapinduzi ya mwaka 2020 - 2025 na Mpango wa Tatu wa Maendeleo wa Taifa wa mwaka 2021/2022 - 2025/2022 inatekelezwa kikamilifu hususan katika sekta za mifugo na uvuvi.

264. *Mheshimiwa Spika*, pia napenda kuchukua nafasi hii kuwapongeza wadau mbalimbali katika sekta za mifugo na uvuvi wafugaji na wavuvi hususan wanaozingatia Sheria katika utendaji wa kazi zao kote nchini kwa kutunza, kuzalisha na kulinda rasilimali za Taifa. Napenda kuwaahidi kwamba Wizara yangu itaendelea kusimamia na kuunga mkono juhudi za wafugaji, wavuvi, wasindikaji na wafanyabiashara wa bidhaa za mifugo na uvuvi.

265. *Mheshimiwa Spika*, naomba kurejea tena kutoa shukrani zangu za dhati kwa **Mheshimiwa Abdallah Hamis Ulega**, Mbunge wa Jimbo la Mkuranga, Naibu Waziri wa Mifugo na Uvuvi kwa ushauri wake katika kusimamia kazi za Wizara. Aidha, napenda pia nitoe shukrani zangu kwa Katibu Mkuu Mifugo, **Prof. Elisante Ole Gabriel** na Katibu Mkuu Uvuvi, **Dkt. Rashid Adam Tamatamah**, Wakurugenzi pamoja na Watendaji wote wa Wizara na Taasisi kwa kazi nzuri sana wanazofanya.

266. *Mheshimiwa Spika*, naomba kutoa shukrani zangu za dhati kwa wananchi wa Jimbo la Maswa Magharibi ambao muda wote wameendelea kuniunga mkono katika kutekeleza majukumu yangu ya jimbo na kitaifa, nataka niwahakikishie kuwa nipo tayari kuendelea kuwatumikia kwa juhudi, bidii, maarifa na ujasiri mkubwa ili kuleta mabadiliko ya kimaendeleo katika jimbo letu na nchi kwa ujumla.

F. MUHTASARI WA MAOMBI YA FEDHA KWA MWAKA WA FEDHA 2021/2022

267. *Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022, Wizara inaomba Bunge lako Tukufu likubali kupitisha Makadirio ya Matumizi ya Wizara ya

Mifugo na Uvuvi ya jumla ya shilingi **169,194,996,810.00** Kati ya fedha hizo, shilingi **47,844,949,810** kwa ajili ya Sekta ya Mifugo na shilingi **121,350,047,000** kwa ajili ya Sekta ya Uvuvi. Mchanganuo wa fedha zinazoombwa kwa kila Fungu ni kama ifuatavyo: -

Fungu 99: Sekta ya Mifugo

268. *Mheshimiwa Spika*, Wizara inaomba kutumia jumla ya shilingi **47,844,949,810** kwa ajili ya kutekeleza majukumu ya Sekta ya Mifugo. Kati ya fedha hizo, shilingi **30,973,208,810** ni kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida na Shilingi **16,871,741,000** ni kwa ajili ya kutekeleza Miradi ya Maendeleo. Mgawanyo wake ni kama ifuatavyo:-

(i) Fedha za Matumizi ya Kawaida shilingi 30,973,208,810

) Mishahara shilingi **19,269,097,810**

) Matumizi Mengineyo (OC) shilingi **11,704,111,000**

(ii) Fedha za Matumizi ya Maendeleo shilingi 16,871,741,000

) Fedha za Ndani, shilingi **16,871,741,000**; na

) Fedha za Nje shilingi - **Hakuna.**

Fungu 64: Sekta ya Uvuvi

269.*Mheshimiwa Spika*, katika mwaka 2021/2022 Wizara inaomba jumla ya shilingi **121,350,047,000** kwa ajili ya kutekeleza majukumu ya Sekta ya Uvuvi. Kati ya fedha hizo, **shilingi 22,205,681,000** ni kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida na Shilingi **99,144,366,000** ni kwa ajili ya kutekeleza Miradi ya Maendeleo. Mchanganuo wake ni kama ifuatavyo:-

(i) **Fedha za Matumizi ya Kawaida ni shilingi 22,205,681,000.**

) Mishahara ni Shilingi **11,575,270,000**; na

) Matumizi Mengineyo (OC) ni **Shilingi 10,630,411,000.00.**

(ii) **Fedha za Matumizi ya Maendeleo shilingi 99,144,366,000**

) Fedha za Ndani: shilingi **62,550,000,000**; na

) Fedha za Nje : shilingi **36,594,366,000**

270.*Mheshimiwa Spika*, naomba nitoe shukrani zangu za dhati kwako na kwa Waheshimiwa Wabunge kwa kunisikiliza. Hotuba hii pia inapatikana katika Tovuti ya Wizara: www.mifugouvuvi.go.tz

271.   *Mheshimiwa Spika*, naomba kutoa hoja.

VIAMBATISHO

Kiambatisho Na. 1: Uzalishaji wa Mazao ya Mifugo Kuanzia Mwaka 2014/2015 hadi 2020/2021

Aina ya Zao	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/2020	2020/2021
Uzalishaji wa Nyama (Tani)							
Ng'ombe	319,112	323,775	394,604	471,692	479,071	486,736.10	508,355.17
Mbuzi/ Kondoo	124,745	129,292	144,597	92,999	94,453	95,964.30	102,137.22
Nguruwe	54,360	79,200	18,899	37,191	37,773	38,377.40	41,467.82
Kuku	99,540	104,292	63,597	78,110	79,332	80,601.30	86,205.78
Jumla	597,757	636,559	621,697	679,992	690,629	701,679.10	738,165.99
Uzalishaji wa Maziwa ('000' Lita)							
Ng'ombe wa Asili	1,381,451	1,423,288	1,460,900	1,608,099	1,874,923	2,101,789	2,170,461
Ng'ombe wa Kisasa	677,275	703,979	626,100	792,044	803,538	900,766	930,923
Jumla	2,058,726	2,127,267	2,087,000	2,400,134	2,678,461	3,002,555	3,101,384
Uzalishaji wa Mayai ('000')							
Mayai	4,153,800	4,353,182	2,758,000	3,156,692	3,575,621	4,051,179	4,510,345

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 2: Viwanda vya Kusindika Maziwa kwa mwaka 2020/2021

Na.	Mkoa	Jumla ya Viwand a katika Mkoa	Jina la Kiwanda	Uwezo wa Usindika ji kwa siku (Lita)	Usindi k aji kwa siku (Lita)	Hali ya usindika ji	Aina ya Bidhaa	Asilimia ya uwezo wa Usindika ji kwa siku	Eneo
1	Arusha	18	Northern		0	Hakifany	Maziwa	-	Arusha

Na.	Mkoa	Jumla ya Viwanda katika Mkoa	Jina la Kiwanda	Uwezo wa Usindikaji kwa siku (Lita)	Usindikaji kwa siku (Lita)	Hali ya usindikaji	Aina ya Bidhaa	Asilimia ya uwezo wa Usindikaji kwa siku	Eneo
			Creameries	30,000		i kazi	Fresh, Mtindi,		Mjini
			International Dairy Products	10,000	3,500	Kinafanyaka kazi	Yogoti, Mtindi, Jibini	35	Arusha Mjini
			Mountain Green Dairy	1,500	400	Kinafanyaka kazi	Jibini, Mtindi	26.67	Meru
			Agape Dairy Group	500	200	Kinafanyaka kazi	Mtindi	40	Meru
			Jitume Dairy Group	300	150	Kinafanyaka kazi	Mtindi	50	Arusha
			Inuka Dairy Group	500	0	Hakifanyika kazi	Mtindi	-	Arusha
			Kijimo Dairy Cooperative	1,000	500	Kinafanyaka kazi	Mtindi, Yogoti na Jibini	50	Ilboru, Arusha
			Ayalabe Dairy Cooperative Society	1,500	400	Kinafanyaka kazi	Mtindi	26.7	Karatu
			Bayana Milk	100	50	Kinafanyaka kazi	Mtindi na Yogoti	50	Njiro Arusha
			Uvingo		500	Kinafanyaka kazi	Mtindi na	50	Meru

Na.	Mkoa	Jumla ya Viwanda katika Mkoa	Jina la Kiwanda	Uwezo wa Usindikaji kwa siku (Lita)	Usindikaji kwa siku (Lita)	Hali ya usindikaji	Aina ya Bidhaa	Asilimia ya uwezo wa Usindikaji kwa siku	Eneo
			Dairy	1,000		a kazi	Yogoti Mtindi na Yogoti		
			Machame Dairy Products	400	100	Kinafany a kazi	Mtindi na Yogoti	25	Usa River
			Fahari Fresh General Supply	500	100	Kinafany a Kazi	Mtindi na Yogoti	20	Tengeru
			Grand Demam	40,000	2,500	Kinafany a kazi	Siagi, Mtindi, Jibini, Krimu na Yogoti	6.25	Usa River Arusha
			Yoba Tanzania (INNESOD LTD)	500	200	Kinafany a kazi	Mtindi na Yogoti	40	USA River
			Hillside Dairies	1,500	400	Kinafany a kazi	Mtindi na Yogoti	26.67	Arusha
			Meru Kwetu Dairy	500	150	Kinafany a kazi	Siagi, Jibini, Mtindi na Yogoti	30	Tengeru
			Galaxy Foods and	30,000	8,000	Kinafany a kazi	Maziwa Fresh,	26.67	Unga Limited

Na.	Mkoa	Jumla ya Viwanda katika Mkoa	Jina la Kiwanda	Uwezo wa Usindika ji kwa siku (Lita)	Usindikaji kwa siku (Lita)	Hali ya usindikaji	Aina ya Bidhaa	Asilimia ya uwezo wa Usindikaji kwa siku	Eneo
			Beverage				Mtindi, Yogoti,		Arusha
			Asili Dairy Products	500	200	Kinafany a kazi	Mtindi na Yogoti	40	Njiro
2	Dar es Salaam	11	Bakresa Food Products	10,000	8,000	Kinafany a kazi	Ice Cream	80	Vingunguti Ilala
			Profate Dairy Investment	2,000	800	Kinafany a kazi	Mtindi	40	Tabata Segerea Ilala
			Manow Dairy	1,000	-	Kinafany a kazi	Yogoti na Mtindi	30	Kimara
			SADO Farm Dairy	1,000	500	Kinafany a kazi	Mtindi na Yogoti	50	Kimara
			Fabian and Family Co. Dairy	1,500	500	Kinafany a kazi	Mtindi na Yogoti	33.33	Mbezi Msakuzi Ubungo
			TAMU Milk	500	250	Kinafany a kazi	Mtindi na Yogoti	50	Kigamboni
			Mink Milk	300	150	Kinafany a kazi	Mtindi na Yogoti	50	Dar es salaam
			Dar Zoo Farm	5,000	2000	Kinafany a kazi	Mtindi na Yogoti	40	Kigamboni

Na.	Mkoa	Jumla ya Viwanda katika Mkoa	Jina la Kiwanda	Uwezo wa Usindika ji kwa siku (Lita)	Usindika ji kwa siku (Lita)	Hali ya usindika ji	Aina ya Bidhaa	Asilimia ya uwezo wa Usindika ji kwa siku	Eneo
			Gonza Milk	700	300	Kinafany a kazi	Mtindi na Yogoti	42.86	Mwenge
			Dairy daily	500	300	Kinafany a kazi	Mtindi na Maziwa Fresh	60	Mbagala
			MilkCom	100,000	40,000	Kinafany a kazi	Mtindi, Maziwa Fresh, Ice Cream, UHT na Yogoti	40	Kigamboni
3	Dodoma	1	Dodoma Halisi	1,000	200	Kinafany a kazi	Maziwa Fresh, Mtindi na Yogoti	20	Nkuhungu
4	Geita	1	Mzeituni Business	500	100	Kinafany a kazi	Mtindi na Yogoti	20	Geita
5	Iringa	2	Mafinga Milk Group	600	100	Kinafany a kazi	Maziwa Fresh, Mtindi na Yogoti	16.67	Mafinga
			ASAS Dairy	100,000	32,000	Kinafany a kazi	Mtindi, Maziwa Fresh, Ice Cream, Jiini, Samli, UHT na Yogoti	32	Iringa

Na.	Mkoa	Jumla ya Viwanda katika Mkoa	Jina la Kiwanda	Uwezo wa Usindika ji kwa siku (Lita)	Usindika kaji kwa siku (Lita)	Hali ya usindika ji	Aina ya Bidhaa	Asilimia ya uwezo wa Usindika ji kwa siku	Eneo
6	Kagera	5	Kagera Milk	3,000	400	Kinafany a kazi	Mtindi na Yogoti	13.33	Kagera
			Kyaka Milk Plant (Mgando)	1,000	450	Kinafany a kazi	Jibini	45	Kyaka
			Kihanga Milk	500	0	Hakifany i kazi		-	Kagera
			Kagera Mgando	1,000	300	Kinafany a kazi	Mtindi na Yogoti	30	Kagera
			Delco Food ltd	1,000	300	Kinafany a kazi	Mtindi na Yogoti	30	Kyaka
7	Katavi	1	Katavi Dairy Milk Supplier	400	50	Kinafany a kazi	Maziwa Fresh, Mtindi na Yogoti	12.5	Katavi
8	Kigoma	1	Viemka Agri Enterprise	500	200	Kinafany a kazi	Mtindi na Yogoti	40	Kigoma
9	Kilimanjaro	12	Nronga Women Dairy Cooperative Society	2,500	1500	Kinafany a kazi	Mtindi na Yogoti	60	Hai-Bomang'ombe
			Nronga	3,000	1,500	Kinafany	Mtindi	50	Hai -

Na.	Mkoa	Jumla ya Viwanda katika Mkoa	Jina la Kiwanda	Uwezo wa Usindikaji kwa siku (Lita)	Usindikaji kwa siku (Lita)	Hali ya usindikaji	Aina ya Bidhaa	Asilimia ya uwezo wa Usindikaji kwa siku	Eneo
			Creamaries Dairy			a kazi			Machame Nronga
			West Kilimanjaro	2,000	800	Kinafany a kazi	Mtindi, Jibini na Yogoti	40	Siha - Sanya juu
			Mboreni Women Cooperative	1,000	300	Kinafany a kazi	Maziwa Fresh, Mtindi na	30	Sanya Juu Siha
			Marukeni Women Dairy Cooperative Society	1,000	450	Kinafany a kazi	Yoba Yogoti	45	Hai Machame-Marukeni
			Foo Dairy Cooperative Society	1,000	200	Kinafany a kazi	MCC	20	Hai Machame-Nguni
			Ng'uni Women	1,000	350	Kinafany a kazi	Yogoti	35	Hai-Machame
			Kalali Women	1,000	300	Kinafany a kazi	Maziwa Fresh, Mtindi, Yoba Yogoti, Jibini, Samli	30	Hai-Machame Kalali

Na.	Mkoa	Jumla ya Viwanda katika Mkoa	Jina la Kiwanda	Uwezo wa Usindikaji kwa siku (Lita)	Usindikaji kwa siku (Lita)	Hali ya usindikaji	Aina ya Bidhaa	Asilimia ya uwezo wa Usindikaji kwa siku	Eneo
			Fukeni Mini Dairies	3,000	500	Kinafany a kazi	Yogoti	16.67	Moshi-Fukeni
			Kilimanjaro Creameries	1,000	100	Hakifany i kazi	Mtindi na Yogoti	10	Hai-Machame
			Neema Dairies	500	300	Kinafany a kazi	Mtindi na Yogoti	60	Moshi - Mwika
			Kondiki Small Scale Dairy	5,000	3500	Kinafany a kazi	Samli, Siagi, Jibini, Krimu, Mtindi na Yogoti	70	Moshi - Mwika
10	Lindi	2	Lindi Dairy	500	200	Kinafany a kazi	Mtindi na Yogoti	40	Lindi-Kilwa
			Narunyu Sisters	500	300	Kinafany a kazi	Krimu, Siagi, Samli, Mtindi na Yogoti	60	Lindi
11	Manyara	1	Nasinya Dairy Ltd	400	200	Kinafany a kazi	Jibini, Mtindina Yogoti	50	Babati
12	Mara	12	Musoma Dairy	120,000	0	Hakifany i kazi		-	Musoma
			Baraki Sisters	250	100	Kinafany a kazi	Mtindi na Samli	40	Rorya, Kitenisi

Na.	Mkoa	Jumla ya Viwanda katika Mkoa	Jina la Kiwanda	Uwezo wa Usindikaji kwa siku (Lita)	Usindikaji kwa siku (Lita)	Hali ya usindikaji	Aina ya Bidhaa	Asilimia ya uwezo wa Usindikaji kwa siku	Eneo
			Nyuki Dairy	3,500	1500	Kinafany a kazi	Mtindi na Yogoti	42.86	Musoma
			Mara Milk	16,000	0	Hakifanyi i kazi	Yogoti na Mtindi	-	Musoma
			Kwetu Milk	200	100	Kinafany a kazi	Yogoti na Mtindi	50	Bunda
			Bwai Milk	300	100	Kinafany a kazi	Yogoti na Mtindi	33.33	Musoma
			Mema Milk	500	150	Kinafany a kazi	Yogoti	30	Musoma
			Maziwa Mtindi	300	200	Kinafany a kazi	Mtindi		Tarime
			Musoma Milk Group	1,200	700	Kinafany a kazi	Yogoti na Mtindi	58.33	Musoma
			Ebeneza Dairy	500	100	Kinafany a kazi	Yogoti na Mtindi	20	Silari
			Skolth Milk	200	100	Kinafany a kazi	Mtindi na Yogoti	50	Tarime
			AFRI Milk	400	100	Kinafany a kazi	Yogoti	25	Musoma
13	Mbeya	4	Lwis Milk	300	0	Hakifanyi i kazi	Yogoti na Mtindi	0	Mbeya
			Sebadon	500	300	Kinafany	Yogoti	60	Mbeya

Na.	Mkoa	Jumla ya Viwanda katika Mkoa	Jina la Kiwanda	Uwezo wa Usindikaji kwa siku (Lita)	Usindikaji kwa siku (Lita)	Hali ya usindikaji	Aina ya Bidhaa	Asilimia ya uwezo wa Usindikaji kwa siku	Eneo
			Milk			a kazi			
			Mbeya Maziwa	1,000	800	Kinafany a kazi	Yogoti na Mtindi	80	Mbeya
			MATI Uyole	1,000	200	Kinafany a kazi	Yogoti na Mtindi	20	Mbeya Uyole
14	Morogoro	8	SUA	500	50	Kinafany a kazi	Yogoti	10	SUA Morogoro
			Mazimbu Cheese	500	200	Kinafany a kazi	Jibini	40	Mazimbu, Morogoro
			Bahkilana Dairy	500	300	Kinafany a kazi	Yogoti na Mtindi	60	Morogoro
			Morogoro Fresh	500	300	Kinafany a kazi	Mtindi na Yogoti	60	Morogoro
			Shamo Dairy	300	100	Kinafany a kazi	Mtindi na Yogoti	33.33	Morogoro
			Twawose	500	200	Kinafany a kazi	Yogoti	40	Mgeta Morogoro
			Mother Dairy	3,000	2000	Kinafany a kazi	Mtindi	67	Kimamba
			Shambani Graduates	8,000	1800	Kinafany a kazi	Yogoti na Mtindi	22.5	Morogoro
16	Mwanza	3	Mother Dairy-	1,600	400	Kinafany a kazi	Yogoti na Mtindi	25	Sengerema

Na.	Mkoa	Jumla ya Viwanda katika Mkoa	Jina la Kiwanda	Uwezo wa Usindika ji kwa siku (Lita)	Usindika kaji kwa siku (Lita)	Hali ya usindika ji	Aina ya Bidhaa	Asilimia ya uwezo wa Usindika ji kwa siku	Eneo
			Sengerema						
			Misenani Dairy	100	50	Kinafany a kazi	Yogoti na Mtindi	50	Mwanza
			Tukwamuan e Dairy	500	200	Kinafany a kazi	Yoba Yogoti na Mtindi	40	Mwanza
17	Njombe	1	Njombe Milk Factory	20,000	6,000	Kinafany a kazi	Maziwa Fresh, Jibini, Samli, Siagi, Mtindi na Yogoti	30	Nazareti, Njombe
18	Pwani	2	Chawakimu Cooperative	5,000	1,500	Kinafany a kazi	Mtindi na Yogoti	30	Kiluvya Madukani, Kisarawe
			Mother Dairy Ltd (Rufiji)	5,000	1,500	Kinafany a kazi		30	Ikwiriri
19	Rukwa	1	Motherland Dairy	5,000	800	Kinafany a Kazi	Yogoti na Mtindi	16	Rukwa
20	Ruvuma	3	Jema Milk	300	100	Kinafany a kazi	Yogoti na Mtindi	33.33	Songea
			Peramiho Dairy	150	100	Hakifany i kazi	Yogoti na Mtindi	66.67	Peramiho, Songea
			Rufco	500	300	Kinafany	Yogoti na	60	Peramiho,

Na.	Mkoa	Jumla ya Viwanda katika Mkoa	Jina la Kiwanda	Uwezo wa Usindikaji kwa siku (Lita)	Usindikaji kwa siku (Lita)	Hali ya usindikaji	Aina ya Bidhaa	Asilimia ya uwezo wa Usindikaji kwa siku	Eneo
			Dairies			a kazi	Mtindi		Songea
21	Shinyanga	2	Saweka Cooperative	200	150	Kinafany a kazi	Maziwa Fresh na Mtindi	75	Shinyanga
			Mama O Dairy	500	100	Kinafany a kazi	Yogoti na Mtindi	20	Shinyanga
22	Simiyu	2	Lamadi Milk	400	100	Kinafany a kazi	Yogoti na Mtindi	25	Lamadi, Busega
			Meatu Milk	1,000	200	Kinafany a kazi	Yogoti na Mtindi	20	Meatu
23	Singida	3	Taishi Farm	1,000	350	Kinafany a kazi	Maziwa Fresh, Yogoti na Mtindi	35	Singida
			Singida Milk	500	200	Kinafany a kazi	Yogoti na Mtindi	40	Singida
			Singidani Dairy	500	300	Kinafany a kazi	Yogoti na Mtindi	60	Singida
24	Songwe	1	Ushirika wa Maziwa wa Vwawa	5,000	700	Kinafany a kazi	Maziwa Fresh, Yogoti na Mtindi	14	Vwawa, Songwe
25	Tabora	4	Baklaan Milk	500	200	Kinafany a kazi	Yogoti na Mtindi	40	Tabora
			Neema	1,000	250	Kinafany	Yogoti na	25	Tabora

Na.	Mkoa	Jumla ya Viwanda katika Mkoa	Jina la Kiwanda	Uwezo wa Usindika ji kwa siku (Lita)	Usindikaji kwa siku (Lita)	Hali ya usindikaji	Aina ya Bidhaa	Asilimia ya uwezo wa Usindikaji kwa siku	Eneo
			Brands			a kazi	Mtindi		
			Wisjack Dairy	500	150	Kinafany a kazi	Yogoti na Mtindi	30	
			New /Tabora Dairies	5,000	1,000	Kinafany a kazi	Mtindi, Yogoti, Maziwa Fresh	20	Tabora
26	Tanga	3	Tanga Fresh Ltd	120,000	47100	Kinafany a kazi	Mtindi, Maziwa Fresh, Ice Cream, Jiini, Samli, UHT na Yogoti	39.25	Tanga
			Bidernan Dairy	500	100	Kinafany a kazi	Jibini	20	Pangani
			Irente Farm	1,000	250	Kinafany a kazi	Jibini, Siagi, Yogoti na Mtindi	25	Lushoto
	Jumla	104		711,400	186,250			26	

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 3: Hali ya Uhimilishaji Nchini kwa Mwaka 2019/2020 na mwaka 2020/2021.

Na	Mkoa	Ng'ombe Waliohimilishwa 2019/2020	Ng'ombe Waliohimilishwa 2020/2021 Hadi Feb, 2021
1	Arusha	25,475	16,426
2	Dar Es Salaam	2,486	16,200
3	Dodoma	4,407	1,118
4	Geita	3,978	139
5	Iringa	1,243	589
6	Kagera	4,811	756
7	Katavi	2,041	104
8	Kigoma	38	0
9	Kilimanjaro	7,456	17,156
10	Lindi	0	209
11	Manyara	621	917
12	Mara	657	2,351
13	Mbeya	3,492	862
14	Morogoro	1,243	566
15	Mwanza	3,107	1,715
16	Njombe	907	884
17	Pwani	1,243	2,754
18	Rukwa	653	414
19	Shinyanga	27	0
20	Simiyu	4,464	437
21	Singida	186	0
22	Songwe	0	1,293
23	Tabora	0	2,271
24	Tanga	8,077	10,214

Na	Mkoa	Ng'ombe Waliohimilishwa 2019/2020	Ng'ombe Waliohimilishwa 2020/2021 Hadi Feb, 2021
	Jumla	76,612	77,375

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 4: Uanzishaji na Uendelezaji Wa Kambi za Uhimilishaji kwa Kipindi cha Kuanzia mwaka 2019/20 hadi Machi, 2020/2021

Na.	Wilaya	Mkoa	Wahimilishaji Waliojengewa Uwezo	Ng'ombe Waliohimilishwa Hadi Juni 30, 2020	Ng'ombe Waliohimilishwa 2020/2021	Jumla Ya Ng'ombe Waliohimilishwa 2019/2021
1	Kongwa	Dodoma	4	865	687	1,552
2	Mpanda Mc & Tanganyika	Katavi	3	320	40	360
3	Bariadi	Simiyu	13	1,272	25	1,297
4	Meatu		6	911	20	931
5	Chato	Geita	4	680	313	993
6	Bukombe		2	543	10	553
7	Missenyi	Kagera	4	773	1,060	1,833
8	Kyerwa		1	1,017	686	1,703
9	Mkuranga	Pwani	5	322	574	896
10	Kisarawe		9	-	504	504
11	Ruangwa	Lindi	4	98	709	807
12	Butiama	Mara	5	143	312	455
13	Uyui	Tabora	8	201	910	1,111
14	Mbarali	Mbeya	7	347	679	1,026
15	Musoma Dc	Mara	3	-	428	428

Na.	Wilaya	Mkoa	Wahimilishaji Waliojengewa Uwezo	Ng'ombe Waliohimilishwa Hadi Juni 30, 2020	Ng'ombe Waliohimilishwa 2020/2021	Jumla Ya Ng'ombe Waliohimilishwa 2019/2021
16	Bunda Dc		5	79	337	416
17	Serengeti		6	-	602	602
18	Kilosa	Morogoro	4	-	-	-
19	Mvomero		2	-	-	-
20	Muheza	Tanga	7	-	15	15
21	Korogwe		4	-	8	8
22	Tanga Cc		12	-	53	53
Jumla			118	7,571	7,972	15,543

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 5: Uzalishaji wa Mitamba katika Mashamba ya Serikali kuanzia mwaka 2012/2013 hadi 2020/2021

Na	Kituo	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
1	Sao Hill	198	194	187	144	158	120	130	212	200
2	Mabuki	215	113	223	200	153	150	140	175	389
3	Kitulo	104	61	66	62	72	110	110	150	135
4	Ngerengere	47	67	70	80	70	20	50	93	150
5	Nangaramo	47	67	70	80	70	20	50	8	51
6	NARCO	60	40	30	80	88	120	129	1,287	2,570
7	TALIRI	-	-	-	-	-	-	-	260	45
8	LITA	-	-	-	-	-	-	-	164	20
Jumla		671	542	646	646	611	540	609	2,349	3,560

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 6: Orodha ya Vitotoleshi vya Kuku na Mayai mwaka 2020/2021

Na	Mkoa	Jina la kitotoleshaji	Aina ya vifaranga vinavyozalishwa	Uzalishaji kwa Wiki
1	Arusha	Tanzania Poultry farm	Nyama	180,000
2	Dar es Salaam	Irvine's hatchery - Bagamoyo	Nyama	220,000
3	Dar es Salaam	Interchick	Mayai	25,000
			Nyama	280,000
4	Dar es Salaam	Twiga hatcheries	Nyama	120,000
5	Dar es Salaam	Ideal chick	Nyama	120,000
6	Pwani	Kibaha E.C	Nyama	20,000
7	Pwani	Ruvu JKT	Nyama	30,000
8	Pwani	Kiluvya Poultry products	Nyama	30,000
9	Pwani	Mkuza	Nyama	60,000
10	Kilimanjaro	Kilacha	Nyama	30,000
11	Kilimanjaro	Kibo Hacheries	Nyama	60,000
12	Pwani	CPF	Nyama	150,000
13	Iringa	Silverland	Chotara/Sasso	300,000
			Nyama	100,000
			Layers	50,000
14	Dar es Salaam	Falcon Hatchery	Nyama	18,000
15	wani - Mkuranga	XI Wang Breeder Farm	Mayai	10,000
16	Pwani - Chalinze	Msigani Poultry Farm Hatchery	Chotara-Kuroila	7,000
17	Pwani	AKM Glitters	Chotara-Kuroila	250,000
18	Pwani - Mlandizi	Animal Care Poultry Farm-Breeder Flock	Nyama	40,000
19	Pwani	Nzua Poultry Farms Hatchery	Kienyeji	15,000
20	Pwani -Kibaha	Organia Hatchery	Nyama	40,000

Na	Mkoa	Jina la kitotoleshaji	Aina ya vifaranga vinavyozalishwa	Uzalishaji kwa Wiki
21	Dar es Salaam-Pugu	Kana Hatcheries	Mayai	20,000
22	Dar es Salaam	Z.K Poultry Farm Co. Ltd- Hatchery	Nyama	6,000
23	Njombe	Matembwe	Mayai	7,000
24	Mwanza	Kuku Poa	Nyama	20,000
25	Mbeya	Songwe Hatchery	Mayai	30,000
26	Dar Es Salaam- Chanika	Triram Hatchery	Nyama	15,000
27	Dar es salaam-Bunju B	Shosma- Hatchery	Nyama	20,000
28	Bagamoyo	Mlyamhoru Poultry Farm	Nyama	10,000
	Jumla			2,283,000

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 7: Orodha ya Mashamba ya Kuku Wazazi mwaka 2020/2021

Na	Mkoa	Jina la Shamba	Aina ya Kuku	Idadi
1	Arusha	Tanzania Poultry farm	Wazazi	200,000
2	Dar es Salaam	Irvine's hatchery - Bagamoyo	Wazazi	220,000
3	Dar es Salaam	Interchick	Wazazi	100,000
4	Dar es Salaam	Twiga hatcheries	Wazazi	120,000
5	Dar es Salaam	Ideal chick	Wazazi	50,000
6	Iringa	Mkuza Farm	Wazazi	30,000
7	Kilimanjaro	Kilacha	Wazazi	18,000
8	Kilimanjaro	Kibo Hacheries	Nyama	60,000
9	Pwani	CPF	Nyama	70,000
10	Iringa	Silverland	Wazazi Chotara/Sasso	100,000
11	Pwani - Chalinze	Msigani Poultry Farm	Chotara/Kroila	5,000

Na	Mkoa	Jina la Shamba	Aina ya Kuku	Idadi
12	Pwani	AKM Glitters	Wazazi chotara	30,000
13	Pwani – Mlandizi	Animal Care Poultry Farm- Breeder Flock	Wazazi	30,000
14	Pwani	Nzua Poultry	Wazazi Kienyeji	5,000
15	Dar es Salaam	Z.K Poultry Farm Co. Ltd- Breeder farm	Wazazi	1,000
16	Kilimanjaro- Siha	Afro Farm Tanzania Ltd	Mayai	20,000
17	Njombe	Matembwe	Mayai	3,000
18	Arusha-Mbuguni	KiliAgro Farm	Nyama	200,000
19	Dar es Salaam-Ubungo	Young Investment Co.Ltd	Nyama	40,000
20	Mbeya	Songwe Farm	Wazazi	4,000
21	Bagamoyo	Mlyamhoru Poultry Farm	Wazazi	10,000
22	Dar es salaam- chanika	Triram Breeder Farm	Wazazi	20,000
		Jumla		1,336,000

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 8: Maeneo ya Malisho yaliyotengwa kuanzia mwaka 2015-2020

MKOA	Na.	WILAYA	VIJJI	MAENEO (Ha)
TANGA	1	Kilindi	Mnkonde	1,961.09
			Komnazi	87.95
			Tuliani kwendijero	60.94
			Misufini	314.51
			Vyadigwa	570.76
			Mbogo	10.36
			Mmbogo	425.17
			MNKONDE	1,961.09
			KOMNAZI	87.95
	TULIANI KWEDIJERO	60.94		
2	Muheza	Mbambara	68.00	

MKOA	Na.	WILAYA	VIJILI	MAENEO (Ha)
			Lusanga A	203.10
			Tanganyika	75.60
			Muongano	444.00
			Mkanyageni	260.00
			Lusanga C	161.50
	3	Korogwe	Ubiri	16.33
	4	Handeni DC	Mkomazi	991.89
			Michungwani	125.88
			Sejera	84.29
			KITUMBI	2,914.78
Kitumbi			2,914.78	
Ruvuma	5	Namtumbo	KWAMSUNDI	465.23
			Limamu	11,076.80
	6	Songea	Kikunja	473.32
			Liweta	1,397.00
			Liwoto	4,483.20
	7	Nyasa	Litoromelo	107.54
			Hinga	91.24
			Lundo	57.02
			Kihuru	74.53
	8	Mbinga	Kindimba juu	160.27
Ndogosi			1,333.40	
Paradiso			866.55	
Ntunduwaro			3,063.75	
Lindi	9	Ruangwa	Mmawa	24.00
			Chingumbwa	103.52
			Machang'anja	280.00
	10	Liwale	Turuki	989.00
Likombora			227.00	
Dodoma	11	Mpwapwa	Chiseyu	1,620.43

MKOA	Na.	WILAYA	VIJILI	MAENEO (Ha)	
	12.00	Bahi	Ikuyu	1,929.29	
			Asanje	6.73	
			Mkondai	214.14	
			Babayu	475.96	
			Kongogo	421.67	
			Makanda	1,687.68	
			Ibugule	1,859.86	
	13	Chamwino	Chanene	4.36	
			Humekwa	2.36	
			Solowu	15.53	
			Nayu	0.81	
	14	Chemba	goima	49.00	
			Hamai	211.00	
			Mapango	298.00	
			Jenjeluse	0.00	
			Babayu	53.66	
			Nkulari	223.00	
	15	Kondoa	Chubi	1,103.22	
			Itaswi	618.90	
			Haire	455.10	
			Mauno	1,112.87	
			Kisaki	349.00	
			Kwadelo	1,654.49	
			Boma ya Ng'ombe	1,212.52	
			Kilele cha Ng'ombe	621.45	
			Mafai	1.38	
	Arusha	16.00	Karatu	Qangdend grazing	5,446.66
				Mbuganyekundu Hadza	69.80
Mbuga nyekundu -grazing				2,472.56	
Lobaj grazing				2,108.20	

MKOA	Na.	WILAYA	VIJJI	MAENEO (Ha)
			Endamaghan forest	200.20
			Endesh	12,754.00
			Eshkesh	13,516.04
			Endamaghan Hadza	202.72
			Endamaghan grazing	3,566.55
			mikocheni Investiment	202.72
			Mikocheni Hadza	302.01
			mikocheni grazing	3,053.00
			mongo wa mono hadza	9,445.96
			mongo wa mono grazing	11,131.00
			domanga hadzabe	9,445.96
			yaeda chini grazing	4,788.00
			yaeda chini grazing +Forest	13,990.00
			domanga grazing	4,788.00
			Qangdend Hadza	2,085.19
			Huduma	80.09
			Kitete	143.20
			Mahhahha	371.76
			Kambi ya Simba	228.62
			Massabeda	189.67
			Ayalaliyo	512.00
			Upper Kitete	57.61
			Qang'ded	5,657.00
			Jobaj	2,100.00
			Mbuga Nyekundu	2,494.00
	17	Meru	Uwiro	2,177.90
	18	Ngorongoro	Loondowo	11,804.04
Matale A			22,112.22	
Gelai-Lumbwa			16,568.76	
Mairowa			6,896.00	

MKOA	Na.	WILAYA	VIJILI	MAENEO (Ha)
	19	longido	Engaresero	59,123.42
			Orkejuloongishu	12,316.01
			Irnjangit sapukin	25,743.00
			Karao	3,974.00
			Eworendeke	16,179.39
			Armanie	14,983.32
			Gehanduu	108.00
			Mureru	2,130.00
			Mingenyi	741.00
			Dirma	1,675.00
			20	Monduli
	Mswakini Juu	1,447.53		
	Losirwa	8,396.28		
	selela	24,604.00		
	Naitolia	1,364.00		
	mswakini chini	242.00		
	baraka	3,367.00		
	Engaruka juu	4,031.00		
	Engaruka chini	8,631.00		
	oldonyo lengai	17,445.00		
	Irerendeni	9,532.75		
	Mbaashi	6,347.00		
	Mungere	1,774.00		
	Naalarami	2,494.00		
	Lengoolwa	965.26		
	Lemooti	6,886.08		
	oldonyo	919.02		
	losimingori	4,601.00		
	Lepurko	2,735.00		
makuyuni	2,933.00			

MKOA	Na.	WILAYA	VIJILI	MAENEO (Ha)
			oltukai	2,045.00
			Esilalei	5,297.90
			Lemoot	4,026.00
			Mswakini	442.81
			Oltukai	1,989.23
Iringa	21	Mufindi	Lugodalutali	190.16
			Utosi	409.94
			Makunguli	330.00
			Makungu	561.60
			Ugesa	1,135.80
			Kibada	426.17
			Mapogoro	623.43
			Uhambila	402.95
			Igombavanu	352.54
	22	Iringa	UDUMKA	187.00
			MFUKULEMBE	86.70
			WERU	729.55
			MANUKA	2,738.97
			IGANGIDUNGU	201.95
			NGANO	116.37
			KITISI	629.22
			KITAPILIMWA	124.03
			KIWERE	580.20
			IKUVILO	89.42
			LUPEMBELWASENGA	344.04
			MALAGOSI	193.15
			MLANDA	115.81
LWATO	116.37			
ISELE	3,339.80			
KISANGA	2,025.90			

MKOA	Na.	WILAYA	VIJIJI	MAENEO (Ha)
			ILANDUTWA	1,288.00
			KISING'A	592.43
			CHAMNDINDI	2,019.68
			NYAMIHUU	2,254.23
			MWAMBAO	698.26
			USENGELINDETE	1,416.61
			IHOMASA	401.60
Manyara	23	Mbulu	Qateshi	19.05
	24	kiteto	Ndorokoni	4,280.00
			Mwitikira	1,612.99
			Kimana Akie	1,174.00
			Ngapapa akie	300.00
			lesoit	5,688.30
			Lembapuli	10,219.18
			orkitikit	17,126.38
			Engang'uengare	10,303.54
			lerug	3,792.90
			partimbo	5,777.25
			Namelock	7,948.06
			laarala	2,408.07
			Irela	9,735.38
			mbigiri	240.61
			olpopong'	12,010.13
			Kimana	14,407.60
	Ndaleta	1,648.03		
	Amei	51,711.53		
	Loolera	27,881.04		
	25	Simanjiro	Emboreet	68,994.00
			Loibosoit A	42,406.89
			Namalulu	85,681.00

MKOA	Na.	WILAYA	VIJJI	MAENEO (Ha)
			Kitwai A malisho	55,475.58
			kitwai A akie	3,428.16
			Kitwai B malisho	79,661.49
			Terrat	14,773.80
			Loibori-siret	29,058.30
			Lorben	23,426.00
			Losokonoi	27,022.00
			Ruvu-remit	81,274.00
			Lerumo	27,725.00
			Kitwai B Akie	6,036.47
			Nadonjkin	19,898.00
			Sukuro	22,484.00
			Kitiangare	16,191.00
			26	Babati
Ngolley	2,334.72			
Sarame	2,749.2			
Sangaiwe	355.23			
Olasiti	850.84			
Hallu	314.40			
Mwikantsi	1,098.80			
Endadosh	1,248.19			
Orng'adida	537.50			
Morogoro	27	Ulanga	Mwaya	160.10
			Mbuga	3,854.09
			Luhombero	8.00
			Ketaketa	2,512.02
			Chikuti	2,491.49
			Lupiro	255.26
			Igota	347.58
28	Malinyi	Biro	2,898.00	

MKOA	Na.	WILAYA	VIJJI	MAENEO (Ha)
			Kilosa Mpepo	3,035.00
			Kiswago	338.00
			Sofi Mission	2,206.00
			Tanga	1,228.00
			Usangule A	402.00
			Usangule B	2,236.00
			Ngoheranga	1,588.00
			Mbalinyi	1,811.00
			Ihowanja	2,172.00
			Kalengakelo	499.00
			Munga	1,173.00
			Kipenyo	1,351.00
			Sofi Majiji	1,769.00
			Mabanda	3,012.00
			Lupunga	3,835.00
			Misegese	4,581.00
			Malinyi	350.00
			Lugala	489.00
			29	Kilombero
	Ipugasa	281.62		
	Miembeni	795.95		
	Ngwasi	85.63		
	Makutano	59.64		
	Namwawala	938.30		
	Kalenga	51.79		
	30	Morogoro Dc	Gwataujembe	3,114.21
			Maseyu	6,066.61
			Ng'ong'olo	215.22
	Mtwara	31	Nanyumbu	Nakopi
Chilunda				309.00

MKOA	Na.	WILAYA	VIJJI	MAENEO (Ha)
	32	Masasi	Mchoti	148.00
Mbeya	33	Kyela	Kasumulu	184.76
			Lugombo	14.25
	34	Mbeya	Mkuyuni	17.08
	35	Mbarali	Kongolo Mswisi	41.02
			Kongolo Mkola	125.00
			Ilaji	24.00
			Ilongo	159.20
	36	Chunya	Nsonyanga	732.21
			Shoga	15,356.20
			Mapogoro	34,214.00
			Matundas	15,549.30
			Mkola	26,923.00
			Mwiji	90,145.24
			Lualaje	580.00
			Mamba	24,680.30
			Upendo	10,535.47
			Mafyeko	21,852.50
			Bitimanyanga	90,145.25
Kambikatoto			128,826.00	
Mazimbo			29,517.21	
Sangambi			12,521.50	
Mara	37	Bunda	Hunyari	688.50
			Kihumbu	598.00
			Mariwanda	377.00
			Sarakwa	1,846.15
			Mugeta	630.00
			Kyandege	853.00
			Tingirima	129.10
Mwanza	38	Magu	Lumeji	80.86

MKOA	Na.	WILAYA	VIJILI	MAENEO (Ha)
Njombe	39	Ludewa	Ntumbati	1,072.80
			Kipangala	390.77
			Mkongobaki	866.31
	40	Makete	Utengule	284.42
			Kisasatu	619.95
			Ugabwa	345.39
Tabora	41	Nzega	Iboja	105.74
			Lyamalagwa	81.08
		Igunga	Igogo	247.02
			Mwabaratulru	2,381.14
Kagera	42	Bukoba Dc	Kobunshwi	156.70
			Kyamulaile	1,328.00
			Kyaitoke	296.25
			Mugajwale	266.55
			Izimbya	339.16
			Rugaze	125.28
			Kamuli	10.70
			Nshenshe	150.24
	43	Biharamulo	Nyantakara	4.17
			Mgera	86.96
	44	Muleba	Kishuro	3,292.94
			Ngenge	223.04
			Kiguzi	423.30
			Kiteme	4,098.71
			Milanda	59.41
			Rukindo	1,610.82
	45	Misenyi	Byamutemba	585.47
			Igayaza	278.26
			Kilimilile	982.64
Mabuye			75.03	

MKOA	Na.	WILAYA	VIJJI	MAENEO (Ha)
			Nyabihanga	1,968.42
			Mutukula	62.98
Kigoma	46	Uvinza	Mlela	60.97
			Nyanganga	51.00
			Kalenge	76.66
	47	Kasulu Dc	Mvugwe	3.85
			Kumkambati	26.91
			Kumtundu	114.00
			Zeze	3,54.19
Geita	48	Chato	Mkungo	116.63
			Makurugusi	374.25
	49	Bukombe	Kagwe	142.10
Shinyanga	50	Shinyanga	Welezo	348.83
			Nsalala	509.26
Simyu	51	Bariadi	Nyamikoma	156.48
			Senta	550.63
			Igabhilo	187.18
			Mwantimba	329.18
			Matongo	560.78
			Salalia	274.94
			Mwauchumu	822.95
			Gibeshi	159.87
			Halawa	106.56
			Damidami	58.50
			Chungu	52.06
			Ihusi	272.54
			Mwasinasi	591.51
			Mwasilimbi	50.82
			Chungu cha Bawawa	94.70
Mwaumatondo	15.02			

MKOA	Na.	WILAYA	VIJJI	MAENEO (Ha)
			Mwamalula	231.72
			Mwashagata	502.83
Singida	52	Iramba	Tyeme	300.70
			Simbalungwala	5.00
			Makunda	23.27
			Kinkungu	17.84
			Nkyala	21.00
			Mkiko	382.00
	53	Mkalama	Nyaha	1,044.00
			Mpambala	586.00
Munguli			2,037.00	
Pwani	54	Bagamoyo	Kibindu	248.31
			Kwamduma	518.30
	55	Chalinze	Kwamsanja	153.48
			Kwang'andu	6,348.56
			Kwaruhombo	2,984.00
			Changaliwa	22,314.00
	56	Rufiji	Mloka	1,001.15
	57	Bagamoyo	Mpaji	54.80
Katavi	58	Tanganyika	Lwega	31,000.00
			Rugonesi	8,299.00
			Mwese	817.72
			Igalula	2,967.00
			Vikonge	10,154.00
	59	Mpanda	Lwega	30,532.10
			Mwese	817.70
			Isengule	4,021.58
			Lugonesi	41,333.60
			Kafisha	3,760.00
		Mpembe	17,666.50	

MKOA	Na.	WILAYA	VIJJI	MAENEO (Ha)
			Majalila	2,095.00
			Igalula	2,967.90
			Kasangatongwe	6,942.60
			Vikonge	10,154.50
			Katuma	6,525.20
	60	Nsimbo	Katambike	6,460.00
			Kasisi	7,134.00
			Katusunga	520.00
			Kapanda	78.80
			Ibindi kusini	660.00
			Mnyamasi	2,522.00
			Sitalike	471.00
			Matandalani	242.00
			Itenka A	3,030.00
			Itenka B	1,658.00
			Mtapenda	100.00
			Isanjandugu	389.80
			Mwenge	924.00
			Kanoge	696.80
			61	Mlele
	Utende	2,566.50		
	Ilela	3,525.20		
	Kamsisi	2,138.70		
	Ilunde	2,803.00		
	62	Mpimbwe	Kibaoni, Mirumba, Ilalangulu	7,310.43
			Usevya, Nyambwe	401.96
			Ikuba na Kashishi	96.00
			Mwamapuli	404.00
			Ukwingamizi	1,002.00
			Lunguya	199.60

MKOA	Na.	WILAYA	VIJJI	MAENEO (Ha)
			Mamba A, Mamba B, Kanindi na Kilida	294.00
Kilimanjaro	63	Mwanga	Kiryia	9,242.00
			Lwami	2,671.71
Lindi	64	Ruangwa	Mmawa	24.00
			Chingumbwa	103.52
			Machang'anja	280.00
	65	Liwale	Turuki	989.00
			Ikombora	227.00
	66	Kilwa	Pungutini	283.00
			Mchakama	473.00
Ngea			1,610.00	
Rukwa	1	Nkasi	3	2,368.86
	2	Kalamo	5	26,144.05
	3	Sumbawanga (v)	1	42.80
RUVUMA	4	Tunduru	14	5,459.81
	5	Madaba	5	22,578.72
Pwani	6	Kisarawe	24	64,706.43
	7	Mafia	8	1,759.46
	8	Mkuranga	8	3,176.26
	9	Kibaha	5	7,451.63
Njombe	10	Njombe	4	4,405.26
Mtwara	11	Mtwara (v)	12	1,508.44
	12	Tandahimba	3	1,022.22
	13	Newala	5	490.07
Morogoro	14	Kilosa	15	28,550.78
	15	Mvomero	24	16,151.80
Mbeya	16	Ileje	2	135.08
	17	Mbeya (v)	5	6,563.19
	18	Chunya	6	22,167.05
	19	Rungwe	4	257.00

MKOA	Na.	WILAYA	VIJILI	MAENEO (Ha)
Mara	20	Musoma (v)	2	663.06
	21	Serengeti	5	10,387.88
	22	Tarime	3	402.26
Manyara	23	Mbulu	4	37,703.25
	24	Kiteto	4	46,045.01
	25	Hanang	7	79,008.34
Singida	26	Mkalama	5	19,780.02
	27	Manyoni	10	27,316.00
Tanga	28	Mkinga	15	39,702.73
	29	Pangani	0	2,941.54
	30	Sikonge	17	11,828.14
	31	Kaliua	6	18,356.05
Tabora	32	Urambo	23	35,008.57
	33	Uyui	10	22,258.62
Simiyu	34	Meatu	11	60,994.50
Arusha	35	Arumeru	10	4,294.70
Iringa	36	Kilolo	3	1,162.51
Kagera	37	Bihalamulo	2	5,714.40
	38	Ngara	4	2,695.27
Katavi	39	Mpanda	18	31,445.58
Kigoma	40	Kigoma (v)	27	20,014.86
Lindi	41	Kilwa	27	55,809.41
	42	Lindi (v)	16	5,249.30
	43	Nachingwea	14	34,833.17
Njombe	44	Njombe	4	4,405.26
Songwe	45	Ileje	5	12,167.04
	46	Songwe	7	19,432.01
TANGA	1	Kilindi	Kimamba	182.60
	2	Handeni	Ghole	317.87
KIGOMA	3	Kasulu	Rungwe Mpya	399.31

MKOA	Na.	WILAYA	VIJJI	MAENEO (Ha)
	4	Kigoma	Kaguruka	976.20
			Ngage	258.40
			Chankele	123.20
			Bubango	21.80
			Kagongo	23.40
			Kigalye	17.00
			Mtanga	47.60
	5	Uvinza	Kahwibili	1,112.00
			Kabeba	312.40
			Katete	124.60
			Kyabusende	64.80
			Mwakizega	217.40
			Kandaga	129.00
IRINGA	6	Mafinga	Ihanu	47.60
			Kilosa	40.30
			Kipanga	13.40
			Ilogombe	130.00
LINDI	7	Mtama	Ntene	203.51
PWANI	8	Rufiji	Nyamwage	3,250.07
DODOMA	9	Mpwapwa	Kiegea	47.69
			Kazania	20.76
			Mbugani	14.31
			Ng'hambi	24.64
SHINYANGA	10	Kishapu	Muguda	78.00
			Kiloleli	3.30
			Beledi	20.30
			Mihama	13.70
MOROGORO	11	Mvomero	Lubungo 'B'	483.19
			Mingo	302.79
MANYARA	12	Simanjiro	Narosoito	7,365.27

MKOA	Na.	WILAYA	VIJJI	MAENEO (Ha)
			Irkujit	18,887.39
			Endonyongijape	9,616.40
KATAVI	13	Nshimbo	Kasisi	376.10
	14	Tanganyika	Bugwe	3,869.00
JUMLA KUU				3,060,562.22

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 9: Orodha ya Viwanda vya Kuzalishia Vyakula vya Mifugo

Na.	Jina na Anuani	Ukubwa wa Eneo	Mahali Lilipo	Mwaka wa Kusajiliwa
1	International Tanfeeds Ltd,P.O.Box 1752 Morogoro	Kubwa	Morogoro	1/1/2016
2	Vet Feeds Company,P.O.Box Dar Es Salaam	Kubwa	Dar Es Salaam	1/1/2016
3	Nanyuki Animal Feeds, P.O.Box 7032,Dar Es Salaam	Kati	Dar Es Salaam	1/1/2016
4	Cpf Tanzania Ltd P.O. Box 32534 Dar Es Salaam	Kubwa	Dar Es Salaam	1/1/2016
5	Silverlands Tanzania Ltd,P.O.Box 908 Iringa	Kubwa	Iringa	1/1/2016
6	Organia Co Ltd	Kubwa	Pwani	1/2/2016
7	Falcon Animal Feeds Ltd, P.O.Box 106227 Dar Es Salaam	Kubwa	Dar Es Salaam	1/6/2016
8	Ben Feeds Company,P.O.Box 42959 Dar Es Salaam	Kati	Dar Es Salaam	11/4/2016
9	Shaloom Animal Feeds,P.O.Box Kwembe ,Kinondoni Dar Es Salaam	Kati	Dar Es Salaam	1/7/2016
10	Tanbreed Poultry Ltd (Interchick),P.O.Box 5774 Dar Es Salaam	Kubwa	Dar Es Salaam	15/6/2016
11	Mkiu Poultry Farm Ltd,P.O.Box 21553 Pwani	Kubwa	Pwani	1/7/2016
12	Brand Poultry Feed, P.O.Box 45604 Dar Es Salaam	Kubwa	Pwani	24/5/2016
13	Farm Access Company Ltd,P.O.Box 15780 Arusha	Kubwa	Arusha	27/8/2016
14	Energy Link Company Ltd,P.O.Box 106254 Dar Es Salaam	Kubwa	Pwani/Coast	1/7/2017
15	Pil Animal Feed ,P.O.Box 24420 Dar Es Salaam	Kubwa	Dar Es Salaam	1/7/2016
16	Kigoma Posho Supplier Co Ltd,P.O.Box 45304 Dar Es Salaam	Kati	Dar Es Salaam	13/2/2017

Na.	Jina na Anuani	Ukubwa wa Eneo	Mahali Lilipo	Mwaka wa Kusajiliwa
17	Salibaba Pellet Co. Ltd, P.O.Box 253 Bagamoyo	Kubwa	Pwani	18/5/2016
18	Nine Hills Tanzania Limited,P.O.Box 21634 Dar Es Salaam	Kubwa	Dar Es Salaam	17/11/2016
19	Akm Glitters Company Ltd,P.O.Box 35404 Dar Es Salaam	Kubwa	Dar Es Salaam	30/3/2017
20	Real World Limited,P.O.Box 71482, Dar Es Salaam And P.O.Box 617 Songea	Kubwa	Ruvuma	12/4/2017
21	Mkojera Animal Feeds,P.O.Box 4189,Dar Es Salaam	Kati	Dar Es Salaam	22/5/2017
22	Kanan Animal Feeds,P.O.Box 36042 Kigambon	Kati	Dar Es Salaam	1/7/2017
23	Sea Salt Ltd,P.O.Box 9474,Dar Es Salaam	Kati	Pwani	6/7/2017
24	Harsho Milling Co Ltd,P.O.Box 810 Moshi Kilimanjaro	Kubwa	Kilimanjaro	30/6/2017
25	Magito Animal Feeds, P.O Box 66589 Dar Es Salaam	Kubwa	Dar Es Salaam	28/12/2017
26	Backbone Tanzania,P.O.Box 38675pwani	Kubwa	Pwani	3/4/2018
27	Joshi Feed Meal Ltd, P. O. Box 3060 Kilimanjaro	Kubwa	Kilianjaro	1/7/2018
28	Kimvuli Animal Feeds,P.O.Box 6563 Dar Es Salaam	Kubwa	Pwani	1/7/2018
29	Marenga Millers's,P.O.Box 1184 Moshi,Kilimanjaro	Kubwa	Kilianjaro	1/7/2018
30	Morning Fresh Farm Ltd,P.O.Box 20819 Dar Es Salaam	Kubwa	Dar Es Salaam	1/7/2018
31	Farm Access Company Ltd,P.O.Box 15780 Arusha	Kubwa	Arusha	1/7/2018
32	Xi WANG GROUP CO LTD,P.O.BOX 42450 PWANI	KUBWA	PWANI	1/7/2018
33	Twaha Sadik T/A Kluvia Millers ,P.O.Box 30115 ,Pwani	Kubwa	Pwani	1/7/2018
34	Bio Agro Trading Ltd,P.O.Box 15002 Arusha	Kati	Arusha	1/7/2018
35	Jm Animal Feeds,P.O.Box 24143 Dar Es Salaam	Kati	Dar Es Salaam	3/4/2018
36	Abcon Chemical Area,P.O.Box 60098, Dar Es Salaam	Kati	Dar Es Salaam	1/7/2018
37	Kerege General Trading Co.Ltd,P.O.Box 70036 Dar Es Salaam	Kati	Dar Es Salaam	1/7/2018
38	Animal Care Company Ltd,P.O.Box 55010 Dar Es Salaam	Kubwa	Dar Es Salaam	1/7/2018
39	Animal Care Company Ltd,P.O.Box 55010 Dar Es Salaam	Kubwa	Pwani	1/7/2018
40	Animal Care Company Ltd,P.O.Box 55010 Dar Es Salaam	Kubwa	Pwani	1/7/2018
41	Legng'esia Animal Feeds,P.O.Box 67400 Dar Es Salaam	Kati	Pwani	1/7/2018

Na.	Jina na Anuani	Ukubwa wa Eneo	Mahali Lilipo	Mwaka wa Kusajiliwa
42	Best Chicken Feeds,P.O.Box 42770 Dar Es Salaam	Kati	Dar Es Salaam	1/7/2018
43	Nine Hills Tanzania Limited,P.O.Box 21634 Dar Es Salaam	Kubwa	Pwani	1/7/2018
44	Biotech Laboratories, P.O.Box 2505 Dar Es Salaam	Kubwa	Dar Es Salaam	1/7/2018
45	Mkiu Poultry Farm Ltd,P.O.Box 21553 Pwani	Kubwa		1/7/2018
46	Jenga Quality Animal Feeds,P.O.Box 76673 Dar Es Salaam	Kubwa	Dar Es Salaam	1/7/2018
47	Nine Hills Tanzania Limited,P.O.Box 21634 Dar Es Salaam	Kubwa	Dar Es Salaam	1/7/2018
48	E & E Agrovvet Co.Ltd,P.O.Box ...Arusha	Kubwa	Arusha	1/2/2019
49	Cosia Animal Feeds,P.O.Box.....Arusha		Arusha	1/2/2019
50	Shamba Kilimo Agrovvet,P.O.Box 208,Arusha	Kati	Arusha	1/2/2019
51	Neema Animal Feeds,P.O.Box .....Arusha	Kati	Arusha	1/2/2019
52	Meak Farm Co.Ltd,P.O.Box.....Arusha	Kati	Arusha	1/2/2019
53	Mateves Animal Feeds,P.O.Box.....Arusha	Kubwa	Arusha	1/2/2019
54	Best Animal Feeds,P.O.Box.....Arusha	Kati	Arusha	1/2/2019
55	Samali Feeds,P.O.Box 15267 Arusha	Kati	Arusha	1/2/2019
56	Revi Animal Feeds,P.O.Box 13602arusha	Kati	Arusha	1/2/2019
57	Pokea Investment Ltd,P.O.Box 11525 Arusha.	Kubwa	Arusha	1/2/2019
58	Tengeru Feeders,P.O. Box 15094 Arusha	Kati	Arusha	1/2/2019
59	Zion Vet Care Animal Feeds,P.O.Box 7482 Arusha	Kubwa	Arusha	1/2/2019
60	Dhariwal Trading Co,P.Box 7285 Arusha	Kubwa	Arusha	1/2/2019
61	Moshono Mill & Animal Feeds,P.O.Box 1962 Arusha	Kati	Arusha	1/2/2019
62	Jora Animal Feeds,P.O.Box 14738 Arusha	Kati	Arusha	1/2/2019
63	Chicken And Chicks Usa River,P.O.Box.....Arusha	Kubwa	Arusha	1/2/2019
64	Kaneta Transport Co.Ltd, P.O.Box 1833 Arusha	Kati	Arusha	1/2/2019
65	Dk Danicrop Care,P.O.Box....Arusha	Kubwa	Arusha	1/2/2019
66	Moshi Animal Feeds,P.O.Box.....Kilimanjaro	Kubwa	Kilimanjaro	1/2/2019
67	Biotech Laboratories,P.O.Box2505 Dar Es Salaam	Kubwa	Pwani	1/2/2019
68	Isacha Feeders Intertrade Co.Ltd,P.O.Box 54kilimanjaro	Kubwa	Kilimanjaro	1/2/2019

Na.	Jina na Anuani	Ukubwa wa Eneo	Mahali Lilipo	Mwaka wa Kusajiliwa
69	Jenga Quality Animal Feeds,P.O.Box 76673 Dar Es Salaam	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
70	Misenani Agri Services,P.O.Box 10951,Mwanza	Kati	Mwanza	1/2/2019
71	Mpete Agrovet Centre,P.O.Box .....Njombe	Kubwa	Njombe	1/2/2019
72	Nzua Enterprises,P.Obox.....Dar Es Salaam	Kati	Pwai	1/2/2019
73	Shosma Animal Feeds,P.Obox 12745 Dar Es Salaam	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
74	Magelan Sakinoi,P.O.Box.....Dar Es Salaam	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
75	Rich Super Feeds & Agrovet Tanzania Ltd,P.O.Box 20651dar Es Salaam	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
76	Mkuza Chicks Ltd,P.O.Box...Iringa	Kubwa	Iringa	1/2/2019
77	Makilo Mills,P.O.Box.....Dar Es Salaam	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
78	Ground Level Investment Group Co.Ltd,P.O.Box63011 Dar Es Salaam	Kubwa	Dar Es Salaam	1/2/2019
79	Hutan Investment Group Co.Ltd,P.O Box 20651 Dar Es Salaam	Kubwa	Dar Es Salaam	1/2/2019
80	Themis Agrivet And General Supply,P.O.Box.....Dar Es Salaam	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
81	Mkuza Chicks Ltd,P.O.Box...Pwani	Kubwa	Pwani	6/6/2019
82	Hamza Animal Feeds, P.O.Box... Kibaha Pwani	Kubwa	Pwani	6/5/2019
83	Mitoboboto Farming Company,P.O.Box 20252 Dar Es Salaam	Kati	Pwani	6/5/2019
84	Rowisa Animal Feeds,P.O.Box.....Dar Es Salaam	Kati	Dar Es Salaam	9/5/2019
85	Baraka Agri.Business Dev Services, P.O.Box Dar Es Salaam	Kubwa	Dar Es Salaam	9/5/2019
86	Ifura Godfrey Ukio,P.O.Box.....Arusha	Kubwa	Arusha	9/6/2019
87	Multivet Farm Ltd,P.O.Box.....Pwani	Kubwa	Pwani	23/10/2019
88	Mkuza Chicks Company,P.O.Box...Pwani		Pwani	23/10/2019
89	New Jitihada Agrovet Enterprises,P.O.Box.....Pwani	Kubwa	Pwani	23/10/2019
90	Asili Animal Feeds, P.O.Box ...Dar Es Salaam	Kati	Dar Es Salaam	23/10/2019
91	Tanbreed Poultry Ltd (Interchick), P.O.Box 5774 Dar Es	Kubwa	Dar Es Salaam	23/10/2019

Na.	Jina na Anuani	Ukubwa wa Eneo	Mahali Lilipo	Mwaka wa Kusajiliwa
	Salaam			
92	Star Animal Feed Company,P.O.Box....Arusha	Kati	Arusha	23/10/2019
93	Keen Feeders Ltd	Kati	Arusha	23/10/2019
94	Delish Foods Ltd,P.O.Box ....Mwanza	Kubwa	Mwanza	23/10/2019
95	Smj Poultry Farm,P.O.Box...Mwanza	Kubwa	Mwanza	23/10/2019
96	Prime Farm,P.O.Box..Mwanza	Kubwa	Mwanza	23/10/2019
97	Vera Animal Feeds/Jaymo Feeds,P.O.Box...Mwanza	Kati	Mwanza	23/10/2019
98	Uled Ally Kimbavala,P.O.Box.....Pwani	Kubwa	Pwani	23/10/2019
99	Hamza Animal Feeds, P.O.Box... Kibaha Pwani	Kati	Pwani	23/10/2019
100	Baraka Agri.Business Dev Services, P.O.Box Dar Es Salaam	Kubwa	Dar Es Salaam	23/10/2019
101	Total Afrika Investment Group P.O.Box Dar Es Salaam	Kubwa	Dar Es Salaam	23/10/2019
102	Vonkavy Agro Co Ltd..P.O. Box 831.. Morogoro	Kati	Morogoro	23/10/2019
103	Kuku Poa Ltd,P.O.Box ..Mwanza	Kubwa	Mwanza	23/10/2019
104	Mafanikio Livestock Company, P.O.Box .....Kilimanjaro	Kati	Kilimanjaro	23/10/2019
105	Sai Energy And Logistic Service Limited ,P.O.Box ..... Iringa	Kati	Iringa	23/10/2019
106	Zai Veterinary Centre,P.O.Box.....Mbeya	Kati	Mbeya	23/10/2019
107	Kasemm Investment Company Limited, Po.Box ....Iringa	Kati	Iringa	23/10/2019
108	Mgina Animal Feeds Industry, P.O.Box ....Iringa	Kati	Iringa	23/10/2019
109	Sianga Intertrade Co.Ltd,P.O.Box.....Arusha	Kati	Arusha	23/10/2019
110	Nina Poultry Solutions		Arusha	23/10/2019
111	Kisongo Animal Feed Limited	Kubwa	Arusha	23/10/2019
112	Makia Animal Feeds, P.O.Box.....Arusha	Kubwa	Arusha	4/2/2020
113	Makimina Agricultural Products And General Mechandise, P.O Box...Dar Es Salaam	Kubwa	Dar Es Salaam	4/2/2020
114	Energy Animal Feeds' P.O.Box 106254 Dar Es Salaam	Kubwa	Pwani	20/05/2020
115	Tru Image Undertaking Investment Ltd	Kubwa	Dar Es Salaam	28/05/2020
116	Akm Glitters Company Ltd	Kubwa	Dar Es Salaam	28/05/2020

Na.	Jina na Anuani	Ukubwa wa Eneo	Mahali Lilipo	Mwaka wa Kusajiliwa
117	Saiteru Suppliers	Kati	Arusha	28/05/2020
118	Pokea Investment Ltd	Kati	Arusha	28/05/2020
119	Ren Ze Ivestment Company Ltd	Kati	Shinyanga	6/7/2020
120	Kluvial Millers Company Ltd	Kati	Pwani	8/7/2020
121	Elizabeth Matee	Kati	Kilimanjaro	8/7/2020
122	Gilitu Enterprises Limited	Kati	Shinyanga	18/8/20
123	Boimanda Feeds	Kati	Iringa	27/8/2020
124	Kilimanjaro Feed Meal	Kati	Kilimanjaro	27/8/2020
125	Kuku Project (T) Limited		Pwani	9/9/2020
126	Musoma Food Company	Kati	Mwanza	9/9/2020
127	Amani Joseph Kwela	Kati	Mwanza	9/9/2020
128	Zacharia John Massawe	Kati	Kilimanjaro	24/09/2020
129	Emmanuel Fredrick Minja	Kati	Tanga	24/09/2020
130	Kichangani Vet Centre	Kati	Morogoro	4/11/2020
131	Koudijs Animal Nutrition Tanzania Ltd	Kubwa	Dar Es Salaam	4/11/2020
132	Krosa Feed Investment		Pwani	4/11/2020
133	Adela Ephraim Mtifu	Kati	Mbeya	8/1/2021
134	Mafole Alfred Tesha	Kati	Mbeya	8/1/2021
135	Silverlands Tanzania Ltd,P.O.Box 908 Iringa	Kati	Mbeya	8/1/2021
136	Emmanuel Francis Fulika	Kati	Mbeya	8/1/2021
137	James Joseph Mwakalinga	Kati	Mbeya	8/1/2021
138	Titus Mwalama	Kati	Mbeya	8/1/2021
139	Trade Pecker Ltd	Kati	Mbeya	8/1/2021
140	Mary Juma Mahumbi	Kati	Mbeya	8/1/2021
141	James Faustine Tesha	Kati	Mbeya	8/1/2021
142	Isaya Nelson Lusao	Kati	Mbeya	8/1/2021
143	Dayana George Moshi	Kati	Mbeya	8/1/2021

Na.	Jina na Anuani	Ukubwa wa Eneo	Mahali Lilipo	Mwaka wa Kusajiliwa
144	A To Z UNIVERSAL CO.LTD	KUBWA	IRINGA	8/1/2021
145	Phoenix Farms	Kubwa	Pwani	8/1/2021
146	Edmund Mhalila	Kati	Mbeya	8/2/2021
147	Mawenzi Animal Feed	Man	Kilimanjaro	8/2/2021
148	Meru Feeders	Kati	Arusha	8/2/2021
149	Kulwa Philipo Koyage	Man	Dar Es Salaam	8/2/2021
150	Emmanuel Ngámwa Kungu	Kati	Manyara	8/2/2021
151	Mwanaid C.Moshi	Kati	Dodoma	8/2/2021
152	Mr.Sultan Seleman Mohamed	Kati	Singida	8/2/2021
153	Feed Pro Emaxited	Kati	Arusha	8/2/2021
154	Idd Naibu Abed	Kati	Kilimanjaro	8/2/2021

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 10: Orodha ya Maeneo (Maduka) ya Kuuzia Vyakula vya Mifugo na Rasilimali za Vyakula Vya Mifugo yaliyopo mwaka 2020/2021

Na.	Jina Na Anuani	Uwezo wa Uzalishaji kwa Mwaka (Tani)	Mahali Lilipo	Trehe ya Kusajiliwa
1	Jie Long Holdings (T) Ltd, P.O.Box 210 Shinyanga	Kubwa	Shinyanga	13/11/2017
2	Joshi Feed Mealltd	Kubwa	Kilimanjaro	1/7/2018
3	Rafael Daud Mzeru	Kati	Dar Es Salaam	1/7/2018
4	Kluvia Millers ,P.O.Box 30115 ,Pwani	Kubwa	Pwani	1/7/2018
5	Organia Company Ltd,P.O.Box 11455 Dar Es Salaam	Kubwa	Pwani	29/3/2016
6	Simama Tz Co Ltd,P.O.Box 71492 Dar Es Salaam	Kati	Dar Es Salaam	25/01/2016
7	Moring Fresh Farm Ltd	Kubwa	Pwani	1/7/2018
8	Dina Veterinary Centre	Kati	Pwani	1/7/2018
9	Lengaésia Animal Feeds	Kubwa	Pwani	1/7/2018
10	Bakari Othuman Rashid	Kati	Dar Es Salaam	1/7/2018
11	Bio Agro Trading Ltd	Kubwa	Arusha	1/7/2018
12	Farm Access Ltd	Kubwa	Arusha	1/7/2018
13	Xi Wang Group Company Ltd	Kubwa	Pwani	1/7/2018
14	Animal Care Company Ltd	Kubwa	Dar Es Salaam	1/7/2018
15	Marenga Millerso Ltd	Kubwa	Kilimanjaro	1/2/2019
16	Marenga Millerso Ltd	Kubwa	Kilimanjaro	1/2/2019
17	Marenga Millerso Ltd	Kubwa	Dar Es Salaam	1/2/2019
18	Marenga Millerso Ltd	Kubwa	Kilimanjaro	1/2/2019
19	International Tanfeeds Limited	Kubwa	Dar Es Salaam	1/2/2019
20	Thrischool Exim Limited	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
21	Falcon Animal Feeds Ltd	Kubwa	Dar Es Salaam	1/2/2019
22	Kluvia Millers ,P.O.Box 30115, Pwani	Kubwa	Dar Es Salaam	1/2/2019
23	Suzy Elimringi Matechi	Kubwa	Dar Es Salaam	1/2/2019

Na.	Jina Na Anuani	Uwezo wa Uzalishaji kwa Mwaka (Tani)	Mahali Lilipo	Trehe ya Kusajiliwa
24	Suzy Elimringi Matechi	Kubwa	Dar Es Salaam	1/2/2019
25	Suzy Elimringi Matechi	Kubwa	Dar Es Salaam	1/2/2019
26	Suzy Elimringi Matechi	Kubwa	Dar Es Salaam	1/2/2019
27	Alex Alex Kaaya	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
28	Jane Andrew Ngaya	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
29	Omar Farouk	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
30	Anthon Joseph	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
31	Mexna Tanda Bihanazo	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
32	Kigoma Posho Suppliy	Kubwa	Dar Es Salaam	1/2/2019
33	Magito Store	Kubwa	Dar Es Salaam	1/2/2019
34	Boaz Magito Ndamo	Kubwa	Dar Es Salaam	1/2/2019
35	Kalisyana Vet Centre	Kubwa	Dar Es Salaam	1/2/2019
36	Falcon Animal Feeds Ltd	Kubwa	Dar Es Salaam	1/2/2019
37	Falcon Animal Feeds Ltd	Kubwa	Dar Es Salaam	1/2/2019
38	Fadhila Farms Centre	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
39	Ester R.Shemweta	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
40	Tarek Farhat	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
41	Prosper Elimringi Mshanga	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
42	Getroot Asheri Nkin'gwa	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
43	Patison Taim Sanga	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
44	Efatha N.Ngomuo	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
45	Neema H.Tarimo	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
46	Roselyine P. Rutaganywa	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
47	Nzua Enterprises	Kubwa	Dar Es Salaam	1/2/2019
48	Nzua Enterprises	Kubwa	Dar Es Salaam	1/2/2019
49	Cluvia Millers, P.O.Box 30115, Pwani	Kubwa	Pwani	1/2/2019
50	Japhet Willifred Kisanga	Kati	Pwani	1/2/2019

Na.	Jina Na Anuani	Uwezo wa Uzalishaji kwa Mwaka (Tani)	Mahali Lilipo	Trehe ya Kusajiliwa
51	Tan Tecnovet Kongowe	Kubwa	Pwani	1/2/2019
52	Leons Pascal Mhando	Kati	Pwani	1/2/2019
53	Mkiwa Yahaya Digogile	Kati	Pwani	1/2/2019
54	Regina Joseph	Kati	Pwani	1/2/2019
55	Ismail Hamza	Kati	Pwani	1/2/2019
56	Rehema Edward Mtweve	Kati	Pwani	1/2/2019
57	Falcon Animal Feeds Ltd	Kubwa	Pwani	1/2/2019
58	Salome Lukas Mbawala	Kati	Pwani	1/2/2019
59	Shamba Kilimo Agrovvet	Kati	Arusha	1/2/2019
60	Pokea Investment Ltd	Kati	Arusha	1/2/2019
61	Samali Feeds	Kati	Arusha	1/2/2019
62	Samali Feeds	Kati	Arusha	1/2/2019
63	Neema Animal Feeds	Kati	Arusha	1/2/2019
64	Dhariwal Trading Company	Kubwa	Arusha	1/2/2019
65	Dhariwal Trading Company	Kubwa	Arusha	1/2/2019
66	Zion Vet Care Animal Feeds	Kubwa	Arusha	1/2/2019
67	Hilda Frank Kombe	Kati	Arusha	1/2/2019
68	Neema Animal Feeds	Kati	Arusha	1/2/2019
69	Achi Leonard Maeda	Kati	Arusha	1/2/2019
70	Peter Adolf Minja	Kati	Arusha	1/2/2019
71	Tengeru Feeders	Kati	Arusha	1/2/2019
72	Peter Masawe Animal Feeds	Kati	Arusha	1/2/2019
73	Said Shaban Ismail	Kati	Arusha	1/2/2019
74	Moshi Animal Fees	Kati	Kilimanjaro	1/2/2019
75	Nine Hills Tanzania Ltd	Kubwa	Dar Es Salaam	1/2/2019
76	Idd Mohamed Thabiti	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
77	Paulo Musa Misungwi	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019

Na.	Jina Na Anuani	Uwezo wa Uzalishaji kwa Mwaka (Tani)	Mahali Lilipo	Trehe ya Kusajiliwa
78	Mwajuma Maulid Mkojera	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
79	Kalorine Africanus Msele	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
80	Awaichi Johnson Mwendu	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
81	Magreth Patrick Mamboleo	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
82	Cosmas Josephat Kimati	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
83	Yalaeli Kinga Mwavipa	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
84	Patric Michael Shirima	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
85	Rehema M.Mkungu	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
86	Apronia Eliasi Jungwa	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
87	Simon Njilekiro	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
88	Thadei S.Mayaula	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
89	Thadei S.Mayaula	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
90	Mkojera Company Ltd	Kubwa	Dar Es Salaam	1/2/2019
91	Silverlands Tanzania Ltd	Kubwa	Mbeya	1/2/2019
92	Silverlands Tanzania Ltd	Kubwa	Mwanza	1/2/2019
93	Mkojera Company Ltd	Kubwa	Dar Es Salaam	1/2/2019
94	Mkojera Company Ltd	Kubwa	Dar Es Salaam	1/2/2019
95	Kyaruzi Produce	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
96	Jenipher Elias	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
97	Vetfarm	Kubwa	Dar Es Salaam	1/2/2019
98	Vetfarm	Kubwa	Pwani	1/2/2019
99	Mama Kuchi Enterprisses (2010)	Kubwa	Dar Es Salaam	1/2/2019
100	Rich Super Feeds & Agrovvet Tanzania	Kubwa	Dar Es Salaam	1/2/2019
101	Silverlands Tanzania Ltd	Kubwa	Iringa	1/2/2019
102	Silverlands Tanzania Ltd	Kubwa	Njombe	1/2/2019
103	Silverlands Tanzania Ltd	Kubwa	Iringa	1/2/2019
104	Silverlands Tanzania Ltd	Kubwa	Ruvuma	1/2/2019

Na.	Jina Na Anuani	Uwezo wa Uzalishaji kwa Mwaka (Tani)	Mahali Lilipo	Trehe ya Kusajiliwa
105	Mkojera Company Ltd	Kubwa	Pwani	1/2/2019
106	David Aden Mwakuka	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
107	Sophia Shaban Ilonghwe	Kati	Dar Es Salaam	1/2/2019
108	Rowisa Animal Feeds	Kubwa	Dar Es Salaam	9/5/2019
109	Asili Animal Feeds	Kubwa	Dar Es Salaam	23/10/2019
110	Julius Samweli Magodi	Kati	Pwani	23/10/2019
111	Oscar Thadei Nziku	Kati	Morogoro	23/10/2019
112	Petwana Enterprises	Kati	Arusha	23/10/2019
113	Sara Stephen Kingu	Kati		23/10/2019
114	New Jitihada Agroveter Enterprises	Kati	Pwani	23/10/2019
115	Doroth Christopher Mwangi	Kati	Pwani	23/10/2019
116	Mansuri Nassoro Ayosi	Kati	Pwani	23/10/2019
117	Zukra A.Semshitu	Kati	Pwani	23/10/2019
118	Elifuraha Manase Shuma	Kati	Dar Es Salaam	23/10/2019
119	Noah Jackson Machichimi	Kati	Iringa	23/10/2019
120	Suleman Ezekiel Matimbwi	Kati	Iringa	23/10/2019
121	El - Gibor-Vet Centre	Kati	Iringa	23/10/2019
122	Rehema Aram Athanas	Kati	Iringa	23/10/2019
123	Ada Joseph Magelanga	Kati	Iringa	23/10/2019
124	Adrew Luvanda	Kati	Iringa	23/10/2019
125	Wakulima Agroveter	Kati	Iringa	23/10/2019
126	Agnes Anselm Kessy	Kati	Iringa	23/10/2019
127	Songea Veterinary Centre	Kubwa	Ruvuma	23/10/2019
128	Bahati Vet Care	Kati	Ruvuma	23/10/2019
129	Mapenda Veterinary Centre	Kati	Ruvuma	23/10/2019
130	Songea Animal Care "A"	Kubwa	Ruvuma	23/10/2019
131	Songea Animal Care "B"	Kubwa	Ruvuma	23/10/2019

Na.	Jina Na Anuani	Uwezo wa Uzalishaji kwa Mwaka (Tani)	Mahali Lilipo	Trehe ya Kusajiliwa
132	D & G Veterinary	Kati	Ruvuma	23/10/2019
133	Carlos M Kiseyo	Kati	Iringa	23/10/2019
134	Gwarehi Mahimbi	Kati	Iringa	23/10/2019
135	Maneno Rashid Ilomo	Kati	Iringa	23/10/2019
136	Amin H. Sheghembe	Kati	Iringa	23/10/2019
137	Juliana Modestus Nyaulingo	Kati	Iringa	23/10/2019
138	Issack L.Tesha	Sel	Arusha	23/10/2019
139	Scola Batholomeo Shengero	Kati	Arusha	
140	Total Afrika Investment Group	Kubwa	Pwani	23/10/2019
141	Kisongo Animal Feeds Ltd	Kubwa	Arusha	23/10/2019
142	Latifa Mohamedi Nkya	Kati	Kilimanjaro	23/10/2019
143	Makia Animal Fees	Kubwa	Arusha	4/2/2020
144	Edward Ibrahim Kimath	Kati	Kilimanjaro	4/2/2020
145	Frigentio Sadikiel Mneney	Kati	Kilimanjaro	4/2/2020
146	Elizabeth Y.Mwakuka	Kati	Dar Es Salaam	20/5/2020
147	Ramadhan Bashiru Munis	Kati	Dar Es Salaam	20/05/2020
148	Ramadhan Bashiru Munis	Kati	Dar Es Salaam	0/05/2020
149	Simon Njilekiro	Kati	Dar Es Salaam	6/7/2020
150	Kluvia Millers Company Ltd ,P.O.Box 30115 ,Pwani	Kubwa	Pwani	8/7/2020
151	Neema Amon Mwalubilo	Kati	Dar Es Salaam	10/7/2020
152	Abdallah Rashid Kido	Kati	Dar Es Salaam	10/7/2020
153	Krosa Feed Investment	Kubwa	Pwani	18/8/2020
154	Samwel Belenad Mwalongo	Ndogo	Dodoma	18/8/2020
155	Amlike Eston Sanga	Kati	Dodoma	18/8/2020
156	Cliffson Zakaria Maro	Kati	Dar Es Salaam	18/8/2020
157	Linah Msechu	Kati	Dar Es Salaam	18/8/2020
158	Coletha Jackson Samwel	Ndogo	Dodoma	18/8/2020

Na.	Jina Na Anuani	Uwezo wa Uzalishaji kwa Mwaka (Tani)	Mahali Lilipo	Trehe ya Kusajiliwa
159	Mr.Sebastian Simon Lema	Kati	Dodoma	18/8/2020
160	Salibaba Pelet Co.Limited	Kubwa	Dar Es Salaam	18/8/2020
161	Silverlands Tanzania Ltd	Kubwa	Mwanza	18/8/2020
162	Esther Bernard Mfoi	Kati	Iringa	27/8/2020
163	Kluvia Millers Company Ltd ,P.O.Box 30115 ,Pwani	Kubwa	Dar Es Salaam	27/8/2020
164	Kluvia Millers Company Ltd ,P.O.Box 30115 ,Pwani	Kubwa	Dar Es Salaam	27/8/2020
165	Kluvia Millers Company Ltd ,P.O.Box 30115 ,Pwani	Kubwa	Pani	27/8/2020
166	Kluvia Millers Company Ltd ,P.O.Box 30115 ,Pwani	Kubwa	Dar Es Salaam	27/8/2020
167	Silverlands Tanzania Ltd	Kubwa	Kilimanjaro	27/8/2020
168	Tumaini Animal Feed	Kati	Kilimanjaro	9/9/2020
169	Marietha Idephonce Kumburu	Kati	Dodoma	7/10/2020
170	Kings Mart Animal Feed Store	Kati	Arusha	7/10/2020
171	Benedict William Kwangu	Kati	Mwanza	7/10/2020
172	Silvano Joakim Kiyeyeu T/ A Masipek Agrovvet	Kati	Iringa	7/10/2020
173	Rowan Veterinary Centre	Kati	Iringa	7/10/2020
174	M & F Agroconsult Service	Kati	Dodoma	7/10/2020
175	S And J Animal Tech Limited	Kubwa	Dar Es Salaam	4/11/2020
176	Cresan General Supplies	Kati	Mwanza	7/12/2020
177	Lucy Angel Maziku	Kati	Mwanza	7/12/2020
178	Edina Richard Mkandara	Kati	Mwanza	7/12/2020
179	Sospeter Lesha	Kati	Mwanza	7/12/2020
180	Nterindwa M.Mchonvu	Kati	Mwanza	7/12/2020
181	Japhary Mohamedy Bupamba	Kati	Mwanza	7/12/2020
182	Hassan R.Mjema	Kati	Mwanza	7/12/2020
183	Getrude Joachim Mihayo	Kati	Mwanza	7/12/2020
184	Ayoub Christopher	Kati	Mwanza	7/12/2020
185	Aloyce Aloyce Kimaro	Kati	Mwanza	7/12/2020

Na.	Jina Na Anuani	Uwezo wa Uzalishaji kwa Mwaka (Tani)	Mahali Lilipo	Trehe ya Kusajiliwa
186	Salome Paul Mrema	Kati	Mwanza	7/12/2020
187	Tanzania Poultry Farm Ltd Veterinary Centre	Kati	Iringa	8/1/2021
188	Boimanda Poultry Feeds	Kati	Iringa	8/1/2021
189	A To Z Universal Co.Ltd	Kubwa	Iringa	8/1/2021
190	Silverlands Tanzania Ltd	Kubwa	Mtwara	8/1/2021
191	Emmanuel Francis Fulika	Kati	Mbeya	8/1/2021
192	James Joseph Mwakalinga	Kati	Mbeya	8/1/2021
193	Titus Mwalama	Kati	Mbeya	8/1/2021
194	Trade Pecker Ltd	Kati	Mbeya	8/1/2021
195	Mary Juma Mahumbi	Kati	Mbeya	8/1/2021
196	James Faustine Tesha	Kati	Mbeya	8/1/2021
197	Isaya Nelson Lusao	Kati	Mbeya	8/1/2021
198	Dayana George Moshi	Kati	Mbeya	8/1/2021
199	Edmund Mhalila	Kati	Mbeya	8/2/2021
200	Phoenix Farms	Kubwa	Pwani	8/1/2021
201	Naurei Animal Feed /Bright Julius Rutatina	Kati	Arusha	8/1/2021
202	Naurei Animal Feed /Bright Julius Rutatina	Kati	Arusha	8/1/2021
203	Naurei Animal Feed /Bright Julius Rutatina	Kati	Arusha	8/1/2021
204	Tonga Animal Feed	Ndogo	Arusha	8/1/2021
205	Pius Mchallo	Ndogo	Dodoma	8/1/2021
206	M & F Agroconsult Service	Kati	Dodoma	8/1/2021
207	Sabato Animal Feed	Kati	Arusha	8/1/2021
208	Gadiel Jacob Mtui Gedeve Agrovvet	Kati	Kilimanjaro	8/1/2021
209	Mary George Wawa	Ndogo	Arusha	8/1/2021
210	Veterinary Farmers Centre	Kati	Dodoma	8/1/2021
211	Lily Bonifass	Ndogo	Arusha	8/1/2021
212	Harry's Animal Feeds	Kati	Arusha	8/1/2021

Na.	Jina Na Anuani	Uwezo wa Uzalishaji kwa Mwaka (Tani)	Mahali Lilipo	Trehe ya Kusajiliwa
213	Elangáta Agrovét Services	Ndogo	Arusha	8/1/2021
214	Neema Animal Feeds	Kati	Arusha	8/1/2021
215	Happiness Fredick Munissi	Kati	Arusha	8/1/2021
216	Marenga Millerso Ltd	Kubwa	Kilimanjaro	8/1/2021

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 11: Mifugo iliyokamatwa kwenye Hifadhi na Mapori Tengefu mwaka 2020/2021

Mkoa	Aina ya mifugo iliyokamatwa mwaka 2020/2021				Iliyokufa
	Wilaya	Ng'ombe	Mbuzi	Kondoo	
Tabora	Uyui	918	0	0	0
	Sikonge	5,024	0	0	0
	Urambo	1,470	0	0	0
	Kaliua	18,964	45	0	0
Geita	Bukombe	6,197,321	0	0	984
Rukwa	Sumbawanga	9,845	0	320	0
Mbeya	Mbarali	9,254	613	0	0
Dodoma	Kondoa	2,560	98	35	0
Jumla Kuu		6,245,356	756	355	984

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 12: Aina ya Migogoro Iliyotatuliwa katika mwaka 2020/2021

Na	Wilaya	Aina Ya Migogoro	Hatua Iliyofikiwa
1.	Chalinze (Pwani)	Mgogoro kati ya wavamizi (wakulima na wafugaji) wa Ranchi ya Ruvu na Kituo cha Karantini cha Kwala	Mgogoro umetatuliwa

		Mgogoro kati ya wafugaji na wakulima wa kijiji cha Gwata. Mkulima alilisha sumu mifugo ambapo ng'ombe 6 walikufa.	Mgogoro umetatuliwa
2.	Kondoa (Dodoma)	Mgogoro kati ya wafugaji na Mamlaka ya Pori la Akiba la Mkungunero	Mgogoro umetatuliwa
3.	Misenyi (Kagera)	Mgogoro kati ya vijiji (Kakunyu, Bugango, Bwenkoma, Bubale, Nkelenge na Byeju) kuvamia Ranchi ya Taifa ya Misenyi na kufanya shughuli za kijamii.	Mgogoro umetatuliwa
4.	Kasulu (Kigoma)	Mgogoro kati ya wafugaji na hifadhi (pori la Kagerankanda). Ng'ombe 907 walishikiliwa kwa muda mrefu. CCWT imefanya majadiliano na KM TAMISEMI na ng'ombe ikaachiliwa	Mgogoro umetatuliwa

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 13: Idadi ya Michovyoy hadi kufikia Aprili 2021

Mkoa	Aina ya mifugo	Idadi
Arusha	Ng'ombe	8,617,667
	Mbuzi	3,429,903
	Kondoo	1,783,433
	Jumla	13,831,003
Dodoma	Ng'ombe	1,925,111
	Mbuzi	1,304,761
	Kondoo	447,027
	Jumla	3,676,899
Geita	Ng'ombe	11,564,410
	Mbuzi	2,047,723

Mkoa	Aina ya mifugo	Idadi
	Kondoo	114,572
	Jumla	13,726,705
Iringa	Ng'ombe	13,699,211
	Mbuzi	2,555,284
	Kondoo	16,544
	Jumla	16,271,039
Kagera	Ng'ombe	7,383,340
	Mbuzi	713,823
	Kondoo	814,374
	Jumla	8,911,537
Katavi	Ng'ombe	10,437,280
	Mbuzi	841,770
	Kondoo	125,505
	Jumla	11,404,555
Kigoma	Ng'ombe	2,308,104
	Mbuzi	174,289
	Kondoo	129,951
	Jumla	2,612,344
Kilimanjaro	Ng'ombe	1,544,347
	Mbuzi	3,588,068
	Kondoo	119,099
	Jumla	5,251,514
Lindi	Ng'ombe	3,830,905
	Mbuzi	182,924
	Kondoo	20,097
	Jumla	4,033,923

Mkoa	Aina ya mifugo	Idadi
Manyara	Ng'ombe	14,050,787
	Mbuzi	6,838,611
	Kondoo	1,087,258
	Jumla	21,976,656
Mara	Ng'ombe	13,321,836
	Mbuzi	4,246,472
	Kondoo	17,890
	Jumla	17,586,198
Mbeya	Ng'ombe	12,545,991
	Mbuzi	3,071,679
	Kondoo	122,562
	Jumla	15,740,232
Morogoro	Ng'ombe	21,214,065
	Mbuzi	2,818,171
	Kondoo	434,083
	Jumla	24,466,319
Mtwara	Ng'ombe	2,044,956
	Mbuzi	784,805
	Kondoo	70,433
	Jumla	2,900,194
Mwanza	Ng'ombe	18,568,547
	Mbuzi	6,876,923
	Kondoo	502,864
	Jumla	25,948,334
Njombe	Ng'ombe	15,647,579
	Mbuzi	2,894,601

Mkoa	Aina ya mifugo	Idadi
	Kondoo	219,875
	Jumla	18,762,055
Pwani	Ng'ombe	7,849,438
	Mbuzi	3,172,309
	Kondoo	447,426
	Jumla	11,469,173
Rukwa	Ng'ombe	22,271,931
	Mbuzi	4,359,294
	Kondoo	206,940
	Jumla	23,585,165
Ruvuma	Ng'ombe	6,016,169
	Mbuzi	365,530
	Kondoo	42,598
	Jumla	6,424,297
Shinyanga	Ng'ombe	20,256,307
	Mbuzi	4,338,539
	Kondoo	336,243
	Jumla	24,931,086
Simiyu	Ng'ombe	17,671,908
	Mbuzi	3,277,504
	Kondoo	2,830,647
	Jumla	23,780,059
Singida	Ng'ombe	16,642,958
	Mbuzi	1,632,577
	Kondoo	160,909
	Jumla	18,436,445

Mkoa	Aina ya mifugo	Idadi
Songwe	Ng'ombe	3,887,696
	Mbuzi	1,061,216
	Kondoo	142,481
	Jumla	5,091,393
Tabora	Ng'ombe	15,548,372
	Mbuzi	6,297,567
	Kondoo	1,027,635
	Jumla	22,873,574
Tanga	Ng'ombe	4,762,839
	Mbuzi	4,490,154
	Kondoo	259,484
	Jumla	9,512,477
Jumla kuu		356,456,263

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi 2020

Kiambatisho Na. 14: Matukio ya Vifo Ugonjwa wa Homa ya Nguruwe mwaka 2020/2021

Na.	Mkoa	Halmashauri	Vifo
1	Songwe	Songwe	28
2	Mbeya	Mbeya Vijijini	33
3	Iringa	Mufindi	25
4	Mbeya	Chunya	80
5	Iringa	Kilolo	89
6	Shinyanga	Manispaa ya Kahama	1,820
7	Mwanza	Sengerema	444
8	Geita	Mbogwe	388
9	Geita	Geita Mji	238
10	Geita	Geita DC	54

Na.	Mkoa	Halmashauri	Vifo
11	Dodoma	Dodoma Jiji	105
12	Mwanza	Misungwi	7
13	Kagera	Muleba	102
14	Dodoma	Chamwino	105
15	Kagera	Kyerwa	4
	Jumla		3,522

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 15: Viwanda vya Kusindika Ngozi vilivyopo

Na.	Jina la Kiwanda	Uwezo wa kusindika Vipande		Aina ya ngozi Zinazozalishwa
		Ngozi ya Ng'ombe	Ngozi ya Mbuzi/Kondoo	
1.	Himo Tanneries and Planters	90,000	900,000	Ngozi zilizochakatwa (crust/leather)
2.	Moshi Leather Industries LTD	180,000	1,200,000	Ngozi zilizochakatwa (crust/leather)
3.	Ace leather LTD			Kinafanyiwa ukarabati mkubwa
4.	Salex Tanneries LTD	624,000	1,500,000	Hatua ya Kati (Wet Blue)
5.	Phis Tannery	365,000	438,000	Hatua ya Kati (Wet Blue)
	Jumla	1,259,000	4,038,000	

Chanzo: Wizara ya Viwanda na Biashara

Kiambatisho Na. 16: Viwanda Vinavyozalisha Bidhaa za Ngozi vilivyopo

Na.	Jina la Kiwanda	Mahali Kilipo	Uwezo wa Kiwanda Kuzalisha Jozi za Viatu
1.	Bora Industries Ltd.	Dar es Salaam	600,000
2.	Himo Tanneries and Planters Ltd	Kilimanjaro-Moshi	93,600

Na.	Jina la Kiwanda	Mahali Kilipo	Uwezo wa Kiwanda Kuzalisha Jozi za Viatu
3.	Woiso Shoes.	Dar es Salaam	108,000
4.	Ital Shoes Ltd.	Dar es Salaam	134,000
5.	Kilimanjaro International Leather Company Ltd.	Kilimanjaro-Moshi	1,200,000
6.	Small Scale Enterprises (SMEs).	Viwanda 150	720,000
	Jumla		2,855,600

Chanzo: Wizara ya Viwanda na Biashara

Kiambatisho Na. 17: Orodha ya Machinjio zinazofanya Kazi 2020/2021

Na.	Jina	Mahali		Aina ya Mifugo	Uwezo kwa Siku	Aina za Nyama/Bidaa za Nyama
		Mkao	Wilaya/Mji			
1.	Tanzania Meat Company (TMC)	Kizota	Dodoma	Ng'ombe Mbuzi/Kondoo	1500 Ng'ombe 3000 Mbuzi + Kondoo	Kuchinja na kutengeneza mikato ya nyama(Ng'ombe Mbuzi/Kondoo)
2.	Arusha Meat Company (SAKINA ABATTOIR)	Arusha	Sakina	Ng'ombe Mbuzi/Kondoo	500 Ng'ombe 1000 Mbuzi + Kondoo	Kuchinja na kutengeneza mikato ya nyama(Ng'ombe Mbuzi/Kondoo) & bidhaa za nyama (Sausages)
3.	S and Y Group Meat Gourmet Co. Ltd	Dodoma	Zuzu	Ng'ombe Mbuzi/Kondoo	1500 Ng'ombe 3000 Mbuzi + Kondoo	Kuchinja na kutengeneza mikato ya nyama(Ng'ombe Mbuzi/Kondoo)
4.	Alpha Choice LTD	Mwanza	Magu	Ng'ombe Mbuzi/Kondoo	100 Ng'ombe 500 Mbuzi + Kondoo	Kuchinja na kutengeneza mikato ya nyama(Ng'ombe Mbuzi/Kondoo) & bidhaa za nyama

Na.	Jina	Mahali		Aina ya Mifugo	Uwezo kwa Siku	Aina za Nyama/Bidaa za Nyama
		Mkao	Wilaya/Mji			
5.	Chobo Investment Ltd	Mwanza	Misungwi	Ng'ombe Mbuzi/Kondoo	600 Ng'ombe 1000 Mbuzi + Kondoo	Kuchinja na kutengeneza mikato ya nyama(Ng'ombe Mbuzi/Kondoo) & bidhaa za nyama (Sausages)
6.	SAAFI Ltd	Rukwa	Sumbawanga	Ng'ombe Mbuzi/Kondoo	100 Ng'ombe 1500 Mbuzi + Kondoo	Kuchinja na kutengeneza mikato ya nyama(Ng'ombe Mbuzi/Kondoo) & bidhaa za nyama (Sausages)
7.	MTANGA FARMS	Iringa	Kilolo	Ng'ombe Mbuzi/Kondoo	50 Ng'ombe 100 Mbuzi + Kondoo	Kuchinja na kutengeneza mikato ya nyama(Ng'ombe Mbuzi/Kondoo) & bidhaa za nyama
8.	Maasai Export Butcher	Arusha	Arusha DC	Ng'ombe Mbuzi/Kondoo	10 Ng'ombe 50 Mbuzi + Kondoo Processing 10tones	Kuchinja na kutengeneza mikato ya nyama(Ng'ombe Mbuzi/Kondoo)
9.	KUKU POA	Mwanza	Ilemela	Kuku	5,000 kuku	Kuchinja kuku na kutengeneza mikato ya sehemu za kuku
10.	Delish Foods	Mwanza	Magu	Kuku	9,000 Kuku	Kuchinja kuku na kutengeneza mikato ya sehemu za kuku
11.	Kilitan	Arusha	Kisongo/Arusha Dc	Kuku	4,000 Kuku	Kuchinja kuku na kutengeneza mikato ya sehemu za kuku
12.	Kiliagro	Arusha	Meru/Mbuguni	Kuku	5,000 Kuku	Kuchinja kuku na kutengeneza mikato ya sehemu za kuku
13.	HEBO Group	DSM	Kawe	Kuku	500 Kuku	Kuchinja kuku na kutengeneza mikato ya sehemu za kuku

Na.	Jina	Mahali		Aina ya Mifugo	Uwezo kwa Siku	Aina za Nyama/Bidaa za Nyama
		Mkao	Wilaya/Mji			
14.	Interchick	DSM	Kinondoni	Kuku	3,000 Kukus	Kuchinja kuku na kutengeneza mikato ya sehemu za kuku
15.	Kijenge Farms	Arusha	Arusha	Kuku	4,000 Kukus	Kuchinja kuku na kutengeneza mikato ya sehemu za kuku
16.	Mkuza Chicks	Pwani	Kibaha	Kuku	3,000 Kuku	Kuchinja kuku na kutengeneza mikato ya sehemu za kuku
17.	Mitoboto Farm	Pwani	Kibaha Dc	Kuku	3,000 Kuku	Kuchinja kuku na kutengeneza mikato ya sehemu za kuku
18.	Happy Sausage	Arusha	Sakina	Nguruwe	50 Nguruwe	Kuchinja na kutengeneza mikato ya nyama& bidhaa za nyama (nguruwe)
19.	Brich Company Ltd	DSM	Ubungo	Nguruwe	20 Nguruwe	Kuchinja na kutengeneza mikato ya nyama(Nguruwe)
20.	Huacheng International Ltd (Punda)	Dodoma	Kizota	Donkey	200 Punda	Kuchinja punda na kutengeneza nyama ya punda isiyo na mifupa
21.	Fan Hua Investment Co. Ltd (Punda)	Shinyanga	Shinyanga	Donkey	200 Punda	Kuchinja punda na kutengeneza nyama ya punda isiyo na mifupa
22.	Bwedo Fatuma Chillo	Pwani	Mkuranga	Nguruwe	10 nguruwe	Kuchinja na kutengeneza mikato ya nyama& bidhaa za nyama (nguruwe)
23.	Tan Choice Ltd	Kibaha-Soga	Pwani	Ng'ombe Mbuzi/Kondoo	1000 Ng'ombe 4500 Mbuzi	Kuchinja na kutengeneza mikato ya nyama(Ng'ombe Mbuzi/Kondoo) & bidhaa za

Na.	Jina	Mahali		Aina ya Mifugo	Uwezo kwa Siku	Aina za Nyama/Bidaa za Nyama
		Mkao	Wilaya/Mji			
					+ Kondoo	nyama
24.	Elia & Oversea	Arusha	Longido	Ng'ombe Mbuzi/Kondoo	1000 Ng'ombe 1500 Mbuzi + Kondoo	Kuchinja na kutengeneza mikato ya nyama(Ng'ombe Mbuzi/Kondoo) & bidhaa za nyama

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 18: Orodha ya Viwanda vya Kusindika Nyama Vinavyofanyakazi mwaka 2020/2021

Na.	Jina	Mahali		Aina ya Mifugo	Uwezo kwa Siku	Aina za Nyama/Bidaa za Nyama
		Mkao	Wilaya/Mji			
1.	Meat King Distributor Ltd (KIWANDA)	Arusha	Moshono	Ng'ombe Mbuzi/Kondoo & nguruwe	25 tones	Kutengeneza mikato yanyama& bidhaa za nyama (Ng'ombe Mbuzi/Kondoo, Nguruwe)
2.	Happy Sausage	Arusha	Sakina	Ng'ombe Mbuzi/Kondoo & nguruwe	20 tones	Kutengeneza mikato yanyama& bidhaa za nyama (Ng'ombe Mbuzi/Kondoo, Nguruwe)
3.	Swedtan	Arusha	SIDO	Ng'ombe Mbuzi/Kondoo & nguruwe.	10 tones	Kutengeneza mikato yanyama& bidhaa za nyama (Ng'ombe Mbuzi/Kondoo, Nguruwe)
4.	Frostan	Mikocheni	DSM	Ng'ombe Mbuzi/Kondoo & kuku, nguruwe	200 tones	Kutengeneza mikato yanyama& bidhaa za nyama (Ng'ombe Mbuzi/Kondoo,

Na.	Jina	Mahali		Aina ya Mifugo	Uwezo kwa Siku	Aina za Nyama/Bidaa za Nyama
		Mkao	Wilaya/Mji			
						kuku, Nguruwe)
5.	GES Group	DSM	Kinondoni/Bunju	Ng'ombe Mbuzi/Kondoo & Kuku, nguruwe	10 tones	Kutengeneza mikato yanyama& bidhaa za nyama (Ng'ombe Mbuzi/Kondoo, kuku, Nguruwe)
6.	Ori Meat	DSM	Msasani	Kukus	9 tones	Producing bidhaa za nyama (Kuku Sausages)
7.	Next Level Supply	ARUSHA	Arusha	Ng'ombe, Goat, Kondoo & Nguruwe	10 tones	Kutengeneza mikato yanyama& bidhaa za nyama (Ng'ombe Mbuzi/Kondoo, Nguruwe)
8.	Bright Choice	DSM	Kinondoni			Kutengeneza mikato yanyama& bidhaa za nyama (Ng'ombe Mbuzi/Kondoo,
9.	Butcher Shop	DSM	Masaki/Chole			Kutengeneza mikato yanyama& bidhaa za nyama (Ng'ombe Mbuzi/Kondoo, Nguruwe)
10.	Peharamio Mission	Songea	Peharano			Kutengeneza mikato yanyama& bidhaa za nyama (Ng'ombe Mbuzi/Kondoo, Nguruwe)

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 19: Orodha ya Machinjio Zisizofanya Kazi mwaka 2020/2021

Na.	Jina	Mahali		Aina ya Mifugo	Uwezo kwa Siku	Aina za Nyama/Bidaa za Nyama
		Region	District/Town			
1.	Nguru Hills Ranch Previous known as: Tanzania Pride Meat Company	Morogoro	Mvomero	Ng'ombe Mbuzi/Kondoo	400 Ng'ombe 1000 Mbuzi + Kondoo	Kuchinja na kutengeneza mikato ya nyama(Ng'ombe Mbuzi/Kondoo) & bidhaa za nyama
2.	Tandan Farms	Pwani	Mkuranga	Nguruwe	6,000 Nguruwe	Kuchinja na kutengeneza mikato ya nyama& bidhaa za nyama (Nguruwe)
3.	Orpul Ltd	Arusha	Simanjiro	Ng'ombe Mbuzi/Kondoo	600 Ng'ombe 1500 Mbuzi + Kondoo	Kuchinja na kutengeneza mikato ya nyama& bidhaa za nyama (Ng'ombe Mbuzi/ Kondoo)
4.	Tanganyika Packers	Shinyanga	Shinyanga	Ng'ombe Mbuzi/Kondoo	1000 Ng'ombe 1500 Mbuzi + Kondoo	Kuchinja na kutengeneza mikato ya nyama& bidhaa za nyama (Ng'ombe Mbuzi/ Kondoo)
5.	Tanganyika Packers	Mbeya	Mbeya	Ng'ombe Mbuzi/Kondoo	1000 Ng'ombe 1500 Mbuzi + Kondoo	Kuchinja na kutengeneza mikato ya nyama& bidhaa za nyama (Ng'ombe Mbuzi/ Kondoo)
6.	Tanzania Meat Processors 2002 (Evarist N. Maembe)	DSM	Kinondoni	Ng'ombe Mbuzi/Kondoo, Kuku	10 Tones	Meat processor
7.	One Mile	Pwani	Kibaha	Nguruwe	10 Nguruwe	Kuchinja na kutengeneza mikato ya nyama& bidhaa za nyama (nguruwe)

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 20: Orodha ya Mchinjio/Viwanda Vinavyoendelea Kujengwa mwaka 2020/2021

Na.	Jina	Mahali		Aina ya Mifugo	Uwezo kwa Siku	Aina za Nyama/Bidaa za Nyama
		Region	District/Town			
1.	Iringa Municipal Council	Iringa	Iringa	Ng'ombe Mbuzi/Kondoo	400 Ng'ombe 600 Mbuzi + Kondoo	Kuchinja na kutengeneza mikato ya nyama(Ng'ombe Mbuzi/Kondoo) & bidhaa za nyama
2.	Mbeya Municipal Council	Mbeya	Mbeya	Ng'ombe Mbuzi/Kondoo	400 Ng'ombe 600 Mbuzi + Kondoo	Kuchinja na kutengeneza mikato ya nyama(Ng'ombe Mbuzi/Kondoo) & bidhaa za nyama
3.	BIMJIANG Company Ltd	Shinyanga MC	Shinyanga	Ng'ombe Mbuzi/Kondoo	600 Ng'ombe 1000 Mbuzi + Kondoo	Kuchinja na kutengeneza mikato ya nyama(Ng'ombe Mbuzi/Kondoo) & bidhaa za nyama
4.	Kampuni ya Ranchi za Taifa (NARCO)	Ruvu	Pwani	Ng'ombe Mbuzi/Kondoo	1500 Ng'ombe 3000 Mbuzi + Kondoo	Kuchinja na kutengeneza mikato ya nyama(Ng'ombe Mbuzi/Kondoo) & bidhaa za nyama
5.	Shinyanga Municipal Council Abattoir	Shinyanga	Shinyanga	Ng'ombe Mbuzi/Kondoo	600 Ng'ombe 1500 Mbuzi + Kondoo	Kuchinja na kutengeneza mikato ya nyama(Ng'ombe Mbuzi/Kondoo) & bidhaa za nyama
6.	Timberland Company Limited	Dsm	Kigamboni	Ng'ombe Mbuzi/Kondoo	100 Ng'ombe 500 Mbuzi + Kondoo	Kuchinja na kutengeneza mikato ya nyama(Ng'ombe Mbuzi/Kondoo) & bidhaa za nyama

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 21: Majosho yaliyojengwa na Yanayoendelea Kujengwa katika mwaka 2020/2021

Mkoa	Halmashauri	Majosho mapya yaliyojengwa		Majosho mapya yanayoendelea kujengwa	
		Kijiji	LGA	Kijiji	LGA
Arusha	Longido DC	0	1	0	0
Njombe	Makete DC	1	1	0	0
	Njombe DC	0	0	0	1
Iringa	Mufindi DC	0	5	0	0
Pwani	Chalinze DC	0	1		0
	Kisarawe DC		0	0	1
Mara	Musoma DC	0	0	0	1
Geita	Geita TC		0	0	1
Tabora	Igunga	0	1	0	2
	Tabora MC	0	0	0	1
	Uyui	0	1	0	1
	Sikonge	0	1	0	0
Kigoma	Kasulu TC	0	1	0	0
	Uvinza				2
Dodoma	Mpwapwa	0	0	0	1
Manyara	Simanjiro	0	0	0	1
Jumla kuu		1	12	0	12

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na.22: Uwingi wa samaki nchini mwaka 2020

Maji	Ukubwa wa Eneo (Km ²)	Eneo la Tanzania (Km ²)	Umiliki (%)	Kiasi cha Samaki kwenye Maji	Mwaka wa Utafiti
Ziwa Victoria	68,000	35,088	51	3,465,914	2020
Ziwa Tanganyika	32,900	13,489	41	295,000	1998
Ziwa Nyasa	30,800	5,760	20	168,000	1994
Maji Madogo (Maziwa ya kati na madogo)	5,000	5,000	100	30,000	1970
Maji ya Kitaifa ya Bahari ya Hindi	64,000	100	100	100,000	1970
Ukanda wa Uchumi wa Bahari (EEZ)	223,000	100	100	Hakijulikani	
Jumla				4,058,913	

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 23 Nguvu ya uvuvi na uvunaji samaki hadi Aprili 2021

Maji	Idadi		Samaki waliovuliwa (Tani)	Thamani (Tshs .000)	Mchango wa uzlishaji wa samaki kwa aina ya maji (%)
	Wavuvi	Vyombo			
Ziwa Victoria	102,293	30,646	234,849.99	1,456,069,910.44	55.54
Ziwa Tanganyika	26,612	11,506	96,876.02	600,631,310.22	22.91
Ziwa Nyasa	5,550	2,632	11,560.56	71,679,492.67	2.73
Ziwa Rukwa	3,428	1,786	4,662.00	28,906,452.89	1.10

Maji	Idadi		Samaki waliovuliwa (Tani)	Thamani (Tshs .000)	Mchango wa uzlishaji wa samaki kwa aina ya maji (%)
	Wavuvi	Vyombo			
Bwawa la Mtera	2,369	1,238	5,146.93	31,910,966.00	1.22
Bwawa la Nyumba ya Mungu	1,269	860	3,284.76	20,365,539.56	0.78
Maji madogo	879	321	473.31	2,934,508.22	0.11
Maji ya Kitaifa ya Bahari	53,035	9,242	66,005.88	409,236,483.56	15.61
JUMLA	195,435	58,231	422,859.78	2,621,730,663.56	100.0

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 24: Uzalishaji wa vifaranga vya samaki mwaka 2020/2021

Na.	Jina	Idadi	Mkoa
I. Uzalishaji wa Vifaranga vya Samaki			
A. Vituo vya Wizara			
1	Ruhila	972,305	Ruvuma
2	Mwamapuli	457,812	Tabora
3	Kingolwira	471,600	Morogoro
	Jumla ndogo	1,901,717	
B. Vituo vya Taasisi za Serikali			
Na.	Jina	Idadi	Mkoa
1	Jeshi la Kujenga Taifa - Bulamba	471,694	Mara

Na.	Jina	Idadi	Mkoa
2	Wakala wa Elimu na Mafunzo ya Uvuvi (FETA)	437,824	Mwanza na Pwani
3	Taasisi ya Utafiti wa Uvuvi Tanzania (TAFIRI)	22,370	Mwanza na Dar es Salaam
Jumla ndogo		931,888	
C. Vituo vya Sekta Binafsi			
Na.	Jina	Idadi	Mkoa
1.	Eden Agri Aqua	1,540,000	Dar es Salaam
2.	Ruvu Fish Farm	1,255,000	Dar es salaam
3.	Mecksadick Fish Farm	1,150,000	Mwanza
4.	Mpanju Fish Farm	1,094,000	Mwanza
5.	Shazain Fish Farm	970,000	Arusha
6.	Kitonga Fish Farm	943,000	Iringa
7.	John Kasegenya Fish Farm	930,900	Mwanza
8.	Kisarawe Fish Farm	859,000	Pwani
9.	Safina Big Fish	844,000	Dar es Salaam
10.	Rofacol Company Ltd	827,000	Mbeya
11.	Gaddafi Fish Farm	773,000	Geita
12.	ZhoZhi Fish Farm	700,000	Mwanza
13.	Soul Fish Farm	660,000	Arusha
14.	Indian Ocean Fish Farm	630,000	Pwani
15.	Roera Fish Farm	575,258	Mwanza
16.	Judasa Fish Farm	525,000	Pwani
17.	Kwizera Fish Farm	492,700	Mwanza
18.	Dr. Rwegasira Fish Farm	430,000	Morogoro

Na.	Jina	Idadi	Mkoa
19.	Kipolopolo Fish Farm	350,000	Pwani
20.	Rift Valley Aquaculture Centre	318,000	Dar es salaam
21.	Kiluvya Fish Farm	268,000	Dar es Salaam
22.	Greenfish Investment	256,480	Dar es Salaam
23.	Igomelo Fish Farm	234,900	Mbeya
24.	Feeds and Fingerlings Fish Farm	200,007	Arusha
25.	Buzirayombo	179,267	Geita
26.	Abeid Fish Farm	140,231	Dar es Salaam
27.	Real IPM Tanzania Ltd	61,009	Arusha
Jumla ndogo		17,206,752	
Jumla ya Vifaranga vya Samaki		19,875,857	
II. Uzalishaji Vifaranga vya Kambamiti			
Na.	Jina	Idadi	Mkoa
1	Alphakrust	525,000	Pwani - Mafia
Jumla Vifaranga vya Kambamiti		525,000	
Jumla Kuu ya Vifaranga		20,040,000	

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi, 2020

Kiambatisho Na. 25: Makusanyo ya maduhuli hadi 30 Aprili, 2021

Kasma	Maelezo ya Kasma	Makusanyo	Lengo	Makusanyo kufikia 30 Aprili, 2021
		2019/2020		
Kifungu:9001 Maendeleo ya Uvuvi				
110610	<i>Fishing & Export</i>	962,706,338.36	800,000,000	752,725,876.24

	<i>Licences</i>			
110612	<i>Export Royalty¹</i>	24,495,629,966.10	26,364,072,164	15,231,105,582.28
110670	<i>Import Royalty²</i>	50,824,497.10	135,850,000	32,368,111.51
110614	<i>Exclusive Economic Zone Licences³</i>		1,422,646,336	288,677,014.70
140340	<i>Compound fees⁴</i>	2,452,072,558.60	2,625,000,000	981,315,030.22
110215	<i>Receipts from sale of Laboratory & Inspection Services</i>	914,098,045.50	1,508,406,500	1,020,477,506.42
140368	<i>Miscellaneous Receipts</i>	91,500,080.40	525,000	54,062,303.89
140375	<i>Prawn Fishing Licences</i>	30,178,411.60	72,000,000	109,888,000.00
Jumla 9001		28,997,009,897.66	32,928,500,000	18,470,619,425.26
Kifungu:9002 Ukuzaji Viumbe Maji				
140299	<i>Receipts from Sale of Fish and Fingerlings</i>	58,753,750	71,500,000	63,842,402.37
Jumla 9002		58,753,750	71,500,000	63,842,402.37
Jumla Kuu Uvuvi		29,055,763,647.66	33,000,000,000	18,534,461,827.62

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi

Kiambatisho Na. 26: Ufuatiliaji na Tathmini ya Ukusanyaji wa Takwimu za Uvuvi katika Bahari ya Hindi na Bwawa la Nyumba ya Mungu

Na.	Mikoa	Na.	Halmashauri za Wilaya
	Bahari ya Hindi		
1	Dar es salaam	1	Kinondoni

Na.	Mikoa	Na.	Halmashauri za Wilaya
2	Tanga	2	Ilala
		3	Kigamboni
		4	Tanga jiji
		5	Pangani
		6	Mkinga
		7	Muheza
		3	Pwani
9	Chalinze		
10	Mkuranga		
11	Kibiti		
12	Mafia		
4	Lindi	13	Kilwa
		14	Lindi Mjini
		15	Lindi Vijijini
5	Mtwara	16	Mtwara Mjini
		17	Mtwara Vijijini
BWAWA LA NYUMBA YA MUNGU			
1	Kilimanjaro	1	Moshi Vijijini
		2	Mwanga
2	Manyara	3	Simanjiro

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi

Kiambatisho Na. 27: Uwingi wa samaki nchini mwaka 2020 katika Ziwa Victoria

Nchi	Aina ya Samaki	Kiasi cha samaki (Tani)
Tanzania	Sangara	537,479
Uganda	Sangara	453,958

Kenya	Sangara	33,187
Jumla Ndogo		1,024,624
Tanzania	Dagaa	430,359
Uganda	Dagaa	442,417
Kenya	Dagaa	77,938
Jumla Ndogo		950,714
Tanzania	Furu	281,283
Uganda	Furu	197,829
Kenya	Furu	38,738
Jumla Ndogo		517,850
Tanzania	Uduvi	520,477
Uganda	Uduvi	403,855
Kenya	Uduvi	48,394
Jumla Ndogo		972,726
JUMLA		3,465,914

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi

Kiambatisho Na. 28: Matokeo ya kazi ya ulinzi na usimamizi shirikishi wa rasilimali za uvuvi hadi mwezi Aprili, 2021

Na.	Matokeo	Ziwa Victoria	Ziwa Tanganyika	Bahari ya Hindi & Nhatt	Nyanda za Juu Kusini	Jumla
1	Nyavu za Makila	12,501	111	407	12,887	25,906
2	Nyavu za kokoro	1,260	64	258	172	1,754
3	Nyavu za Dagaa/Drift net	124	0	0	0	124
4	Nyavu za Timba	7,821	83	1,159	15,778	24,841
5	Katuli	16	7	3	0	26

Na.	Matokeo	Ziwa Victoria	Ziwa Tanganyika	Bahari ya Hindi & Nmatt	Nyanda za Juu Kusini	Jumla
6	Nyavu za Mtando	0	9	2	0	11
7	Nyavu za Gongga	0	0	212	282	494
8	Nyavu za Kimia	0	0	1	0	1
9	Vyandarua	0	4	21	0	25
10	Pikipiki	28	3	6	6	43
11	Kamba za Kokoro	274,025	38,000	0	37,180	349,205
12	Nyavu za Gizagiza	48	1	0	0	49
13	Nyavu aina ya Dudu	4	0	0	0	4
14	Ndoano	700	0	0	0	700
15	Samaki wachanga (Kilo)	16,131	1,449	1,094	1,173	19,847
16	Samaki Wakubwa (Kilo)	1,404	0	0	0	1,404
17	Kaa wachanga (kilo)	0	0	1,094	0	1,094
18	Kaa wakubwa (kilo)	0	0	115.2	0	115
19	Kamba miti	0	0	1517	0	1,517
20	Pweza wasioruhusiwa (Kilo)	0	0	1,337	0	1,337
21	Dagaa wachanga (Kilo)	0	754	0	0	754
22	Kasia	12	12	0	0	24
23	Mitumbwi/boti	560	328	82	63	1,033
24	Mabondo	50	0	0	0	50
25	Magunia ya dagaa	663	0	0	0	663
26	Injini za Mitumbwi	86	33	20	11	150
27	Watuhumiwa	717	412	161	162	1,452
28	Kesi	32	0	39	1	72

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi

Kiambatisho Na. 29: Mauzo ya samaki na mazao ya uvuvi nje ya nchi kwa kipindi cha Julai 2020 hadi Aprili 2021

Zao	Uzito (Tani)	Samaki hai wa Mapambo	Thamani (USD)	Thamani (TSHS)	Mrabaha
Aquarium Fish/L.Tang		123,505.07	888,356.80	2,056,412,735.54	184,206,245.84
Aquarium Fish/Nyasa		18,087.00	459,491.50	1,063,653,898.78	27,081,496.58
Dried Dagaa/L.Eyasi	23.50		359,195.64	831,484,027.25	8,649,000.00
Dried Dagaa/L.Tang	140.36		1,190,803.66	2,756,531,842.45	158,148,354.44
Dried Dagaa/L.Vict	9,710		6,215,391.50	14,387,699,002.97	3,416,761,008
Dried Dagaa/Marine	1,149.01		4,721,211.27	10,928,895,901.95	428,193,084.87
Dried Fish Chests	26.07		355,803.00	823,630,574.55	3,210,769.75
Dried Fish Heads	2,214.89		533,712.77	1,235,465,005.63	204,998,158.52
Dried Fish Meals/Lvict	972.38		460,433.68	1,065,834,897.77	45,320,260.62
Dried Fish Offcuts	33.45		358,169.56	829,108,805.97	38,542,310.40
Dried Fish/L .Rukwa	292.94		1,080,967.98	2,502,278,719.59	94,655,464.00
Dried Fish/L. Eyasi/Manyara	199.18		430,756.38	997,136,406.24	44,037,606.00
Dried Fish/L. Rukwa	68.25		554,748.54	1,284,159,657.82	32,439,200.40
Dried Furu/L.Vict	154.07		432,305.12	1,000,721,498.91	114,305,520.85
Dried Maws	409.28		37,501,808.56	86,811,061,551.94	2,477,039,532.95
Dried Sangara/Skin/Kayabo	476.55		594,916.14	1,377,141,624.33	315,537,029.98
Dried Uduvi/L.Vict	1,139.50		424,673.75	983,056,031.87	60,425,513.79
Farmed Prawns	26.04		701,284.40	1,623,368,193.34	1,503,220.02

Zao	Uzito (Tani)	Samaki hai wa Mapambo	Thamani (USD)	Thamani (TSHS)	Mrabaha
Fish Frames	32.00		356,400.00	825,012,540.00	1,478,368.20
Fish Offcuts	75.92		393,004.00	909,745,309.40	17,537,290.50
Fozen Prawns	201.44		2,283,728.72	5,286,489,416.27	135,971,047.68
Fresh Fillets	4,857.73		29,489,329.98	68,263,375,504.23	2,232,175,411.30
Fresh fish (Migebuka)/L. Tang	54.68		517,131.18	1,197,081,103.97	29,990,684.00
Fresh Fish Chests	195.32		492,811.00	1,140,783,543.35	25,120,095.36
Fresh Fish frames	304.62		411,221.60	951,916,320.76	13,722,842.62
Fresh Fish Heads	518.62		405,988.00	939,801,321.80	47,368,336.32
Fresh Fish Offcuts	43.48		355,905.00	823,866,689.25	9,539,966.98
Fresh Fish/L.Rukwa	26.16		425,485.78	984,935,762.41	11,747,000.00
Fresh Fish/Marine	3.8899		361,670	837,212,609.66	1,797,250.00
Fresh H&G	1,144.09		6,034,177.98	13,968,216,893.99	585,626,080.61
Fresh water shells	3.20		350,044.33	810,300,110.26	73,891.83
Frozen Chests	70.77		398,781.00	923,118,197.85	8,173,753.12
Frozen Dagua/L.Tang	0.94		351,867.10	814,519,556.44	1,085,430.00
Frozen Fillets	421.63		3,101,260.80	7,178,953,562.88	194,788,976.31
Frozen Fillets	4,011.97		18,873,893.54	43,690,232,451.99	1,905,555,313.37
Frozen Fish (Mgebuka)/ L. Tang	3.83		361,475.00	836,760,403.75	2,581,695.00
Frozen Fish Chests	588.59		748,222.07	1,732,021,865.71	80,854,113.44
Frozen Fish frames	102.59		370,518.00	857,693,592.30	4,739,246.12
Frozen Fish Heads	123.91		398,069.59	921,471,400.37	15,889,980.95
Frozen Fish OffCuts	2		352,143.44	815,159,232.29	415,746.00
Frozen H&G	395.83		1,988,337.50	4,602,703,061.88	220,218,351.98

Zao	Uzito (Tani)	Samaki hai wa Mapambo	Thamani (USD)	Thamani (TSHS)	Mrabaha
Frozen Lobster	5.60		451,775.00	1,045,791,358.75	18,087,699.63
Frozen maws	39.36		5,045,145.15	11,678,754,253.44	214,601,864.30
Frozen Octopus	446.48		2,917,841.85	6,754,366,206.73	825,053,722.61
Frozen Offcuts	468.16		730,826.02	1,691,752,602.09	108,635,160.64
Frozen Prawns	15.03		424,468.72	982,581,416.49	35,565,160.12
Frozen Squids	3.31		384,841.70	890,850,809.25	3,690,307.00
Live Crabs	288.30		3,090,930.08	7,155,039,489.63	636,583,167.12
Live Lobsters	87.64		3,137,033.58	7,261,762,188.26	300,104,611.89
Sea Shells/Cowries	845.14		938,618.02	2,172,759,931.69	145,735,328.37
Seaweed	152.00		404,308.00	935,912,373.80	Exempted
Smoked Fish (Mgebuka)/ L. Tang	90.19		663,046.25	1,534,852,617.63	52,237,902.35
Uduvi	302.92		550,821.99	1,275,070,281.85	8,159,281.83
JUMLA	32,962.79	141,592.07	144,825,152.54	335,248,504,357.32	15,549,958,854.64

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi

Kiambatisho Na. 30: Mauzo ya samaki na mazao ya uvuvi nje ya nchi kutoka Ziwa Victoria kwa kipindi cha Julai, 2020 hadi Aprili, 2021

Zao	Uzito (Tani)	Thamani (USD)	Thamani (TSHS)	Mrabaha
Dried Dagua/L.Vict	9,710	6,215,391.50	14,387,699,002.97	3,416,761,008
Dried Fish Chests	26.07	355,803.00	823,630,574.55	3,210,769.75
Dried Fish Heads	2,214.89	533,712.77	1,235,465,005.63	204,998,158.52
Dried Fish Meals/Lvict	972.38	460,433.68	1,065,834,897.77	45,320,260.62
Dried Fish Offcuts	33.45	358,169.56	829,108,805.97	38,542,310.40

Zao	Uzito (Tani)	Thamani (USD)	Thamani (TSHS)	Mrabaha
Dried Furu/L.Vict	154.07	432,305.12	1,000,721,498.91	114,305,520.85
Dried Maws	409.28	37,501,808.56	86,811,061,551.94	2,477,039,532.95
Dried Sangara/Skin/Kayabo	476.55	594,916.14	1,377,141,624.33	315,537,029.98
Fish Frames	32.00	356,400.00	825,012,540.00	1,478,368.20
Fish Offcuts	75.92	393,004.00	909,745,309.40	17,537,290.50
Fresh Fillets	4,857.73	29,489,329.98	68,263,375,504.23	2,232,175,411.30
Fresh Fish Chests	195.32	492,811.00	1,140,783,543.35	25,120,095.36
Fresh Fish frames	304.62	411,221.60	951,916,320.76	13,722,842.62
Fresh Fish Heads	518.62	405,988.00	939,801,321.80	47,368,336.32
Fresh Fish Offcuts	43.48	355,905.00	823,866,689.25	9,539,966.98
Fresh H&G	1,144.09	6,034,177.98	13,968,216,893.99	585,626,080.61
Fresh water shells	3.20	350,044.33	810,300,110.26	73,891.83
Frozen Chests	70.77	398,781.00	923,118,197.85	8,173,753.12
Frozen Fillets	421.63	3,101,260.80	7,178,953,562.88	194,788,976.31
Frozen Fillets	4,011.97	18,873,893.54	43,690,232,451.99	1,905,555,313.37
Frozen Fish Chests	588.59	748,222.07	1,732,021,865.71	80,854,113.44
Frozen Fish frames	102.59	370,518.00	857,693,592.30	4,739,246.12
Frozen Fish Heads	123.91	398,069.59	921,471,400.37	15,889,980.95
Frozen Fish OffCuts	1.80	352,143.44	815,159,232.29	415,746.00
Frozen H&G	395.83	1,988,337.50	4,602,703,061.88	220,218,351.98
Frozen maws	39.36	5,045,145.15	11,678,754,253.44	214,601,864.30
Frozen Offcuts	468.16	730,826.02	1,691,752,602.09	108,635,160.64
Uduvi	1,442.43	975,495.74	2,258,126,313.72	68,584,795.62
JUMLA	28,838.89	117,724,115.05	272,513,667,729.61	12,370,814,176.72

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi

Kiambatisho Na. 31: Ulinganifu wa uingizaji wa samaki kutoka nje ya nchi kwa mwaka 2019/2020 na 2020/2021 hadi mwezi Aprili, 2021

Mwezi	Uingizaji wa Samaki mwaka 2019/2020		Uingizaji wa Samaki mwaka 2020/2021	
	Uzito (tani)	Thamani (Bilioni)	Uzito (tani)	Thamani (Tsh- milioni)
Julai	0	0	0.00	-
Agosti	0.58	2,369,538.20	0.00	1,335,968.63
Septemba	0.73	3,451,200.00	0.77	35,376,657.05
Oktoba	1.43	38,532,781.00	0.03	1,213,902.74
Novemba	0.9	39,201,735.00	1.53	65,021,941.71
Desemba	1.59	33,020,028.31	2.14	14,752,440.19
Januari	1.36	23,086,595.00	0.00	-
Februari	0.46	1,787,975.00	0.00	-
Machi	1.14	19,563,972.09	1.01	52,556,757.36
Jumla	8.19	161,013,824.60	5.48	170,257,667.68

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi

Kiambatisho Na. 32: Vitotoleshi vya Sekta Binafsi kati ya mwaka 2019/2020 na 2020/2021

Na	2019/2020	Mkoa	Na	2020/2021	Mkoa
1	Ruvu Fish Farm	Pwani	1	Ruvu Fish Farm	Pwani
2	Eden Agri Aqua	Dar es salaam	2	Eden Agri Aqua	Dar es salaam
3	Safina Big Fish	Dar es salaam	3	Safina Big Fish	Dar es salaam
4	Feeds and Fingerlings Fish Farm	Arusha	4	Feeds and Fingerlings Fish Farm	Arusha
5	Judasa Fish Farm	Pwani	5	Judasa Fish Farm	Pwani
6	Shazain Fish Farm	Arusha	6	Shazain Fish Farm	Arusha

Na	2019/2020	Mkoa	Na	2020/2021	Mkoa
7	Gaddafi Fish Farm	Geita	7	Gaddafi Fish Farm	Geita
8	Rofacol Company Ltd	Mbeya	8	Rofacol Company Ltd	Mbeya
9	Soul Fish Farm	Kilimanjaro	9	Soul Fish Farm	Kilimanjaro
10	Indian Ocean Fish Farm	Pwani	10	Indian Ocean Fish Farm	Pwani
11	Buzirayombo	Geita	11	Buzirayombo	Geita
12	MeckSadick Fish Farm	Mwanza	12	MeckSadick Fish Farm	Mwanza
13	Mpanju Fish Farm	Mwanza	13	Mpanju Fish Farm	Mwanza
14	Dr. Rwegasira Fish Farm	Morogoro	14	Dr. Rwegasira Fish Farm	Morogoro
15	Rift Valley Aquaculture Centre	Dar es salaam	15	Rift Valley Aquaculture Centre	Dar es salaam
16	Greenfish Investment	Dar es salaam	16	Greenfish Investment	Dar es salaam
17	Alphakrust	Pwani	17	John Kasegenya Fish Farm	Pwani
18	Prawnto	Pwani	18	Alphakrust	Pwani
			19	Kisarawe Fish Farm	Pwani
			20	Abeid Fish Farm	Dar es salaam
			21	Kipolopolo Fish Farm	Pwani
			22	Kiluvya Fish Farm	Pwani
			23	Kitonga Fish Farm	Iringa
			24	ZhoZhi Fish Farm	Mwanza
			25	Kwizera Fish Farm	Mwanza
			26	Roera Fish Farm	Mwanza
			27	Igomelo Fish Farm	Mbeya
			28	Real IPM Tanzania Ltd	Arusha

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi

Kiambatisho Na. 33: Upatikanaji wa chakula cha samaki wa kufugwa nchini 2020/2021

Na	Jina la Mtengenezaji	Kiasi (Tani)
A: Chakula kilichotengenezwa nchini		
1	Eden Agri Aqua Services	125
2	Igomelo Farm Ltd	62
3	Jans Aqua Centre	50
4	Tanfeed	120
5	Hill Feed/Salibaba Pellets Co.	105
6	Feed And Fingerlinks Co.Ltd	48
7	Aquasol Tz Ltd	25
8	OHK Fish Feed	87
9	Ranaya Fish Pellet	45
10	Linah Feed Ltd	30
11	Tarime Aqua Farm Group	13
	Jumla Ndogo	710
B: Chakula kilichoagizwa kutoka nje ya nchi		
1	Koudjis Aquaculture Ltd	153.00
2	Rhighas Safina Ltd	30.25
3	Sameki Ltd	26.00
4	Ruvu Fish Farm	26.10
5	Zhongzhi	26.00
6	Tarime Aqua Fish Group	26.00
7	Fransesca Massawe	52.00
8	Rhighas Safina Ltd	25.50
9	Tangreen	25.00
10	Tanlapia	25.00

Na	Jina la Mtengenezaji	Kiasi (Tani)
11	Shazein	13.25
12	Primina	13.00
13	Leadway Company	10.00
14	Nasha Aqua	7.00
15	Asheri Kajigili	5.00
16	Mwanaisha Farahani	3.25
17	Ubungo Fish Farm	3.00
18	Asheri Kajigili	2.98
19	Petsville	0.14
	Jumla Ndogo	472.47
	Jumla Kuu	1,182.47

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi

Kiambatisho Na. 34: Mikakati ya Utatuzi wa Changamoto

Na	Changamoto	Mkakati
1.	Kuendelea kuwepo kwa uvuvi na biashara haramu ya mazao ya uvuvi.	<p>Katika kukabiliana na vitendo vya uvuvi na biashara haramu ya mazao ya uvuvi Serikali imefanya yafuatayo:-</p> <p>) Kuimarisha Kanda na Vituo vya Ulinzi na Usimamizi Shirikishi wa Rasilimali za Uvuvi nchini kwa kuvipatia watumishi, vitendea kazi na rasilimali fedha;</p> <p>) Wizara imeendelea kutoa mafunzo rejea kuhusu usimamizi na ulinzi shirikishi wa rasilimali za uvuvi na ukuzaji viumbe maji kwa wadau wa uvuvi na wakuzaji viumbe maji katika Halmashauri za Ludewa, Bunda, Busega, Mtwara mji, Mtwara Vijijini, Lindi Vijijini, Iringa Vijijini, Mpwapwa, Chamwino, Misenyi, Muleba, Bukoba, Chato na Geita Vijijini. Jumla ya wadau 13,171 wakiwemo maafisa ugani wa uvuvi na wakuzaji viumbe maji na ushirika</p>

Na	Changamoto	Mkakati
		<p>wamefaidika na mafunzo hayo.</p> <p>) Kuendelea kutekeleza mkakati wa kusimamia na kuendeleza Sekta ya Uvuvi nchini wa mwaka 2021/2022 – 2025/2026.</p>
2.	<p>Uwekezaji mdogo katika uvuvi wa Ukanda wa Uchumi wa Bahari na usindikaji wa mazao ya uvuvi</p>	<p>Katika kuwezesha uwekezaji wa uvuvi wa Bahari Kuu Serikali imefanya yafuatayo:-</p> <p>) Kuendelea kukamilisha Upembuzi wa kina wa ujenzi wa bandari ya uvuvi kupitia Mshauri Mwelekezi Kampuni ya M/S <i>Sering Ingegneria</i> katika eneo la Mbegani (Bagamoyo) na;</p> <p>) Kutafuta vyanzo vya fedha kwa ajili ya kununua meli za uvuvi wa Bahari Kuu. Katika mwaka 2021/2022, Serikali inatarajia kununua meli tatu (3) za kuvua katika Ukanda wa Uchumi wa Bahari kupitia Shirika la Uvuvi Tanzania (TAFICO). Meli moja (1) ya uvuvi wa mshipi (long liner) inatarajiwa kupatikana kupitia Programu ya Uchumi na Maendeleo ya Jamii (<i>Economic and Social Development Programme –ESDP</i>) inayofadhiliwa na Serikali ya Japan na meli mbili (2) kupitia Mfuko wa Maendeleo ya Kilimo (IFAD).</p>
3.	<p>Ushiriki mdogo wa Mamlaka za Serikali za Mitaa na wadau wengine katika kusimamia na kulinda rasilimali za uvuvi</p>	<p>Wizara itaendelea kuimarisha ushirikiano na wadau wa uvuvi wakiwemo TAMISEMI na jamii za wavuvi kushiriki katika kusimamia na kulinda rasimali za uvuvi kupitia mikutano ya pamoja.</p>
4.	<p>Kutopatikana kwa mikopo ya kutosha na yenye masharti nafuu kwa wavuvi na wakuzaji viumbe maji ikilinganishwa na mahitaji yao</p>	<p>Katika kutatua changamoto hii Serikali itaendelea kufanya yafuatayo:-</p> <p>) Kuhamasisha wavuvi kujiunga kwenye vyama vya ushirika ili kuwa na nguvu ya pamoja kwa ajili ya kupata mikopo kutoka kwenye taasisi za kifedha ambapo hadi sasa vyama vya Ushirika vya wavuvi 145 vimesajiliwa na mrajisi wa vyama vya ushirika nchini ambapo katika mwaka 2020/2021 Vyama vitatu (3) vimepata mikopo yenye jumla ya shilingi milioni 520 kutoka Benki ya Maendeleo ya Kilimo (TADB);</p>

Na	Changamoto	Mkakati
5.	Uhaba wa Maafisa ugani wa uvuvi na ukuzaji viumbe maji ikilinganishwa na mahitaji ya wataalam katika Halmashauri	Katika kukabiliana na upungufu wa Maafisa Ugani wa uvuvi na ukuzaji viumbe maji Wizara itafanya yafuatayo:-) Kuendelea kuomba kibali cha kuajiri maafisa ugani. Aidha, itaendelea kushauriana na Mamlaka ya Serikali za Mitaa (TAMISEMI) kutenga nafasi na kuomba kibali cha kuajiri maafisa ugani;) Kuwezesha Wakala wa Elimu na Mafunzo ya Uvuvi (FETA) kutoa mafunzo ya uvuvi na ukuzaji viumbe maji kwa lengo la kupunguza uhaba wa maafisa ugani.
6.	Ukosefu na uchakavu wa miundombinu ya uvuvi hususan mialo ya kupokelea samaki na masoko	Serikali kwa kushirikiana na wadau itaendelea kuboresha miundombinu ya uvuvi kwa kujenga na kufanya ukarabati.
7.	Uwezo mdogo wa rasilimali fedha kuwezesha tafiti za mara kwa mara ili kutambua rasilimali zilizopo kwenye maji yetu hususan katika Ukanda wa Uchumi wa Bahari	Kuendelea kuiwezesha TAFIRI kufanya tafiti kwenye maji makubwa na madogo na kuandaa ushauri wa kisayansi utakaowezesha kuwa na uvuvi endelevu.
8.	Kuendelea kuwepo kwa upotevu wa mazao ya uvuvi baada ya kuvunwa	Katika kukabiliana na upotevu wa mazao ya uvuvi baada ya kuvunwa Serikali itafanya yafuatayo:-) Kuhamasisha Sekta binafsi kuwekeza katika mitambo ya kuzalisha barafu na vyumba vya ubaridi vya kuhifadhia mazao ya uvuvi.) Kuendelea kutoa mafunzo kwa wadau kuhusiana njia bora za kukausha na kuhifadhi mazao ya uvuvi ili kupunguza uwezekano wa samaki kuharibika kabla kumfikia mlaji.

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi

Kiambatisho Na. 35: Gawio lililotolewa Serikalini kutoka katika Taasisi za Wizara ya Mifugo na Uvuvi mwaka 2020/2021

Na.	Taasisi	Gawio	Huduma kwa Jamii (CSR)
	Sekta ya Mifugo		
1.	TALIRI	53,940,989.85	5,000,000
2.	NARCO	100,000,000	10,000,000
3.	LITA	75,000,000	38,000,000
4.	TVLA	50,000,000	8,868,000
5.	Bodi ya Maziwa Tanzania	20,000,000	6,000,000
6.	Bodi ya Nyama Tanzania	10,000,000	1,600,000
	Jumla ndogo - Mifugo	308,940,989.85	159,468,000
	Sekta ya Uvuvi		
7.	TAFIRI	10,000,000	1,000,000
8.	FETA	20,000,000	42,000,000
9.	MPRU	10,000,000	77,168,302.48
	Jumla ndogo - Uvuvi	40,000,000	120,168,302.48
	JUMLA KUU	348,940,989.85	279,636,302.48

Mbegu bora za mbuzi walioo katika Taasisi ya Utafiti wa Mifugo Kituo Tanzania cha West Kilimanjaro

Waziri wa Mifugo na Uvuvi, Mhe. Mashimba Mashauri Ndaki akisikiliza maelezo kutoka kwa Meneja wa Shamba la kuzalisha mitamba ya ng'ombe wa maziwa la Mruazi, Tanga

Waziri wa Mifugo na Uvuvi Mhe. Mashimba Ndaki (aliyesimama katikati) akipatiwa maelezo kuhusu mashine ya kuchuna ngozi ya ng'ombe katika machinjio ya Manispaa ya Shinyanga Machinjio hayo yatakuwa na uwezo wa kuchinja ng'ombe 500 na mbuzi na kondoo 1,000 kwa siku

Bwawa la maji kwa ajili ya mifugo la Kimokouwa katika Halmashauri ya Wilaya ya Longido

Jengo la Maabara Mpya ya TAFIRI, Kunduchi, Dar es Salaam. Maabara hii itawezesha utafiti wa uvuvi na ukuzaji viumbe maji.

Miundombinu ya Mwalo wa Kasanga uliopo Wilaya ya Kalambo ikiwa imezingirwa na maji kutokana na mafuriko yaliyotokana na mvua kubwa iliyonyesha katika msimu wa mwaka 2020
Miundombinu ya Mwalo wa Kasanga uliopo Wilaya ya Kalambo ikiwa imezingirwa na maji kutokana na mafuriko yaliyotokana na mvua kubwa iliyonyesha katika msimu wa mwaka 2020

Waziri wa Mifugo na Uuvi Mhe. Mashimba Mashauri Ndaki (kushoto) akipata maelezo juu ya utendaji kazi wa vizimba vya kufugia samaki kutoka kwa Katibu Mkuu wa wizara hiyo anayeshughulikia Uuvi Dkt. Rashid Tamatamah katika Ziwa Victoria

Naibu Waziri wa Mifugo na Uuvi Mhe. Abdallah Ulega (wa pili kutoka kulia) akimkabidhi Mwenyekiti wa kikundi cha Upendo Beach Bw. Mzee Makole, injini ya boti yenye thamani ya Shilingi Milioni 15 kwa ajili ya kukiimarisha kikundi hicho kwenye shughuli za uuvi